

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 02884

DRAMEN

Pesah Shtain

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

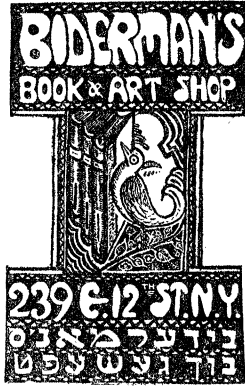
The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

שפת שטיין

דר אמעז

פארלאג, "טעאלימ"

ניו יארק, 1928

אינהאלט:

8	פארווארט פון ב. ריווקין
9	„די מאמע גאט“
49	ווער איז שולדיק
119	„נתן מיט די שטראלן“

Copyright, 1928
by
TEALIT PUBLISHING CO.
New York

פּאַרױאַרט

איך שרױב די פּאַר שורות, כדי פּאַרצושטעלן דעם מחבר, פּ א ס ת ש ט י ו ן, אפשר וועט דאָס אים פּאַרלױבטערן דעם צוטריט צום קרוטיקער און דורך דעם קרוטיקער צום לעזער. פּסת שטױן איז אַ פּאַרױער בױם פּאַך, מעטיג אין דער פּאַרױערס יונגן פּון פּילאָדעלפּיאַ. אין די ברודער־קאַמפּן צױשן די פּאַרױערס האָט פּסת שטױן שױן זוכה געװען צו אַ שטױקל גדולה: די צױטונגס־לעזער, װאָס האָבן אַ זכרון, װעלן זיך דערמאַנען, אַז אױף דער פּאַר־יערס־קאַנווענשאַן אין װאַשינגטאָן איז ער געװען אױבער פּון יענע געצױלמע דעלעגאַטן, װאָס די מאַיאַרױמעט האָט זױ אױסגעקלױבן צו דערמאַנסטױרן אױף זױ איר כוח געגן דער מױנאַרױמעט; פּרעזידענט גרין האָט אַלױן געזען, װי מען האָט אים אױנגעטױלט אַ הױפּשע פּאַרצױע.

צו דעם אַלעמען — אַרבעטנדיג אין שאַפּ, דינענדיג דער יונגן אַלס סעקרעטאַר, שטױענדיג אין ברידערלאַכן מלחמה־דינסט — גע־פּינט פּסת שטױן צױט, שטימונג און עקשנות צו שרױבן דראַמען פּאַר אידן.

די געװאױנהױט האָט ער מױטגעבראַכט פּון דער הױם, פּון זײן שטעטל אין בעסאַראַביען — סאַראַקי. ער איז שױן דאַרפן געװען אַ פּאַרקאַכטער טעאַטראַל: דירעקטאָר, דראַמאַטורג און הױפּט־שױשפּילער פּון אַמאַטאָרױשן טעאַטער. זײן גאַנצער באַגאַזש בױם אַראַפּגױן פּון שױף איז באַשטאַנען פּון אַ פּעקל דראַמען.

קענענדיג פּסת שטױנען פּערזענלאַך, קענענדיג אים בױם פּראָד־צעס פּון שרױבן, װיל איד עדות זאַגן אױף דער ערשטער מעלה זױ־נער: פּסת שטױן באַזױצט אַן אױנגעבאַרענעם דראַמאַטורגױשן אױנסטינקט, אַ נאַטירלאַכע סצענישע באַרעדיװדיגקױט. װאָס ער האָט צו דער־צױלן, לעגט זיך פּון זיך אַלױן בױ אים אױס אין דער פּאַרם פּון דיאַלאָג, האַנדלונג און בױהנען־באַװעגונג. דער סױשעט פּון דער „מאַ־מע־גאַט“ איז בױ אים געבאַרן געװאָרן פּון אַ קורצער נאַטיץ אין קאַרל מרמ־רס אַרטיקל אױבער באַבילאָנישער מױטהאַלאָגיע, װאוּ עס איז, דרר־גאַב, דערמאַנט געװען די ליבע צױשן דעם זױ־גאַט תּמוז און דער פּרוכטבאַרױטיגערטױן אישטאַר, מיט דער קנאה פּון די נידע־

ריגערע געמער צו דער גליקלאכער פאָר. און דערנאָך ערשט נאָכגע-
זוכט היסטאָרישע פּאָקטן אַלס א מיטל צו באַגרינדן די אַרבעט איבער
די פּאָר שורות פון ק. מרמ'ס אַרטיקל. עס איז ניט קיין קונץ פּאָר
איינעם, וואָס האָט זיך אָנגעזויגן מיט געמער-מעשיות פון שול-באַנק,
פּונאַנדערצווילקען עס אין אַ סוזשעמ; אָבער א צייטונגס-נאָמיין
אַזוי אויסצושפּרייטן איז שוין מער ווי אַ קונץ: עס איז בריה"ה-
שאַפּט. וואו די געמער ליבן, איז פּסח שמוין אפשר ניט אַזאַ בריה
מיט זייער צונג, אָבער וואו די געמער האַנדלען, דינט אים זיין אויגענע
פען זייער פּלינק. די סצענע, צום ביישפּיל, אין צווייטן אַקט, אין
דעם קעניגרייך פון דער אונטערוועלט, מיט דער פּראַצעסיע אַרום דעם
מייזן גאַט, מיט דעם שמרייט פון די צוויי געמינס, דער אויף-דער-
ערדישער און דער אונטערערישער, דער טריאומפּירנדיגער און דער
באַזיגמער — ווען אַ פּאַנטאַזיע קאָן דאָס אַלץ אַרױפּלייענען אויף אַ
צױטונגס־נאָמיין, איז עס אַ דראַמאַטורגישע פּאַנטאַזיע... וואו מענטשן
האַנדלען, איז פּסח שמוין שוין גאָר אַ מאַדים. דעד דריטער אַקט —
דער חורבן אויף דער ערד — איז שוין אין גאַנצן אויסגעטראָגן פון
דער פּאַנטאַזיע, אַן שום אַנשטויס פון דרויסן. אין דער צױטונגס־נאָ-
מיין איז דאָרויף קיין אַנצוהערעניש ניט געווען. נאָר דער שכל איז
מתויב, אַז ווען די ליבע צווישן דער פּרוכטבאַרקייט-געטין און דעם
זון-גאַט איז צעשטערט געוואָרן, האָט זיך אָפּגעשאָן די מול-ברכה, עס
הערשט הונגער, עס קומט צו אַן אויפשטאַנד און דער אויפשטאַנד
ווערט אונטערדריקט. אָבער ווי שמעלט זיך דאָס ביי אים אויס אין
סצענען און פּערזאָנען! דער פּריסט דער שחדלן פאַרן פּאַלק, דער
קעניג, דער כּיטערער טיראַן, וועלכער דאַרף דעם פּריסט און זיינע געמער
נאָר אויף אַזויפיל, אויף וויפיל זיי העלפּן אים הערשן איבערן
פּאַלק — אַ כּיטערקייט און אַ טיראַנישקייט, וואָס פּאַסט זיך פּונקט
אריין אין יענע פּרימיטיווע צױטן — אַ קעניג, הלואי אויף אַלע
קעניגע אין דער אידישער דראַמאַטורגיע געזאַגט געוואָרן! פּסח שמוין
פון פּילאָדעלפיער פּאַריער שאַפּ האָט זיך אַרױנגעלעכט אין כּבל...

און אין דער דראַמע „נתן מיט די שטראַלן“ — אויף דער
תּלמודישער לעגענדע — האָט ער זיך אויך אַרױנגעלעכט. וויפיל
ניט איז האָט ער דאָך געטראָפּן די צױט און די מענטשן. ער איז פון
וועג ניט אַראָפּ... און איך ווייס, ווען ער שרייבט פון א סביבה,
וואָס איז אים נאָענט, זױנען די מענטשן און דער דיאַלאָג נאָך לעבע-
דיגער — די מענטשן און זייער לשון לאַקאַליזירט און פול מיט כּאָ-
ראַקטער, יעדער פּאַרשוין מיט זיין לשון...

און פּסח שמוינ'ס צווייטע מעלה, וועלכע קאָן אַמאָל איבערגיין

אין אַ חסרון, איז די אויבן דערמאָנטע עקשנות. עס איז די גוטע עקשנות, וואָס איז אַ נויטיגער צוגאַב צו טאַלאַנט — ניט אַפּצושרעקן זיך, ניט צו לאָזן זיך אַראָפּשלאָגן פֿון מוט, און די ניט אַזאַ גוטע עקשנות, די יונגע באַזעסנקייט און זעלבסטזיכערקייט, וואָס וויל זיך ניט צוהערן צו קריטיק אונטער פיר אויגן.

האלט איך דאָרום, אַז עס וועט אים גוט מאַן דאָס ערשיינען אין בוך-פֿאַרם. זאָל ער דורכגיין די פּויער-פּראָבע פֿון עפּנטלאַכער קריטיק. ער וועט באַרייכערט ווערן מיט ביטערער און זיסער ערפֿאַרונג. און עס פֿאַרדריסט מיר אפילו ניט אויף די פֿאַר הונדערט — אַפּגעשפּאַרט פֿון אַנגעהאָרעוועטע פֿאַרער-פֿאַרדינסטן — וואָס ער האָט אין דעם בוך אַרײַנגעשפּאַרט. פֿאַר עפּנטלאַכער קריטיק דאַרף מען זיך בויגן. עס איז אַ פּאַקט, וואָס מען קאָן מײַט עקשנות ניט גובר זײַן. און די מעלות, וואָס זײַנען אין אים דאָ, וועלן פֿאַרשטאַרקט ווערן, און די חסרונות וועלן אַפּגעשוואַכט ווערן.

די חסרונות האָבן איך ניט גערעכנט — איך האָב זיי איבערגע-
לאָזט פֿאַר די קריטיקער, וואָס זײַנען זיך מחיה פֿון זײַ...

פֿונדעסטוועגן זײַנען די קריטיקער געבעטן, פּרײַער פֿון אַלין, געפּינען די מעלות, און די חסרונות, וואָס זיי וועלן געפּינען, אַרױס-
רעדן מיטן פֿולן מויל, אָבער אַלין מיט דער כּונה, אַז פּסח שמיין דאַרף געהאַלפֿן און אויפגעמונטערט ווערן. נאָך אַלעמען איז ניט לײַכט דער איבערגאַנג פֿון אַ שווערן האָרעפּאַשניק און אַ לײַכט-פּינגערדיגן דראַמאַטורג. און זײַנען מיר דען אַזוי איבעררייך מיט דראַמאַ-
טורגן? זאָל צוקומען אײַנער, וועט צוקומען אַ צווייטער — און כּן ירבּו!

אויף וועמען דען זיך פֿאַרלאָזן — אויף אונזערע מעאטער-
מענדזשערס? אַ בוך איז פֿאַרמ בעסער, ווי אַפּצוקלאַפֿן די טירן בײַ די מעאטער-מענדזשערס. פּסח שמיין האָט נאָך דעם חסרון אין זײַערע אויגן, וואָס ער האָט דעם אויסזען פֿון אַן „אײַדעלן לײַטע-
ראַט“, און אזעלכן נעמען זיי ניט אויף בסבר פּנים יפות... זיי וועלן גיכער פֿאַר דעם טײַפל די טיר עפּענען...

איך פֿאַרהאַף, אַז צו פּסח שמיין'ס צווייטן בוך דראַמען — און ער האָט זיי נאָך אַ היפש ביסל, יעדן דריטן חודש ברײַנגט ער מיר אַ נייע דראַמע — וועל איך מיר שױן קענען פֿאַרשפּאַרן צו שרייבן אַ פֿאַרוואָרט מײַט אַ פֿאַרשטעלעניש — עס וועט ניט נויטיג זײַן...

ב. ריווקין.

„ד' מאמע נאט“

היסטאָרישע דראַמע אין פיר בילדער

(לויט א באבילאָנישער לעגענדע)

פערזאניפיקאציעס:

אישטאר: „די מצמע גאט“.

תמוז: דער שיינער יונגער גאט, וואס אימפער-
זאנירט די פרילינגס-זון, אישטארס געליכטער
מאן.

אדאר: פייער-גאט.

ניפור: דער באוואפנער

בעל: מלחמה-גאט

וואול: שטורם-גאט.

די שונאים פון תמוז.

אלול: הערשערן איבערן גהינום.

נאמטור: גאט פון פעסט.

הימל-גייסטער, ערד-גייסטער, גהינום-גייסטער.

הערשער אויף דער ערד

פריסטער

פאלק

חייל

דינער צו אישטאר.

ע ר ש ט ע ר א ק ט

נא הויבער פעלז מיט שארפע ווינקלען, וואָס פאַרגייען
אַזוי האַרט ביי די ברעגן, אז ס'ווייזט ניט קיינע
סמנים, אַז מענטשלאכע פיס זאָלן דאָרט האָבן געטראָטן.
די ווינקלען צו מזרח פאַרגייען שוין אין דער בלויער
טונקלסייט, די מערב'דיקע זייט איז נאָך באַנאַסן מיט
נאָלד פון די לעצטע זונשטראַלן, די שאַרפע קאַרבן
צו דער זון זעען אויס ווי אַרומגעזוימט מיט אַ שטרענ-
גער פלאַקער ליניע, אָבער מינוטנווייז ווערט די ליניע
אַלץ שמעלער און שמעלער.

אויפן פעלז שטייען אישטאַר און תמוז און קוקן מיט
פרייד אין דער ווייטסייט פון אַראָפּ.

אישטאַר: מיט דיין אַוועקגיין און מיט דיין קומען, תמוז,
בליצט אויף פאַר מיר אויפסטיי דאָס געוועב פון לעבן
און דאָס צויבער שפיל. אַט זעסטו דאָרט — אַ יונגע
מוטער-טויב האַדעוועט איר קינד, הא, ווי פריידיק,
ווי פריידיק...

און דאָרטן שליסט אַ בעכער-בלום צונויף אירע פּיאַ-
לעמן בלעטלאך איינזאַפנדיק די לעצטע שטראַלן פון
דיין זון...

און דאָרט אין יענער זייט זיצן צוויי מענטשן-קינדער,
אַ „ער“ און אַ „זי“. קוק ווי זיי גיסן איבער דורך
זייערע ליפן דעם שטראַם פון רייפציטיקער בענקונג.
דאָס איז ליבע, תמוז... דאָס איז דאָך ליבע...
תמוז: יא, דאָס איז ליבע... דאָס איז דיין אַטעם, און

דארפסט זיך פרייען, ווייל אלעס שמראמט פון דין געמיט מיט די ווינטן איבער די פארזייטע און איבער-זייטע, וואָס ווידמענען זיך אויף דער ערד. און שטיי איך נעבן דיר, איז מיין אייגענער אָטעם איבערפולט מיט לעבן און מיט פרייד. פון דיר גיי איך אַ זאמער צו די מאָרגנדיקע סטאָדעס. פאַר זיי דאַרט, פאַר די הימל-ברואים טייל איך אויס מיין זאטקייט, און ביז איך קום צו דיר, הונגעריק איך זיך ווייטער אויס. דיין ליבע איז אַ קוואל, וואָס האָט קיין סוף ניט. דו טראָגסט מיט זיך דעם גאַנצן ליבע-אוצר.

איִשטאָר : דאָס איז דיינער, תמוז, ווייל די ליבע וואָלט קיין אוצרות ניט געזאַמלט, ווען ס'זאַל ניט זיין דער, וואָס זאַל וועקן די ליבע, ווייל פון דעמאָלט, פון דער צייט, וואָס דו האָסט מיך מיט דיין יונגער פרישער קראַפט באַהערשט, איז דאָס לעבן אויף דער ערד גע-וואָרן קערנדיקער, זאנפטיקער. דאָס ביזנו מיט דיין אייביקער אינגלשקייט, וואָס וועקט אין מיר פרויענ-שאַפט און מוטערשאַפט, פרוכטבאַרקייט און ליבע.

תמוז : (נעמט זי אַרום) פרויענשאַפט, מוטערשאַפט, פרוכטבאַרקייט און ליבע וויקלען זיך אין מיינע אַרעמס, באַגאַסן פון מיין זון...

איִשטאָר : גלעט, אָט אזוי... גייסט דאָך שוין ביז מאָרגן, ביז דיינע ערשמע שמראַלן וועלן נאָך אַמאָל מיין בעט דערגרייכן, און ווייטער וועט דערוואַכן מיט נייער פרישקייט די בענקונג נאָך דיר, און דער ריין פון דיין שוין וועט מיך אַנפילן מיט דערוואַרטונגען אי-בער דעם גאַנג פון טאָג. הא, און יעדעס מאָל, וואָס פאַר די זאַמלען זיך די הימל-סטאָדעס אַפצוציען, דער-וואָרט איך שוין דיין קומען. דו אייביק יונגער גאַט.

תמוז : טרינק דעם לעצמן שטראל פון היינט, די בלוי-קייט ווערט געדיכטער...

אישטאד : (פארמירט די ליפן) באריר...

(תמוז קושט זי לאנג. דער נאָלדענער זויס איז שוין כמעט ווי פארשוואונדן. עס הערט זיך אן אומרואיגע באוועגונג ארום דעם פעלז. זיי שליסן זיך לאנגזאם אָפּ איינער פון צווייטן, אָוקן זיך פאַרזיכטיק אַרום).

תמוז : אַט דאָרט האָט עפּעס זיך באַוואויגן.

אישטאד : ניט געוויינלאך איז דער ריר געווען...

(זיי פארשווינדן הינטערן פעלז, צוהערנדיק זיך צו יעדער באוועגונג. פון פיר זייטן דערשיינען די געטער, אדאר, ניפור, בעל, און וואול).

ניפור : דאָס מאַל אויך פאַרשפּעטיקט? ווען-זשע וועט דער סוף שוין קומען!

אדאר : ניט געאיילט זיך, אין געיעג נאך געטער פרעגט מען ניט פאר דעם סוף, פארמעסט דיך, און פארלויף דעם סוף דעם וועג.

בעל : נו, וואָס-זשע וואַרט מען. ער וועט דאָך באַלד פאַרשווינדן מיטן לעצמן שפּיץ פון ליכט.

וואול : ווייסטו דאָך אַז ביז די לעצטע רויטיקייט פון דעם אַפּשיין פון דער זון וועט ניט פאַרשווינדן, איז זיין גבורה אומבאַגרענעצט...

ניפור : ווען-זשע וועט דער סוף שוין קומען? כ'קען שוין מער מיין קנאה ניט באַהערשן. (רעוועט) ווהוהוהו...

בעל : און ווער ס'רעדט ארויס זיין קנאה, ליידיקט אַויס די רעגונג צו באַצווינגען דעם, וואָס רופּט אַרויס די קנאה.

ניפור : נו, צויס-זשע מיך... נא צויס!...

אדאר : אומזיסט דיין שרייען. דער וועג איז קרום, האָט
דיך דיין גייליגקייט אַרויף צום שפיץ געצויגן,
זאָג איך נאָך אַמאָל, אז אונטן איז דער פלאץ
געווען. ביי אלע וועגן אים געדאַרפט פאַרלויפן. און ביז
ער וואָלט אַראָפּגענידערט, וואָלט די לעצטע שייַן פון
זון זיך אויסגעלאָשן.

ניפּור : (רייסט זיך אָפּ פון אַרט) נו, וואָס-זשע שטייט
איר?

וואָר : (ווייזט א צייכן אויפן הימל צו א שוואכן אַפשיין
פון דער זון) צי זעסטו ניט?

בעל : צי ביזטו העלפן אונז געקומען, צי שטיינער אונ-
טערוארפן?

אדאר : ששש! ששש! (מורמלט) דאַרט הער איך טריט...
(אַלע פאַרשווינדן אין פאַרשיידענע עקן)

תמוז : (ערשיינט, שמעלט זיך אין דעם צענטער און הייבט
אויף די הענט אַריינציענדיק דעם אַמעס לאנגזאַם) און
דער רוף צו פרימאַרגן דערוואכונג באַפעלט דיר:
„ווער ניט אין דער נאַכט“...

(ער דערוואכט פון א גערודער און איידער ער
קומט זיך גענוג ארום, שטייען די געמער ארום
אים).

תמוז : (עטוואָס שוואַך) ווער זענט איר, איר געמער
פון דער נאַכט?

אדאר : דערקאַנסטו ניט דעם אלטן פייער-נאַט אדארין?

תמוז : שוין דער לעצטער שמרעל פאַרגאַנגען, זיינען
מיינע אויגן אָן דער ליכט...

ניפּור : (קנאלט מיט דונער-געלעכטער) כאַ-כאַ... אויס-
געלאָשן שוין דאַס ליכט פון טאַג (צו וואָל) בלאָז! דו
נאַט פון שמורב.

וואָר : כּי-כּי-כּי (ס'בלאָזט אויף דער ווינט).

תמוז: און ווער איז דער אין מיין רעכטער זייט, וואס אָטעמט אויף מיר מיט שנאה און רציחה?
ניפור: (טוט א פאך מיט דער ביימש אין לופטן און שניידט זי איין אין תמוזין) כאַ-כאַ-כאַ-כאַ... אָט ווער דאָס איז! ניפור! כאַ-כאַ-כאַ, דערקאַנסטו מיינע שמיץ?
 (תמוז טוט ניט קיין ריר מיט קיין אבר. ער ציט נאָר לאַנגזאַם איין די לופט, צעשפרייטנדיק זיינע נאָזלעכער און אַרומשמעקנדיק דעם שטח אַרום זיך... פון דער זייט וואו דער לעצטער שטראַל פון דער זון איז פאַרשוואונדן ציט זיך אויס א שטראָם פייער).

(די געטער ציען איין דעם אָטעם אויפן קול)
תמוז: איצט נעם איך אַן דעם מיטל פון מלחמה, נאָר דערקלערן דאַרפֿט איר מיר, וואָס האָט אייך גע-בראַכט אַהער.

ווייסט איר דען נימ, אז ווען איך טרעט נאָר דעם ערשטן טויער אַריבער פון דער אונטערוועלט אַראַלו, און באלד ווערט דאָס ליכט פון זון אויסגעלאָשן?...
אדאָר: דאָס וואָס מיר ווילן, מיט צופיל זון האָסטו די וועלט באַגאַסן, פון זינט דיין ליבע מיט עשתרות האָט מען באַלד אַן אונז פאַרגעסן!
 דיין ליבע האָט באַהערשט די גאַנצע ערד, און מלחמות האָבן אויפֿגעהערט.

ניפור: און אז מלחמות האָבן אויפֿגעהערט, איז ניפור דער באַוואַפֿנער אויך געבליבן אַ פאַרגעסענער.

תמוז: און וואָס וויל דער ווינט?...

וואָרל: דער ווינט וויל גאַרניט.

ער טוט נאָר בלאָזן וואוהין מ'הייסט אים.

תמוז: מ... געטער, געמפער!

פאַרגעסענע געטער.

מענטשן האָבן אייך באַשאַפֿן

אין זייער אומבאזאָלפנקייט,
 און מענטשן האָבן איך פארגעסן
 אין זייער דינסט צו מיר,
 און מענטשן וועלן מיך פארגעסן
 און באשאַפן פאר זייער טרייסט נייע געמער.
 און דער שפיל וועט זיין אן אייביקער...
 געמער קומען און פארשווינדן.

אדאָר : מיר ווילן זיך ניט זאָממאָכן מיט דעם וואָס דו
 וועסט אויך אַמאָל פאַרשווינדן.

מיר זיינען איצטער הונגעריק נאָך רוים, און ווייל דער
 צימער פון מיין פייער איז נאָך ניט פאַרלאָשן, וויל איך
 ווירקן!!!

ברענען דאָרף איך, בראַטן!

וואָר : שטורמען דאָרף איך
 ווינטן!

אדאָר : און האַלטסטו אָן דאָס האַנדלען
 מיט עשתרות,

בלייבן מיר פאַרגליווערט!

תמוז : וואָס-זשע ווילט איר?

בעל : טויט ווילן מיר.

ניפור : דעם טויט פון זון-גאַט!

תמוז : און וואָס וועט זיין דערנאָך?

בעל : דאָס וואָס ס'דאַף זיין!

סטאָדעס מענטשן וועלן זיך באַוועגן.
 אַנפאַלן דורשטיקע איינער קעגן צווייטן.
 מלחמות וועלן זיך צעשפילן
 און איך וועל קעניגן

און פּרעגלען זיך פון נחת.
בלוט וועט זיין דער שפיגל פון דער וועלט.
בלוט, בלוט, בלוט...

תמוז : נישט אף לאנג

וועט דיין קיניגרייך באהערשן
דעם מענטשנס פארלאנג.
גיך וועט ער מיד ווערן
און די צייט פון חכמה
וועט זיך שפרייטן אף דער ערד.
נאך דער חכמה וועט קומען וויסן.
און ווען דער מענטש וועט וויסן
אלע סודות איבער אונז,
דעמאלט וועט ער ווייטער בענקען...
און איך וועל זיך באווייזן אף זיין רוף,
און ווייטער וועט די ערד
פארזייט ווערן מיט ליבע,
און דער לעצטער שפיל וועט זיין מיט מיר.
געטער קעמפער,
פארגעסענע געטער,
געטער קומען און פארשווינדן!

בעל : כא-כא-כא, כא-כא-כא....

יעדער זעט פאר זיך דאס בעסטע,
פארזאגן דעם סוף,
איז גוט פאר אנדערע...
כא-כא! שפיל זיך אויס דו זון און גליק-
פארגרייטער,
שפיל — זיך — אויס!
דער סוף איז דיינער איצט!

תמוז : זענט איר דא אלע גרייט...

(ער רייסט זיך פלוצלונג אפ פון פלאץ אין

שפרינגט ארויף אף ניפור, אלע ווארפן זיך אף אים, און ער קעמפט ווי א ריז קעגן זיינע שונאים. אין דער צייט פון קאמף זוכט דער ווינט ארויף צובלאָזן א שטיק וואָלקן אויף דעם שטראָם פיער וואָס האָט זיך פריער באַוויזן, אָבער יעדעס מאָל וואָס דער שטראָם ווערט כמעט צוגעדעקט, טוט אַ דונער־קראַך און דער בליץ צערייסט דאָס שטיק וואָלקן, צוגעבנדיק קראפט צו תמוז'עס אָרעמס. דער קאמף באַטשייט פון ריטמישע באַוועגונגען אין דער לענג פון א באַשטימטן שטח, זיי ווארפן זיך שטורעמדיק איינער קעגן צווייטן, בלייבן שטיין אָפּגעהאקט איינזאפנדיק די לופט, און מיט א דרוק פון ביידע פויסמן קלאפט איינער אָפּ דעם צווייטן פון פּלאַץ, באַשאַפנדיק איין אָפּ קלאנג אין דער לופט. אזוי האַלט אָן דער קאמף, ביז דער שטראָם פאַרשווינדט, און תמוז פאַלט טויט).

(ניפור און וואול הייבן אים אויף און שלידערן אים אַראָפּ פון אונטער דעם פעלז. עס דערהערט זיך קלעפּ פון שטאַרקע פליגל, און אַ מעכטיקער פויגל באַווייזט זיך. די געטער פאַרשווינדן אומ־רואיק, און דער פויגל שטעלט זיך אויפ'ן פּלאַץ, וואו זיי האָבן תמוז'ען געטויט. ער ברומט אויס פאַרטויבטע שטורם־סיגנאַלן, און אַ טרויער־געזאנג פון אומענדלאכער ווייט וועבט אַרום דעם פעלז מיט דעם טרויער פון דער נאַכט.

מיטן געזאנג מישן זיך אויס אָפּגעהאַקטע ווער־טער, וואָס קומען פון ערגעץ אומבאַשטימט):

אישטאַר,

אישטאַר...

אין אראלו, אין וועלט פון קיין צוריקקער,
ליגט איצט פאר'התמה'ט
דער שמאלץ
פון דיינע טרוימען...

(דער פויגל באוועגט זיך אין קלאנג פון די
ווערטער).

(פארהאנג).

צווייטער אקט

(די הייל פון אראלן.

די קאלאָנאדע צו דער לינקער זייט און די טונקעלע לעכער און סודות'דיקע טויערן אין פארשיידענע זייטן, געבויט ווי איין ארקאדע, דערציילן פון אן אונטערערדישן לאבירינט.

אין דער רעכטער זייט, צווישן צוויי מאַסיווע קאלאָנען, וועלכע זיינען אויסגעהאקט אין פאר-שיידענע פאנטאָסטישע פיגורן, ענלאך צו דראַ-קאָנען, הענגט ווי אין דער לופט אַ פירקאָנ-טיקע שטול, געבויט ווי אַ טרעפיקער פיראַמיד מיטן שפיץ אַראָפּ, אויף דער פלאַך פון אַי-בערגעקערטן הענגענדיקן פיראַמיד שטייט אויף די קני אלול, די הערשערן פון אראלן, די הענט פארליינט אונטער די בריסט, און קוקט צו, איבערבויגנדיק מיט ווילדן דורשט, צו דער פראַצעסיע, וואָס גייט אָן אונטן.

די גאנצע וויזיע איז דורכזיכטיק, ווי דורך אַ טונקל שפיגל רויטער שיין אָדער ווי דאָס ליכט פון דער זון דורך אַ געדיכט טונקל-רויטער גלאַז. דער רויטער אָפּשיין ווערט אויך ניט פארטושט אויף די אויסטערלישע פיגורן, וועלכע באַוועגן זיך אין דער פראַצעסיע, טראָגנדיק תמוז'עם קערפער, פאַרגליווערט, אויף אַ קיילעכדיקער דעק.

דאָס באַוועגן זיך מיט און אַרום דעם קערפער

איז געצויגן מיט אַ שווערן ריטם פון סאַדיזם־
טאַנץ, באַגלייט מיט קרומע הויזות און אויס־
טערלישע קלאַנגען. פּלוצלונג טוט אַ גרילץ,
און סקריפענדיק שווער, עפנט זיך איינער פון
די טויערן.

די אַרקע אין טויער איז טונקל־בלוי, פון ביידע
זייטן זעט מען צוויי פעסט־געבויטע משונה־
דיקע פיגורן, ענלאך צו דראַקאָנען, וועלכע האָבן
צעעפנט די טויערן. באַלד ביים טויער פאַלט
צו דער ערד דער אריינלויפנדיקער וועכטער,
און די פּראַצעסיע שטעלט זיך אָפּ).

אלוה: (טוט אַ צימער און שרייט אויס ווילד) וואָס
איז דאָרט געשען?

וועכטער: (אומבאַשטימט) זי...

אלוה: מאַך לויז מיין נייגיר, רעד מיט ווערמער.

וועכטער: אישטאַר...

גייסטער: (פּאַרציען דעם אַמעס אין שרעק).

אלוה: דיין פּלאַץ ביים טויער איז קיינעם ניט אריינצו־
לאָזן.

וועכטער: זי זאָגט, זי וועט דעם טויער אומוואַרפן.

אלוה: (שרייט) האַלט דיין פּלאַץ ביים טויער!
(וועכטער פאַלט צו דער ערד און פאַרשווינדט שנעל).

אלוה: און איר וואָס זענט פאַרשמעקט געבליבן?

שלעפט דעם פּגראָם.

איך קוועל פון נאַגעניש,

דורך צימער...

און דורך רעגונג...

אַט אַזוי...

אַט אַזוי...
 שטאַרקער...
 צעגליט אַביסל...
 שטאַרקער!

(די פראַצעסיע רירט זיך וואָס אַמאָל מיט א
 גרעסערער טעמפּא, ווען זיי דערגרייכן דעם
 העכסטן עקסטאַז, דערהערט זיך אַ פאַרטויבטע
 געקנאַלעריי. דער טויער פראַלט אויף, און דער
 וועכטער פאַלט צו דער ערד).

אלול: (שפאַרט זיך אָן פעסט מיט אירע הענט אין דער
 פלאַך, איר דרייעסיק געשוואָלענער פנים נעמט אָן נאָך
 מער רציחה, גלאַנצנדיק מיט ווילדן כעס צו אים די אויגן,
 ווי שטעכעדיקע שפיצן).

נו, זאָג! וואָס נאָך האַסטו געבראַכט...

וועכטער: זי האָט דעם צעדערבוים אַרויסגעריסן, גיב
 מיר הילף, דו הערשערן פון אראלו, אַדער זי פאַר-
 ניכטעט דעם פאַדער-זיגל און קריגט אַ פרייען וועג
 צום אריינגאנג אין די טויערן.

אלול: כאַ-כאַ-כאַ... כ'וועל איר איינשפאַרן די מי...
 אַריינצוגיין זיינען ברייט די טויערן... כאַ-כאַ-כאַ,
 דו הערסט?

עפן ברייט די טויערן, אַזוי האַב איך באַפוילן!

וועכטער: (לאַזט זיך לויפן איינגעכויגן).

אלול: ווארט... ווארט... לאַז מיר הערן, צי געדענקסטו
 דאָס געזעץ פון אראלו?

וועכטער: דו באַפעלסט דאָך, הערשערן, צו עפענען
 די טויערן...

אלול: יא, יא... און וואָס דאַרף מען מאַן, אז מען
 טרעט אריבער די טויערן פון אראלו?

וועכטער: פאר יעדער טויער פון דיין קעניגרייך מוז דער, וואָס קומט, אַרונטערװארפן איינס פון זיינע קליידער, הערשערן פון אראלו.

אלול: אזוי האָב איך באַפּוילן...

וועכטער: (פאַלט צו דער עדר און פאַרשווינדט).

אלול: (צו די, וואָס טראָגן תּמוז'עס מטה)

אַזאַ מין טיפּן קוועלן מיר צעשטערט.

אַז צעשטערט און צעקרימט זאָלן אירע גלידער ווערן. אויפגעבלאָזן זאָל זי ווערן, ווי דער באַרג פון דריקנ-דיקער לאווע.

אַנציינדן זאָל זיך אין איר דאָס אינגעווייד, און אירע ביינער זאָלן ווייך ווערן ווי טייג, און זאָל די הויט אויף איר צעפלאצן, און באַדעקט ווערן מיט קרעץ!...

נא! וואָס שטייט איר מיטן פּג...
טראָגט אים שוין אַרויס,

און ברענגט דעם פעסט-פאַרגריימער.

רירט זיך!...

אַזוי האָב איך באַפּוילן...

(ווען זיי הייבן זיך אָן באַוועגן, הערט מען

ביים טויער אישטאר'ס שטימע).

אישטאר: דאָס לעצטע קלייד, וואָס דעקט מיין קערפער

צו... הא, ווי דאָס טונקלקייט פון דער הייל פאַר די,

וועלכע קומען פון דער ליכטיקייט, אזוי זאָל אויסלעשן

דאָס ליכט פון אייערע אויגן. ביי דער אַנטבלויזונג פון

מיין ווייסן לייב, וואָס איז מיט דער ליכע פון תּמוז

אויסגעלעגט געוואָרן יעדן פּרימאַרגן מיט די שטראַלן

פון דער זון...

וועכטער: זיבן טויערן זיינען דאָ, און זיבן קליידער

דאַרפסטו אויסטאַן.

דאָס איז דער באַפויל פון אלול דער הערשערן פון אראלו.

(אישטאר טוט א ברומ פון ווייטיק, ווארפט אראָפּ דאָס העמד און בלייבט שטיין ביים טויער מוטער-נאָקעט, בלויז די גאַלדענע לאנגע האָר דעקן טייל-ווייז צו איר קערפער, ווי דורך א וואואל. זי דער-זעט תמוז'ן און טוט זיך אַ וואָרף צו אים, פאַלנדיק אויף איין קני, געבויגן דעם קאָפּ, און וויינט). (די באַוועגונג מיט תמוז שטעלט זיך גלייך אָפּ). (אלול שפּרינגט אויף און פאַלגט נאָך יעדע קלענסטע באַוועגונג פון אישטאר).

אישטאר : מיין מאַן...

באַשאַפער פון ווילן און לעבן אין מיר...

מיין מאַן...

דו באַשאַפער פון פרייד...

דו, וועלכער דרינגסט דורך

מיינע אברים מיט דער זיסקייט

פונ'ם שטראָם, פון פארזייען און אויפגיין,

וועסטו זיך נאָך אַנטפלעקן פאַר מיר?

איך וועק דיך אָן אויפהער, מיין ליבער.

מיינע חלומות זיינען אַנגעפילט

מיט דערוואַרטונגען נאָך דיר.

שפּרייט נאָך אים א שטראַל

פון וואַרימקייט איבער מיין בעט.

דאָס לעבן וואַרט אויף דיר.

דאָס לעבן...

(יאַמערדיק) וויי און וויי,

אומגעקומען איז דער פּאסמוך,

דער מוטיקער... דער העלדיעשר,

פאַר וואָס?...

פאַרוואָס האָבן זיי אים געטויט,

דעם ליכטיקן, דעם ליבן.
 ווער וועט אַנזאָגן פון היינט
 דער וועלט די כשורה פון פרימאָרגן?
 ווער וועט מיט זון-אויפגאנג נאָך וועקן
 די שאַף און רינדער
 צו פיטערן אויף די פעלדער?
 און ווער וועט טאויסוואַרמען די זאמען
 און דעם בויך פון דער ערד?
 ווער וועט וועקן דאָס געמיט
 צו טאַנצן און צו שפילן?
 הא, ווי שווער דיין דרימל פאלט
 אויף די בערג און אין די טאָלן (וויינט)
 (פאַררייסט דעם קאָפּ און שרייט מיט פאַרוואַרף)
 הא, איר שמועט בערג און בלינדע טאָלן,
 וועלכע שאַמנס האַבן אייך באַדעקט,
 פאַר וואָס האָט איר, פאַרשאַלטענע, געשוויגן?
 צוגעשטימט מיט נאכט, און קיינעם ניט
 געוועקט.

זאל אויף אייך פון היינט
 דערפאַר ניט בליען מער דאָס לעבן,
 נאָר אונטער שוואַרצע שאַמנס
 זאָלט איר יוירן ווי אין הייוון.
 הא, דו ליבער מאַן פון מיינע וועלטן,
 אישטאַר'ס ליבע וועט דיר לעבן בריינגען.
 אַדער ברענגען מוים!
 מיט מיר דער גאַנצער ערד...

אָרף : (שפּאַטיש) כאַ-כאַ-כאַ, אינס לעבן אויף דער ערד
 איז דער גהיננס ניט אין חשבון...
 כאַ-כאַ-כאַ, מו אַ געפעליקייט און ברענג דעם מוים
 וואָס שנעלער.

אישטאָר : (שטעלט זיך, באַמראַכט א וויילע די הער-
שערן, און זאָגט) כ'באפעל דיר אַראַפּצוגיין פון דאָרט
און פּרוואַוון דיין גבורה, שטייענדיק ביי מיין זייט!

אַלֶּר : אין אראלו האָב איך נאָר צו באַפעלן,
און מיין באַפעל אצינד איז: טראַגט אַרויס דעם פּגרא!
טראַגט אים... אַט אַזוי...

(א טויער אין דער רעכטער זייט עפנט זיך און
אַלע פארשווינדן, א הויז אישטאָר, אלו, וועכטער).

אישטאָר : (שרייט) כ'באפעל דיר פּרוואַוון דיין גבורה ביי
מיין זייט!

אַלֶּר : אַז דו שרייסט שוין יא,
זאָל דיין געשריי אומזיסט ניט זיין.
(צום וועכטער): צי שלאָפט ער דאָרט, צי דארף ער
ערשט דאָס אַש באַשאַפן.

וועכטער : אַט קומט ער,
ווי דו זעסט אים דאָרט,
דו הער'שערן פון אראלו.
(פון דעם טויער, וואהין מען איז פארשוואונדן
מיט תמוז'ן, קומט א טונקעלע משונה'דיקע פיגור,
נאַמטור, דער גאָט פון פעסט).

אַלֶּר : ניט געטראַכט
און ניט געפרעגט,
און ניט געקוקט...
טו דיין רעכט צו איר.

נאַמטור :

(הייבט אויף א טאַץ, פון וועלכער ער
בלאָזט אַראָפּ אַ מין שטויב אויף אישטאָר'ן).
(אישטאָר'ס קערפער ווערט באַדעקט מיט קראַנק-
הייטן, זי קוקט ארום איר קערפער א וויילע און
זינקט צו דער ערד דעם קאַפּ געבויגן).

אלול : (שפרינגט אראפ האסטיק און שמעלט זיך נעבן אישטארץ.) די קעניגן פון אראלו שטייט דאמאלט נעבן דיר, ווען דיין קאפ איז געבויגן צו אירע קני.

אישטאר : העי, איר נארענים פון פינצטערניש, איר האט געאיילט און האט פארגעסן, אז אישטאר וועט צוריקציען דאס לעבן פון דער ערד, וועט אויך פעלן דער שפיל פאר אייערע ווילדע באגערן. איר אליין וועט אַנבויגן די קעפ פאר מיר, איר, נארענים פון פינצטערניש. איר האט א שלעכטן וועט געמאכט, איר וועט פארשפילן.

(פון אלע זייטן הערט זיך א קלאנג פון ווילדן געלעכטער, זינגענדיק ווייט אין דער טיף...)

(פארהאנג).

ד ר י ט ע ר א ק ט (אינטערלוד)

(ד י ע ר ד . נעפלדיק, גרוי, ווי דער אומעט אליין. אין הינטערגרונד, א פערספעקטיוו פון א טעמפל. דורך אן אָפּענעם קאַלאַנען-פּאַר-מיגן פּאַלאַץ, נעבן וועלכן עס איז איינגעוואקסן א סטאַטוע פון אישטאַר צו דער לינקער זייט, און אין מיטן א שטיינערנער אלטאר. אין דער שמוץ זיצט פעסט דער הערשער פון לענדער, וואו דער אישטאַר-קולט איז געווען פאַרשפּרייט. אַ פּאַר טרעפּ נידריקער פאַרן הער-שער ליגט א מאַן, געבויגן אויף די קני, קוים וואָס די ביינער האַלטן זיך אין זיין הויט. נעבן מאַן — צוויי באַוואַפנטע זעלנער, וועלכע קוקן אויס ניט ווייניקער אכזריות'דיק ווי זייער הערשער. פון ביידע זייטן שטייט א באַוואַפנטע שוץ).

הערשער : אין מיין לאנד, אזוי ווי ביי מייען עלטער-עלטערן, זאל הערשן פרידן און גערעכטיקייט. ווי ס'זאגט דער פריסטער געבו-געדיאום. דאָס איז די לערע פון די הייליקע געטער. און איך וועל אויסראטן די זינדיקע, אפילו ווען כ'זאל דאַרפן בלייבן איינער אויף דער ערד. (צו די צוויי זעלנער): וואָס זאָגט איר, האָט ער גע'טענה'ט פאַר די בעטלער דאַרמ?

איין זעלנער: ער האָט גערייצט זייער הונגער צו די קעניגלאכע אוצרות געזאמלטע-שפייו. דאָרט האָט ער געזאָגט, איז געבליבן גענוג שפייו, זאָלן מיר גיין און זיך צעטיילן....

הערשער: נו, צי דאָרף מען דען נאָך קלערן, וואָס די שטרעף זאָל זיין?
נעמט אים גלייך אראָפּ פון דאָנען.
הייסט דעם שפייו-פאָרגרייטער אָפּבראַטן א קאלב,
און די בעסטע שפייון און געטראַנקען פאַרטיק מאַכן,
אים זאָל מען צובינדן צום עק מיט, אזוי ער זאָל
נאָר ניט קאָנען דערלאנגען.
און זאָל דער בעטלער פילן, מיט וואָס עס שמעקט
די קעניגלאכע שפייו.

(די זעלנער הויבן אים אויף פאר די אַקסלען און טראָגן אים אָפּ, ווי מ'טראָגט אָפּ א נבלה. אויף זייער פלאַץ שטעלן זיך אַנדערע צוויי זעלנער, מיט א יונגער פרוי, וועלכע זעט אויס ניט ווייניקער פאַרהונגערט ווי דער מאַן, וועלכן מ'האַט אַוועק-געטראָגן).

הערשער: צו וואָס ברענגט איר זיי, די פגרים. איז שוין נישטאָ קיין געזונטערע צווישן די פאַרברעכער?
(פון צווישן דער וואַך רוקט זיך ארויס דער פריסט נעבו-נעדיאָוס, אַרויפשטעלנדיק א פוס אויף דער אונטערשטער שוועל).

פריסט: (סאַרקאַסטיש) די שטאַרקע פאַרטידיקן זייערע פאַרברעכנס מיט זייער פויסט, אפילו קעגן דער שווערד פון דייע היטער.
צום משפט קאָנסטו נאָר גרייכן,
דעם שוואַכן, דעם אַרימען, דעם אויסגעהונגערטן.

הערשער: געווען אמאל א צייט, ווען צווישן די בעט-
לער זיינען אויך געווען שיינע געזונטע מיידלאך. דא-
מאלט האבן זיי ווייניקער באגערט די שקלאפן.

פריסט: וואס באגערן זיי דען איצט? מער ווי זאט צו
מאכן דעם מאגן, און דעם קערפער צוצודעקן?
געווען אמאל א צייט, ווען צווישן פאלק זיינען אויס-
געוואקסן די פרוכטבארסטע טעכטער. דאמאלט האט
זיי אבער זייער קעניג ניט גערופן בעמלער, נאר —
קינדער. קינדער האט דיין פאטער גערופן זיין פאלק,
קינדער, שטייט פארשריבן. קינדער איז אויסגעקריצט
אין די העלדישע שריפטן, ניט קיין בעמלער.

הערשער: אויף די הייליקע שטיינער שטייט פאר-
צייכנט:

ווער ס'קאן קיין האר ניט זיין,

דער בלייבט א קנעכט,

און א קנעכט איז ווערט אזוי פיל,

וויפיל נוצן ער ברענגט פאר זיין האר.

און נוצן קאנען די ברענגען איצטער,

וועלכע קאנען אין מלחמה גיין.

פריסט: וועמען וועקסטו צו מלחמה? סקעלעטן, וואס
האלטן קוים די ביינער צוזאמען.
און צי ווייסטו ניט, אז אין די לענדער ארום,
הערשט אויך דער הונגער.

הערשער: וועמען ארט עס, וואס זיי וועלן אין יענע
לענדער אויך ניט קריגן וואס צו עסן.
כ'שיק זיי אהין, זיי זאלן אין מיין איבערזעטיקייט
פארגעסן.

פריסט: געדענק, דו האר, און הערשער, אז די געמער
וועלן אומקערן צו אונז, און די פעלדער וועלן עפענען

זייער טראכט. דאמאלט וועסטו זיך נויטיקן
אין די הענט, וואס דו רופסט שקלאפן. אבער זיי וועלן
נישט זיין.

הערשער : וואס-זשע ווילסטו?

פריסט : כ'וויל זאלסט עפענען די אוצרות שפייו פאר
דיין פאלק. גיב זיי עסן און זאלן זיי כח האבן צו
בעטן צו די געמער, אפשר וועלן זיי פארט דערהערן.

הערשער : ווילסט זיי געבן געמער. גיב זיי. פון מיינט-
וועגן קאנען זיי ביים שוועל פון די געמער אויסהויכן
זייער אטעם.

אבער אוצרות שפייו איז צוגעגרייט פאר הארן.
קנעכט ריזען אויך א ביין,

ווען ס'איז דא גענוג פון טיש אראפצואווארפן.

פריסט : און איך זאג דיר, אז כ'האב די גאנצע מחנה
אפגערעדט פון מלחמה, און אנשטאט באפאלן לענדער,
ווי דורשטיקע חיות, וועלן זיי מיט ליבע צו די געמער
בעטן נאך הילף.

דו האסט איצט איין ברירה, דו אליין זאלסט באפעלן
צו עפענען די שפייוזלער פארן פאלק, אדער דאס חייל
וועט דאס טאן נאך מיין באפעל.

הערשער : (אויסער זיך) כ'וועל באפעלן, וויסטו וואס?

מ'זאל פאר דיר פארגרייטן די זעלבע סעודה, ווי פאר
דעם בעטלער, וואס איז געשמאנען דא, פאר דיר!
(צו די וועכטער) נעמט אים גלייך אוועק פון דאנען!
(צוויי וועכטער פירן אפ דעם פריסט)

הערשער : (צו די צוויי, וואס האלטן די פרוי) און איר,
מאכט עס קורץ. וואס איז איר פארברעכען?

ערשמער וועכטער : מיר זיינען דורכגעגאנגען דעם
לינקן פליגל אויפ'ן וועג צום צוועלפטן טויער,
דערשמעק איך דעם ריח פון געבראטענע פלייש. איך

שמעל זיך אָפּ און פּרעג ביי אים: דו פּילסט? ער
טוט א צי אריין דעם אַטעם און זאָגט אַרויס: פּלייש!
געבראַטן פּלייש. ווייסן, ווייסן מיר, אז אַחוץ די אָנ-
געזאַמלטע בהמות פון קעניג'ס אוצרות זיינען שוין
אַלע אויסגע'פּגראָט פון הונגער. פּרעג איך: פון וואָנען
נעמט זיך פּלייש? זאָגט ער: מסתם אָפּגעטריבן פון
די זאַמל-פּלעצער, און מיר גייען נאָך דעם ריח.

אַריין צו דער דאָזיקער אין געצעלט און מיר זאָגן:
ביי דיר שמעקט געבראַטענע פּלייש. און זי, ווייזט
אויס, האָט דאָס לשון פּאַרלוירן.

זי רעדט ניט. אַפּילו די אויגן זיינען ביי איר שטומע.

הערשער: וואָס טויג די לאנגע קלאַנג. וואָס האָסטו
דאָרט געפונען?

צווייטער זעלנער: א פאַר פאַרברענטע פּיסלאַך פון א
קינד.

(הערשער באלעקט זיך, גערייצט פון אפּעטיט)

ערשטער זעלנער: יא, פון א קינד. ווייזט אויס, איר
אייגנס.

הערשער: (שמעלט זיך אויף) אז דו האָסט שוין יא
געמאַכט אַזא טייער מאַכל, ביזטו ניט קראַנק געווען
דעם קעניג איינצולאָדן צו דער סעודה.

איר קומט דערפאַר אריינצואוואַרפן אין דער שטייג פון
די הונגעריקע לעמפּערטס. די לעמפּערטס וועלן איר
די פּיס ניט לאָזן.

(א דינער לויפט אָן שנעל און פאַלט פאַר די טרעפּ

זיך בוסנדיק).

הערשער: (אומגעדולדיק) וואָס? ריייד!!

דינער: דאָס גאַנצע חייל אַרומגערינגלט מיטן הונגעריקן
פאַלק גייען בעטן צו דער געטין אישטאַר.

הערשער: ווער פּירט זיי?

דינער : מ'זאגט דער אלטער פריסט.
זהערשער : (קוקט אין דער ריכטונג, וואו מען האט
 אפגעפירט דעם פריסט, באפעלט צו אייניקע פון דער
 וואך) פירט זי באַלד אָפּ און ברענגט דעם פריסט
 באַלד צופירן.

(ס'הערט זיך אַ ווייטער געפילרער אויסגעמישט
 מיט היסטערישע אויסגעשררייען, וואָס צעגריקצט
 און צעשניידט די לופט, ווי איין גרויסער ברומען
 פון איין אומגעלומפערטן מאָנסטער.
 די וואך שטעלט זיך ענגער ארום קעניג, ווען די
 כוואַליע פון פאַלק באַווייזט זיך נאָענט צום פאַ-
 לאַץ, שטייט שוין דער פריסט ביי דער זייט פון
 קעניג).

הערשער : דו זעסט, דו אלטער נאַר, האַסטו געדארפט
 זיך בייזערן? מיט דיר האָב איך אַ שפּאַס געמאַכט,
 און דאַרט האָב איך באַפוילן די טויערן פון די שפּייזן-
 זאַמלער אויפצועפענען, און דאַס פאַלק קומט דאַרט
 מיט געזאנג, מיט פרייד דעם קעניג צו באַגריסן.

פריסט : זייער זיפצן און קרעכצן האַט אַזוי מיר אַנגע-
 קלונגען אין די אויערן, אַז אַויך איצטער, ווען דו
 זאָגסט זיי זינגען, ווייזט זיך מיר אויס, אַז איך הער
 זיי ברומען פון פאַרצווייפלונג.

הערשער : שטאַרק זיך, אַלמער, זאָג זיי אַן די בשורה,
 אַז דער קעניג האַט די שפּייכלער אויפגעעפנט,
 נאַר פריער דאַרף מען בעטן, הונגעריקערהייד איז די
 תפילה שטאַרקער.

פריסט : זיי האָבן דאָך שוין מער קיין כח.
הערשער : (ביי, צווישן די ציין) טו, ווי איך באַפעל!
פריסט : (צום פאַלק און הייל, וואָס איז שוין ביים שוועל
 פון פאַלאַץ, אויסגעמישט אין אַ היסטערישער מאַסע פון

מענער, פרויען, קינדער, געשוואַלענע און אויסגעטריקענע (זייט געבענמיש, הונגעריקע שעפעלאך מיינע, אַם אַזוי ווי מיר שטייען איצט מיט אונזערע פאַרקלעמטע הער-צער, לאַמיר צופאַלן צום גליווער פון דער געטין, וואָס דערוועקט פון אונזער צויבער, פון באַגער און האַפּער... די ערשטע סעודות נאָכ'ן געבעט וועט דער קעניג געבן ביז אישטאָר וועט רחמנות האָבן און וועט באַפּרוּכ-פערן צוריק די פעלדער...)

(דאָס פּאַלק וואַרפט זיך יאָמערנדיק און הילפּלאָז צו דער סטאַטוע פון אישטאָר).

(פּריסט פּאַרלאָזט די טרעפּ און פאַרנעמט א פּלאַץ נעבן דער סטאַטוע).

הערשער : (נוצט אויס די געלעגנהייט, בלייבנדיק אליין

אויף די טרעפּ, און באַעפּלט דער וואַך)

צעשפּרייט אייך שוין צווישן הייל און רוימט זיי איין, אַז פּאַרן הייל אליין איז דאָ גענוג שפּייז פאַר טויזנט סעודות.

פאַרן גאַנצן פּאַלק וועט אַבער נאָר זיין גענוג פאַר אַ מאַלצייט מיט אַ האַלבן.

ווער ס'וויל זיך טיילן מיט די בעטלער, זאָל דאָרט בלייבן.

און ווער ס'האַט דעם חֶשֶׁק אָנגעוואוּרן, זאָל אומקערן צו מיר!

(די וואַך פאַרשווינדט צווישן דער מאַסע, וועלכע ליגט צו דער ערד געבויגן די קעפּ).

(דער פּריסט רעדט שאַרף שניידנדיק און געצויגן, און נאָך יעדער פּראַזע, וואָס ער ברומט אויס, כאַפט דאָס פּאַלק אונטער מיט אַ יאָמערלאַכן גע-ווין, ווי צו באַשטעטיקן, אַז זיי שטימען איין מיט די ווערטער פון זייער דערלייזער...).

פריסט: (פאררײסנדיק דעם קאָפּ) צו גרויס איז די שטרעף פון די געמער איבער די קינדער פון דער ערד.

ווענדן מיר צו דיר אונזער רוף,
 דו געטן פון באַפּרוכפּערונג

קער אום דאָס לעבן אויף דער ערד — — —
 אזוי ווי דאָס געוויין פון די אויסגעטריקנטע מעכטער,
 אזוי וויינען מיר פאַר דיר, זאָלסט אונז פאַרהיטן פון
 אונטערגאנג

שפּרייט אויס דייע פליגל פון אַ געטרייער מוטער
 איבער דעם אַפּגרונט, וואָס קומט אונז אַנטקעגן

מיר וועלן דיר ניט אויפהערן
 דינען מיט דער געטריישאפט
 ווי מיר האָבן עס געלערנט פון
 אונזערע עלטער-עלטערן

דאָ ברענגען דיר דייע קינדער אַ צייכן
 פון דינסט, נעם אים צו און ענטפער אונז.

(ער וויינט ביטער מיטן געיאָמער פון פאַלק).
 (דאָס געוויין האַלט אָן אַ לאַנגע וויילע, ביסלאַכ-
 ווייס ווערט דאָס געוויין פאַרקילט ווי פון זיך
 אַליין אין אַ שטילקייט פון האַפּנונגען....).
 (דער פּריסט הויבט אויף דעם קאָפּ, ווייזט אַ
 צייכן מיט דער האַנט. פאַר דער סטאַטוע באַווייזן
 זיך אַ רינג יונגע בחורים און מיידלאַך.
 באַלד קלינגט אָפּ אַ קלאַפּ אין אַ שווערן מעטאַל

פון דער זייט פון טעמפל. די בחורים ווארפן מטבעות אין די פאָדערליקס פון די מיידלאך. אויף דעם אלטאר ווערט אָנגעצונדן די געווירצן איינגענעצט אין שמעקעדיקע בשמים, אַזעלכע אַראַמאַטישע אוילן, וואָס ווערן אויך באַנוצט פאר דער באַזאַמירונג.

ווען דער רויך הויבט זיך אויף, רירט זיך אויך דער רינג פון די מיידלאך און בחורים, נאָך דעם קלאַנג פון פאַרשיידענע שפּיל-כלים.

דער טאַנץ באַוועגט זיך אַרום דעם אַלטאַר אַלץ שווערער און שווערער.

פון דער לינגנדיקער מאַסע הערט זיך אַ מין זשי-פעניש, ווי דער איבערברוך פון אַ שווערער קראַנקהייט.

דער טאַנצנדיקער רינג ברעכט פּלוצלונג איין צו דער ערד, און ווי שלאַנגען פאַרמירן זיי פון זיך אַ קייט פון ווימלעניש און פּויעניש, זיך וויקלענ-דיק איינער אינם צווייטן אין אַ שטראָם פון וועקנדיקער וויבראַציע.

און ווי פון דעם זעלבן שטראָם, הויבט זיך אויף די מאַסע דורכגענומען פון באַוועגונג, פאַרשטעלן-דיק דערביי דעם רינג אַרום אַלטאַר. די קלעפּ און קלאַנגען פון די כלים ווערן אויסגעמישט מיט דעם קאַשמאַר און קרעכץ פון דער באַוועגונג. עס מאַכט דעם איינדרוק, ווי די פּראָצעסיע וועט ניט אויפהערן, ביז די באַנזענע געטין וועט ניט געבן דעם ענטפער אויפן אָרט. אָבער אַ פּלוצלאַכער דונער געשריי פון אַן אָנפאַרנדיקן רייטער ברעכט איבער די עקשנות. די מאַסע זינקט צו דער ערד. און דער רייטער שרייט אויס:

די מדבר שבטים האָבן דורכגעבראַכן דעם מערב'דיקן טויער און זיי פארדאַרבן אלץ אין זייער וועג, אזוי ווי דער הונגעריקער היישעריק!

הערשער: (כאָווייזט זיך אויף דער פלאַטפּאָרמע פון פּאַלאַצין) הערט מיך אויס, איר דינער צו אישמאַר, אייער קעניג האָט אייך קיינמאַל ניט פּאַרווערט צו בעטן.

ניט אלע צייטן אָבער זיינען פאַר געבעט. מ'דאַרף אַמאַל מלחמה האַלטן, אַז מ'וויל ניט הונגערן. האָב איך געוועקט אייך צו מלחמה, און איר האָט ניט געפּאַלגט. זענט איר ניט באַפּאַלן די, פון וועלכע עס קומט אונז אַ חוב, נאָך פאַר אונזערע עלטער-עלמערן... זיינען זיי דערפאַר אייך באַפּאַלן.

און איצטער וועלן זיי אייך אויסראַטן ביז צום וואַרצל. ס'וועט פון אונזער שטאַם אַפילו קיין זכר ניט בלייבן. און דאָס איז נאָר דורך די זינד פון דעם פאַרבלענדטן נעכו-נעדיאָום. (ס'ווערט אַ טומל).

יא, דורך די זינד פון דעם אַלטן נאַר, וועלכער האָט מיט זיין קראַנקן ווילן אייך געוואַלט אלע אומבריינגען אַלס קרבנות צו זיין געטין.

אַפילו אַפעסן האָט ער ניט דערלאָזט איך זאָל אייך געבן, איידער איר בעט צו זיין געטין. איז דאָס נישט אַמאַל אַן אַפּמאַך פון אים מיט די אַרומיקע שבטים, אייך צו פאַרטיליקן?

און דערפאַר האָט ער אייך אַפּגערעדט פון מלחמה... (אייניקע דומפע אויסגעשרייען): ל י ג נ ע ר ! ל י ג נ ע ר !

הערשער: איינער פון אונז איז דער לינגער, שעמט אייך ניט און שרייט אויס אַפּ'ן קול.

אָדער איך בין דער לינגער, און איר וועט אומקומען
פון די ווילדע נאַמאָדען.

אָדער ער איז דער לינגער, און איך בין געקרוינט פאר
אייער פירער, און איך וועל אייך נאָך דערפירן צום
וועג, וואו איר וועט, ווי העלדן, אַפּטרייבן דעם היי-
שעריק, וואָס איז אַנגעפאלן אייך אויסצופרעסן, ווי די
מגפה פון פינצטערניש.

(ס'ווערט אַ געמורמל, שטופנווייז דערגרייכנ-
דיק מער אומרויאיקייט).

הערשער: נו, וואָס שווייגט איר?! ס'איז נישטאָ קיין
צייט צו וואַרטן. די מדבר שבטים זיינען הונגעריק!
ענטפערט!

פּריסט: און צו וואָס דען זאָלט איר שווייגן? זעט איר
ניט ווי דורך זיינע אויגן-לעכער שטעכן פיערדיקע
שפיצן פון פארדארבונג?

און פילט איר ניט, אז דורך די רייד פון זיין מויל
פליסט גיפט, דער הונגעריקער אַטעם פון פארניכטונג.

הערשער: די מדבר שבטים זיינען הונגעריק!...

פּריסט: זאָל דער מורא-האַבן פאר זייער הונגער, אונ-
טער וועמענס רוקן עס איז אַנגעזאַמלט אונזרות מיט
שפיזן, וועלכע וואַלטן זאָט געמאַכט אַ פאַלק...

הערשער: די שפייכלער זיינען אַפן פאר יעדן, וואָס
שליסט זיך אָן אין די רייען דעם שונא צו פארטרייבן!!
(דאָס הייל זאַמלט זיך אויטאָמאַטיש אַרום דעם הערשער)

הערשער: אַט אַזוי. כאַ-כאַ-כאַ, אַט אַזוי, דער שטאַלץ
פון אַ פאַלק גליווערט ניט ביים שוועל פון אַ געטין.
אונזער העלדישקייט אויף די אויסגעקריצטע שמינער
זאָלן דערציילן פון אונז, ווי פון דער גרויסקייט פון
געטער...
זאַמלט אייך אַרום! אַט אַזוי...

(זעענדיק דאָס גאנצע חייל אַרום זיך שרייט ער אויס)
 דעם ערשטן חוב, וואָס קינדער פון אַ פּאַלק זיינען שול-
 דיק, איז אַפצוהיטן פרידן און גערעכטיקייט. אַזוי ווי
 ביי אונזערע עלטערן, און אַלעס וואָס ס׳איז פאַלש, זאָל
 פאַרברענט ווערן אויפן פייער. און אַזוי ווי עס רוי-
 כערן זיך נאָך די געווייצן אויפן הייליקן אַלמאַר, מוזט
 איר נעמען אַט-דעם לינגער און פאַרפירער און אים
 פאַרברענען. פאַרברענען פאַר אַ קרבן (ווישט זיך די
 מרערן) פאַרן אויסגעהונגערן פּאַלק, נעכאָך...
 (דאָס פּאַלק טוט זיך אַ הויב ווי אַ ברויזענדע כוואַליע).

הערשער: ווער ס'וועט זיך רירן פון אַרמ, דער וועט גע-
 לעכערט ווערן ווי אַ הונט!
 (פון חייל פליען אַרויס אַ פאַר פּיילן אין דער מאַסע).

פּריסט: זיצט ביי דער ערד, מיינע שעפעלאַך, די שלאַנג
 האָט געקראָגן די אויבערהאַנט. איך זע ס'קומט דער
 אונטערגאַנג... איך בין נאָר דער אויסרייד, דער תירוץ,
 מיט וואָס אייך אויפצורייצן, כדי ער זאָל קאָנען צע-
 שפּילן זיין בלוט-הונגער...

(אַ פאַר באַוואַפנטע זעלנער האָבן אים אונטער-
 געכאַפט באַלד נאָך די לעצטע ווערטער, און אַרונ-
 טערריסנדיק זיינע קליידער, אים אַרויפגעוואָרפן
 אויפן פייער פון אַלמער.)

די מאַסע רייסט זיך אָפּ פון דער ערד און דער-
 נעענטערט זיך צום חייל.

ס'ברעכט אויס אַ היסטערישער קאַמף פון צייט-
 שטשירענדיקע באַשעפּענישן).

הערשער: (צוקוקנדיק מיט ווילדער הנאה) כאַ-כאַ-כאַ,
 געמער ברענגען דאַמאַלסן נוצן,
 ווען זיי דינען זייערע האַרן.

ווערט דער דינסט צו זיי געווענדט קעגן הארן,
 פרעגלען זיך די פריסטער אויף אלמארן. כא-כא-כא...
 (די מערב'דיקע זייט פלאקערט אויף רויט)
איינער פון דער וואך: (וועלכער שטייט אויף א
 הויך-פונקט, שרייט) ...פייער, פארדארבונג קומט...
 (פון אלטאר הערט זיך א צעווייטיקטע שטימע):
 די ערד איז הונגעריק,
 ס'פעלט דאס ווארימקייט פון דער זון.
 די ליבע פון דער מוטער,
 די ליבע פון דער מוטער...
 און דאס אויפגיין פון דעם לעבן...
 (די נאמארן מישן זיך אויס מיט דער רייסענרער,
 בייסענרער און ווארנענדיקער מאסע.
 די הריגה נעמט אן דעם כאראקטער פון פארניכ-
 טונג ביז דער ענד...)

(פארהאנג).

פערטער אקט

דאָס זעלבע פּלאַץ אַרום אַלטאַר. הורבעס פון טויטע קערפּערס ליגן אָפּגעבראַכן ווי זאַנגען נאָך אַ שרעקלאַכן שטורם. אַ טויטע אומבאַוועגלאַכע פינצטערניש וויקלט איין דאָס פּלאַץ.

אויפן אַלטאַר זיצן ב ע ל, א ד א ר, און ג י פ ו ר. די פּיס אונטער זיך, פּלייצע צו פּלייצע, פּאַרמירנדיק אַ דריי-ווינקל, און באַוועגן זיך, וויגנדיק שווער פון גרויס אומעט... פון צייט צו צייט רייסט זיך אַרויס אַ טיפּער זיפּץ פון די איינזאַם-פּאַרבליבענע געטער, אַזוי ווי דאָס שטומע וויגן זיך וואָלט שוין אָנגעהאַלטן זינט דורות און דורות...

ו ו א ו ל זיצט אויפן קאָפּ פון דער סטאַטוע פון א י ש ט א ר, שאַקלט זיך אין אַלע פּיר ריכטונגען און וויינט אָן אויפהער מיט אַ קלאַ-געדיקן געיאָמער...

ג י פ ו ר האַלט אָפּ דאָס וויגן זיך פון צייט צו צייט און קוקט אומגעדולדיק בייז אויף וואַלן. פּלוצלונג כאַפט ער זיך אויף פון אַ שטאַרקן וויג און יויכצט אויס):

גענוג! גענוג!...

לאַז דעם אַטעם כאַפּן... באַוויין מיך ניט...

(ו ו א ו ל ענטפּערט ניט און וויינט).

גיפּור: (טוט זיך אַ פּאַר שטאַרקע וויג און שרייט ווידער אויף) גענוג! גענוג!...

אדאר: וויינען זאל ער... לאז אים. ווי שטארקער וויין
איז זיין געוויין צו אונזער טרויער.

פארוויגן זיך... איינשלאפן... איבערשלאפן, וועט דאך
ווער אונז אויפוועקן אמאל.

ניפור: ווען-זשע וועט דער סוף שוין קומען?...

ב ע 5: דארט האסטו געפרעגט דאס אייגענע. וואס גי-
כער האסטו געוואלט דערנענטערן דעם סוף פון תמוז'ין...
האסטו דערגרייכט. וואס ווילסטו איצט?

ניפור: לאנגווייליק... טויט... לאנגווייליק איז אזוי.
נישטא מיט וואס דאס שפיל פארריכטן.

אדאר: האסט געשפילט גענוג מיט אונז נארעאנים, פייער
האסטו געוואלט, האב איך געברענט, האסטאך געהייסן
ברענען, האב איך געברענט גיב מיר מארגן וועמען
אפצובראטן, וועל איך פאלגן, אזוי ווי נעכטן (הונגע-
ריק) און ווילסטו, קאן איך דיך אליין פארברענען...

ניפור: לאנגווייליק... לאנגווייליק... ברען מיך אפ...
נאר זאג מיר אן דעם סוף.

ב ע 5: נישטא קיין סוף, יעדער סוף באשאפט מיט
זיך א נייעם אנהייב, און דו אליין האסט צוגעאיילט
דעם סוף צו ברענגען... (ביטער) ווארט-זשע אויף אן
אנהייב... ווארט!

וואול: וואס-זשע שעמט איר זיך? בייגט די קעפ ארונ-
טער און וועקט אליין די טויטע אויף.

ב ע 5: אויב דאס איז דער וועג, זיי דו דער ערשמער...
וואול: צי בין איך דען דער פארזאגער...

האט דען אלול שוין לאנג די טויערן ניט געעפנט פאר
אישטאר מיט א געבויגענעם קאפ... און דו אליין דער-
שמעקסט דעם אנקום פון אן אנהייב... ווארט מען...
אויף וואס?

ב ע 5 : מיר ווארטן ס'זאל קומען...

ניפור : (בימער) אליין דעם אונטערגאנג אויסבעמן...

ב ע 5 : ווי אנדערש וועסטו א שפיל טאן אין מלחמה?

אדאר : און ווער דען נוצט נאך מער מיין פייער אויב נישט די, וואס ליגן דא פארגליווערט.

וואל : נו, וואס זשע שעמט איר זיך... וועקט אויף!

ניפור : זאל שוין זיין אויפוועקן... זאל שוין זיין זאן א-הייב... נאר א סוף צום סוף!...

(א בלענדענדע ליכט פון א בליץ באשיינט אויגן)

בליקלאך דאס פלאץ און א שטארקער דונער

פאלנט נאך. א שטימע אין דער לופט ענטפערט,

ווי דער אפקלאנג פון דונער...)

ווארט... די עובדא צו וועקן איז פון די, וואס זייער

אנקום איז דער אנזאג פון אייער פארשווינדן...

צו אייער סוף...

און צום אנקום פון דעם לעבן.

ב ע 5 : ס'איז ער...

אדאר : ווער?...

ב ע 5 : ער... אט קומט ער דארט... באוואכן נאך אמאל

דעם טאג מוז ער זיך גרייטן (וויינענדיק אומבאזאָלפן)

און ווידער וועלן מיר וויסטע וואָגלער זיין...

ניפור : (רעוועט) נישט אויף לאנג! דאָס קומט ער נאר

די שפיל פארגרייטן. א סעודה גרייט ער פאר אונז צו...

שטימע : פינצטערניש, פינצטערניש, ווי שוואַרץ דו ביזט,

פאר דער האַפנונג פון דיין מאַרגנדיקן ביסן, טרעסטו

היינט אַפּ הינטערוויילאכטס מיט דער גרעסטער שרעק.

דו קאַנסט קיין סוף ניט ברענגען, ווייל דער לעצטער

שפיל איז מיט מיר, און ווייטער וועט די ערד פארזיט

ווערן מיטליבע.

ווייל איך האָב זיך באַוויזן אויף דעם דוף...

(דורך דער פינצטערניש שניידט זיך לאנגזאם
 דורך א שטראל פון ליכט ווי דאָס אַנקומען פון
 דער זון. ווען דאָס ליכט דערנענטערט זיך,
 פאַרשווינדן די געטער מיט שרעק און מ'דערזעט
 א י ש ט א ר'ן מיט ת מ ו ז'ן שפּאַנען
 לאַנגזאָם איבער די הורבעס טויטע קערפּערס.
 פאַר דער סטאַטוע שטעלן זיי זיך אָפּ).

אישמאַר : דורות אומזיסטיקע.

דורות פאַרשוואַנדענע דורך טויט.
 ס'טוט מיר וויי פאַר אייך,
 פאַר אייערע טרויעריק פאַרגאַנגענע טעג.
 איר האָט געליטן פון א שפּיל אַזאַ...
 א שפּיל פון געטער איבער מענטשן.
 וועקט אייך היינט דער גאַט פון לעבן,
 דריקט אייך מאַרגן צו דער טויט...
 און מיין עובדא איז צו וועקן,
 וועק אייך אייך:
 שטייט אויף! שטייט אויף!...
 רירט זיך הונגעריקע ביינער!
 שלינגט די זון אריין אין זיך!

(די טויטע קערפּערס הייבן זיך אָן באַ-
 וועגן. א י ש ט א ר און ת מ ו ז פאַר-
 שווינדן אומבאַמערקט.
 ווען אַרום אַלטאַר האָט זיך אויפגעהויבן דער
 רינג, זעט מען ווי פון די פאַרברענטע ביינער
 פאַרמירט זיך צוריק דער קערפּער פון פּריסט.
 דער רינג פאַנגט זיך אָן צו באַוועגן טאַנצנדיק
 די „ערוואַכונג“.
 די שיין פון דער זון דרינגט אַזוי דורך, אַז עס
 מאַכט דעם איינדרוק ווי די לופט ווערט מי-

טענווייז אָנגעפילט מיט בלומענדופט און גע-
שמאַקער פעטקייט פון דער ערד.
די מעטאַלענע כלים, וועלכע האָבן פאַרן אונ-
טערגאנג אָנגעזאָגט די בשורה מיט די שווערע
טענער, קלינגען איצטער אָפּ ווי דאָס געזאנג
פון פייגל אין פּרילינגס־צייט, און אַנשטאַט
דאָס טרויעריקע זיפּצן און קרעכצן הערט זיך
איצטער דער אויפגייענדיקער ציטער פון לעבן,
לעבן, און לעבן...)

ווער איז שולדיק?

אין דריי אקטן

(פון מיין סעריע ניט-באמערקטע טראגעדיעס)

באר אקטערס:

נחמיה: קראנקער שיכור.

רחציה: זיין פרוי.

יעפיים: זייער זון.

פלָאָראַ: זייער טאָכטער.

שטיינבערג: פלאָראַ'ס געליבטער.

ירוחם: רחציה'ס ברודער. וואוינט אין אן ארומיקן דאָרף.

סאנקע: 16 יאָר אַלט } ירוחם'ס סינדער, וועלכע לערנען
בראם: 12 יאָר אַלט } אין שטאָט.

מוישי: (צונאָמען—„נאָסאָראָג“) יעמי'ס גוטער ברודער.

שמעל: גלאַט אַ איד.

סקלאר: דאָקטאָר פון שטעטל.

נארעוויטש: אַ יונגערמאן.

שטאָט-באָאָמטער, שכנים, פאָליציי.

אָרט: רוסלאַנד.

צייט: 1912.

ע ר ש ט ע ר א ק ט

(א באַלעבאַטיש חדר, כמעט מאָדערנע. אַרום
11 אַזויגער באַנאַכט.)

רחצי

האַלט אין אַרויסנעמען פון אַ זאַק פאַרקאַטשעטע וועש,
כלים מיט שמאַלץ, קאַמפּאַט, וועלכע זיינען איבערגעבונדן
אין די ברעגעס מיט קאַלירטע בענדעלאַך; ווען זי הויבט
אָן אַרויסצונעמען פּרוכט, טוט זי אַ שמייכל) הי, אַ בעלן
דאַרף מען זיין... נאָך פּרוכטן... מילא אַביסל שמאַלץ
איז אפשר ניט אַזוי פּריש דאָ, אָבער פּרוכט?

ירוחם

און פּרוכטן איז טאַקע דאָס אייגענע, וואָס אין דאָרף?
כ'מיון, ביז וואָנען ס'קומט צו אייער מויל, שווענקט מען
פון זיי אַרויס דעם גאַנצן סאַק, מ'מאַכט זיי גלאַנצענדיק,
אָבער אָן דעם... ווי האָט עס דיין פּלאַראַ געזאָגט, ווען
זי איז ביי מיר געווען, כע, כע אָן דעם „זשעלעזא“, אַ?
איז טאַקע „זשעלעזא“, ווייזט אויס, גאָר ניט קיין שלעכט
מאַכל, כע. הכלל, נו, (נעמט געלט פון קעשענע) נעם,
רחצי, סט'ניט פאַרגעסן געבן דער חברה צו צוויי רובל,
נאָר ניט מיטאַמאָל, הערסט? זיי קאַנען ס'נאָך מיטאַמאָל
פאַרהוילען, דער גוטער יאָר זאָל זיי נעמען, צאָל זיי נאָך
צו געלט, צאָל זיי. אַנו, צי וועט עס אָפּזיצן אַ גאַנצע
שעה אין שטוב, ווען דער טאַטע איז דאָ, ממזרים וואָס
דאָס איז...

רחצי

זאָלסט אָבער זען, ווי זיי האַלטן אין די קליינע אותיו'לאַך!

ירוחם

א גליק, נו, ווען בראם זאָל מיר דאָ ניט דארפן גיין אין
חדר, וואָלט איך זיי טאַקע צוליב דער שולע, מיינסטו, גע-
האַלטן אין שטאָט?

רחצי

האַסט פונקט דעם טאַטנ'ס חשק, דיר צו לענגערע יאָר.

ירוחם

כ'האָב שוין גראָד נאָך אַ קלענערן חשק צו שטאַמבירן זיי,
וואָרים דער טאַטע, עליו השלום, האָט אַוועקגעקוקט, ווען
דו האָסט דיר געטאָן דיינס, ביי מיר אָבער איז וואָס מײן
שלימע האַלט מיר אין איין דערקוטשען פון זינט דיין טאַכ-
טער האָט איר איינגערעדט; אָבער ווייטער זאָג איך דיר
נאָך אַמאָל, אַז כ'וואָלט זיי ניט געהאַלטן אין שטאָט, וואָלט
איך זיי!

נחמיה

(קומט שיכור) שוין אין כעס, נו, כ'ווייס שוין, נו. אָבער
אַז...

רחצי

אָבער, אַז וואָס?

נחמיה

איר פארשטייט, אַזוי איז שוין, ווען ס'איז דאָ אַ מענטש,
פאַלט זי מיך אָן. לאָז איבער אויף אַן אַנדערש מאָל. ס'טו
געזען...

ירוחם

כ'ווייס ניט. מײן דאָרפישער קאַפּ פארשטייט, אַז מ'שעמט
זיך יאָ, טוט מען ניט וואָס ס'איז ניט שײן. נו, טאַמער
וואָלטן מיר שוין געבעט. כ'דאַרף אויפשטיין פאַרטאָג, כ'קאָן
מיר דאָ קיין יום־טוב ניט מאַכן.

נחמיה

מ'וואָלט אַן'אמת שוין געדאַרפט מאַכן נאַכט.

רחצי

כ'האָב ניט געוואוסט, צי דו וועסט קומען אזא מידער.
דיר, ירוחם, האָט מען שוין יאָ געבעט, גיי שוין טאָקע
שלאָפן, גיי.

ירוחם

כ'וועל בלי-נדר אויפשטיין, ווען איר וועט נאָך שלאָפן.
ס'טו שוין ניט פאַרגעסן, רחצי, אַכטונג צו געבן אויף מיינע
ממזרים (אָפּ).

נחמיה

אַ טאָטע פאַרגינט זיך עס צו רופן אייגענע קינדער ממזרים.

רחצי

כ'וואָלט דיר עפעס געענטפערט, נאָר צו-וואָס איבער'חזר'ן
דאָס אַלטע? צו וועלכן? עטלאַכע און צוואַנציק יאָר האָב
איך גערעדט, ווי גלייך צו דער וואַנט, און היינט וועט
מיר שוין העלפן?..

נחמיה

טאָקע נו, דו זעסט דאָך.

רחצי

וואָס-זשע קומט מיר אַרויס, אז כ'זע? מער צוועצעניש!

נחמיה

פרעג צו-וואָס?..

רחצי

טאָקע צו-וואָס? כ'וואָלט געדאַרפט פריער שכל האָבן, אין
אַ משונעים-הויז דיך געווען געדאַרפט אַריינגעבן.

נחמיה

כ'וואָלט נאָך אַלעמען געוואָלט וויסן, וואָס טו איך דיר?
פאַרקערט...

רחצי

פאַרקערט, אז מ'וויל, קומט נאָך דיינעם נאָך דיר אַרויס.
און ווי אזוי זאָל דיר טאָקע ניט אַרויסקומען, אז כ'האָב

צוגענומען באהבה אלץ, וואָס כ'בין פון דיר אויסגעשטאַ-
נען—פריער, ווייל די סינדער זיינען קליין געווען און
איצט... (אין טרערן) וואָלט איך ניט מורא געהאַט, אַז
כ'וועל אונזער פלאָראַ'ן שטערן איר לערנען, וואָלט איך
נאָך איצט ווי אַ הונט דרך איבערגעלאָזט.

נחמיה

איז דאָך... (דערזעט יעפימ'ען און בלייבט שטיל)

יעפים

(קומט אָנגעבלאָזן)

רחצי

איז דאָך! (ווייזט אויף יעפימ'ען) אָט האָסטו, וואָס ס'איז.

נחמיה

נו, נו, ס'אָ משל, יאָנקעל קאַפּאַנקעל.

רחצי

ניט קיין משל, אַ?

נחמיה

ניין, ס'איז יאָ אַ משל? כ'פרעג דרך, צי ס'איז יאָ אַ
משל? (מיט אַ טאָן העכער) איז נאָך דיינעם קומט אויס...

רחצי

אַז דער זון איז אַזאַ משוגע'נער, ווי דער טאַטע.

נחמיה

זאָלסטו מיר נאָך ענטפערן, פאַר וואָס-זשע פלאָראַ? איז
זי דען ניט מיינע?

רחצי

(מיט פאַרדרום) מ... טאַקע דיינע... אָבער האָסט זיך נאָך
געשאַנעוועט, ס'איז געווען באַלד נאָך דער חתונה, האָסטו
זיך נאָך געשעמט... אָבער ווען כ'בין מיט אים פאַרגאַנגען
אין טראַגן, האָסטו שוין גע'שיכור'ט, ווי דיין טאַטע, דעם
גיהנום זאָל ער דאָרט האָבן.

נחמיה

געהערט, געהערט, שוין ניט איין צענדליק מאָל די חכמה.

מושיל נאסאראג

(ווייזט זיך אין פענצטער, פינטלענדיק מיט די אויגן אומ-
געדולדיק).

יעפים

(ווייזט אים א צייכן מיט'ן אקסל ער זאל זיך באהאלטן)

נחמיה

כ'וואלט שוין בעסער געגאן שלאפן, אפשר אנ'אמת'ן וועט
זיך מיר חלומ'ן, אז דו ביזט גערעכט (אפ).

רחצי

(רופט) אירינא! בעט אים דארטן. (צו יעפימ'ען) וואו
ביזטו אהינגעקומען? האסט שוין ווייטער זיך סקאמפא-
ניעט מיט דעם „נאסאראג“?

יעפים

ווער האט דיר געזאגט? ס'א ליגן!

רחצי

דו משוגע'נער, כ'זאג דאך דיר כ'האב אים אליין געזען.

יעפים

אזוי? ס'האט זיך דיר אויסגעוויזן.

רחצי

איך וועל דיר שוין ווייזן, ווי ס'ווייזט זיך מיר אויס.
כ'וועל אים נאך מיט זודיקער וואסער אפפארן, אז כ'וועל
איך טרעפן אינאיינעם.

יעפים

אזוי! כ'וועל שוין גיין, אז כ'וועל דארפן. וואס איז עפעס?
כ'בין א קליין סינד, וואס דו קוקסט מיר נאך?

רחצי

ביזט דאך נאך הונדערט מאל ערגער פון א סינד, דו
משוגע'נער, דו! מ'וואלט דיר, מיר דאכט, מיט שטיינער
באווארפן, ווען דו וואקסט אויף ביי אן אנדער מאמע'ן.
(זי לאזט זיך גיין)

יעפים

(אומגעדולדיק) נו... נו... גיי שוין, גיי דיר!

ירוחם

(באדויערנדיק איר מזל) מ... אדוויי צו מיינע פארנע-
ניגענס (אָפּ).

יעפים

(שרייט אין פענצטער) בראם! בראם! קום אריין! (ער
נעמט אַרויס געלט פון קעשענע, ציילנדיק) מיינט, כ'דארף
אָנקומען צו איר נאָך געלט, כע, כע!

בראם

(קומט אריין).

יעפים

קום (נעמט אים ביי דער האַנט).

בראם

וואוהיין? שוין? וויל איך ניט! גיב מיר פריער די פופציק
קאָפּיקעס.

יעפים

כ'האָב דאָך דיר שוין פאַר דעם מאָל באַצאָלט, דו קליינער
גנב.

בראם

ווען? דו אידיאָט!

יעפים

(טוט אים אַ פאַטש אויטאָמאַטיש).

בראם

(וויל מאַכן אַ געוויין).

יעפים

(פאַרשטעלט אים ס'מיל) שאַ, שש... כ'ניב דיר אַ נאַניץ
קערבל!

בראם

(שרייט פאַרשטיקט אונטער זיין האַנט).

יעפים

שווייג, זאג איך, כ'גיב דיר צוויי רובל, נא! (ער רוקט שנעל די האנט אין קעשענע).

בראם

נו, גיב אהער-זשע!

יעפים

קום-זשע מיט מיר!

בראם

וויל איך ניט, און שוין!

יעפים

בראם, וועסט מיד האָבן צו געדריינקען. מוזט מיט מיר גיין.

בראם

וועסטו מיר קויפן די סקאקאלקע?

יעפים

כ'וועל דיר קויפן, כ'וועל דיר קויפן (כאפט אים ליידיג-שאפטלאך-אויפגערעגט, לויפט מיט אים אין צווייטן חדר, אין דער לינקער זייט, אין ערשטער טיר).

סאנקע

(איז אָנגעקומען אויף די לעצטע ווערטער פון דרויסנטיג אומבאמערקט, זי גייט צו צום טירל פון דעם חדר, וואו זיי זיינען אריינגעגאנגען, און קוקט זיך אונטער. זי ווערט אָנגערעגט, ציענדיק דעם אָטעם ליידנשאפטלאך. מ'הערט אפילו א שטילן קרעכץ, דריקענדיק די ציין. נאָך דעם גייט זי מאַכטלאָז צום טיש, זעצט זיך אַנידער).

רחצי

(קומט אריין, קוקט אַ וויילע אויף סאָנקע'ן, פרעגט) וואָס זיצטו עפעס אזוי, סאָנקע? דו ווייסט, אַז דער טאַטע האָט איבערגעלאָזט פאַר דיר און פאַר בראַמ'ען צו צוויי רובל.

סאנקע

(הערט ניט).

רחצי

זע נאָר, וואָס שווייגסטו? האָסט זיך שוין ווידער צע-
ברוגז'ט מיט פרידאָן? דאַרפסט זיך ניט ערנערן. ס'ט
קרוגן און אַנדער חבר'מע. גיי, נאַרעלע, גיי שלאָפן.

סאַנקע

(הויבט זיך אויף).

רחצי

איז שוין בראַם אויך געקומען? אזוי שפעט און ס'לויפט
אַרום.

סאַנקע

ער איז ביי יעפימ'ען אין צימער.

רחצי

פון וואַנען ווייסטו?

סאַנקע

כ'האַב... כ'ווייס, דאַכט זיך, כ'האַב אים... כ'האַב אים
געהערט ריידן דאָרט.

רחצי

וואָס איז מיט דיר, סאַנקע? וואָס ריידסטו ניט עפעס ווי
אַ מענטש?

סאַנקע

כ'ווייס ניט, מומע... ה...

רחצי

וואָס-זשע דען? האָסט שוין ווידער געהאַט מיט זיי? זאָג,
האָסט זיך אונטערגעהערט?

סאַנקע

ניין...

רחצי

וואָס-זשע טויג דיר צו הערן וואָס אינגלאַך ריידן? פע!
ס'איז ניט שוין פאַר אַ מיידל.

סאַנקע

(דערשראָקן) כ'האַב זיך ניט צוגעהערט, מומע, כ'לעבן!

כ'האָב נאָר געזען, ווען כ'בין אָנגעקומען, אז יעפים האָט
געגעבן בראמ'ען געלט און האָט אים געקושט.

רחצי

(זיך מאַכנדיק האַרץ) כי, כי. נו, גיי שוין שלאָפן, גיי, מוזיק!
(זיי גייען ביידע אָפּ. פאַרדרייט דעם לאָמפּ).
(יעפים און בראם קומען אַרײַן אָן די רעקלאַך,
אויפגעלעבט)

יעפים

זאָלסטו געדיינקען, בראם, אַלע אויפדערנאַכט! כ... ס'ט
אַרײַנקומען גלייך צו מיר, דו הערסט?

בראם

וואָס מיינסטו, כ'זוייס ניט, אַי-אַ... (רוימט אים איין אַ סוף
אין אויער).

יעפים

גיי, דו מוזיק, כ'קאָן אויף זיי ניט קוקן, כ'האָב דיך טויזנט
מאָל בעסער ליב פון זיי.

בראם

פאַר וואָס-זשע איך...

יעפים

(שלאָגט אים איבער) וואָס? האָסט זיי נאָר ליב? האָסט
פאַרגעסן, אז האָסט ערשט געזאָגט דו האָסט זיי אויך
פיינט?

בראם

(ניט געדיינקענדיק) וועמען?

יעפים

וואָס הייסט וועמען? די מיידלאַך, די ווייבלאַך.

בראם

(זיך דערמאָנענדיק, וואָס ער האָט אים פאַרשפּראַכן) הא!
יא, כ'האָב זיי פיינט!

יעפים

נו, געדיינק-זשע!

בראם

וועסטו מיר קויפן א לאקירענעם נארטל?

יעפים

כ'האָב דאָך דיר איינמאָל געזאָגט!

סאנקע

(קומט כמעט אין הוילן העמד. זי באַמערקט ניט קיינעם,
נאָר ווען זי קומט אַ צוויי טריט אין צימער, דערזעט זי
זיי, זי ציט זיך צוריק האַלב דערשראָקן).

יעפים

(באַמערקט זי און שרייט אויס, שושקענדיק) וואָס טוסטו
דאָ?

סאנקע

(וויל צוריקטרעטן).

יעפים

(שרייט אויס) דו וועסט זיך נאָר אונטערקוקן? איך וועל
דיך אַרויסטרייבן פון דער שטוב.

סאנקע

(מיט אַ פולן שלינג טרערן) אַזוי דו משוגע'נער, כ'וועל
דערציילן דער מומע...

יעפים

(שרייט) וואָס? (לאָזט זיך ווילד זי שלאָגן)

סאנקע

(קוויטשעט דערשראָקן).

יעפים

(בלויבט שטיין צוריקגעהאַלטן).

בראם

(קאַרטשעט זיך דערשראָקן, צו יעפימ'ענע) דו...

רחצי

(פון צווייטן חדר) וואָס איז דאָרט, וויי מיר, ווער שרייט?

יעפים

(שרעקט סאָנקע'ן מיט'ן קולאַק, ווי איינער רעדט: „איך וועל דיר געבן“).

סאָנקע

(שטעלט אים דערשראָקן אַרויס די צונג, פאַרדרייענדיק אַביסל ס'מױל אָן אַ זײט, און רוקט זיך צוריקוועגס אָפּ אין איר צימער).

נחמיה

(קומט אין די גאטעס, אַרויפגעוואָרפן אויף זיך די קאַפּאַ-טע, מיט אַ פאַרשמאַלצעוועטער יאַרמעלעקע אָן אַ זײט) וואָס האָט זי געשריען, וואָס כלבים!

יעפים

ס'האָט זיך אייך מסתמא גע'חלומ'ט, פעטער!

בראם

(צו יעפימ'ען) דו, אַ פעטער מעג מען אָפּנאַרן?

יעפים

שווייג שטיל!

נחמיה

וואָס הייסטו אים שווייגן שטיל, וואָס? אָט האָסטו דיר אַ נייער לערער געוואָרן! (צו בראמ'ען) כ'וועל דיר ברעכן די ביינער, אַז דו וועסט מיר ניט דערציילן. הערסטו, דו! זאָג, וואָס איז דאָ געווען?

בראם

כ'לעבן, טאַטע, כ'זוייס ניט!

ירוחם

כ'לעבן, זאָגסטו? אַ? קום נאָר אַ—הער! (ווייל אים שלאָגן).

רחצי

(אַריינקומענדיק) וואָס איז דאָ געווען? (דרייט אויף דעם לאַמפּ).

ירוחם

פארקערט, זאָג דו! רופּ זי נאָר אַרײַן, האָסטו דיר אין מיטן נאכט א שפּילן זיך מיט בחורים! נו!...

יעפים

וואָס האָט איר זיך אזוי צעשריגן אַלע? גייט איך שלאָפּן!

ירוחם

וואָס זאָגסטו ניט אויף דיין משוגע'נעם, וואָס מיר האָבן זיך צעשריגן, האָבן מיר...

יעפים

איך וועל אייך באַלד אַרויסוואַרפּן, אז איר וועט ניט אויפֿ-הערן.

רחצי

דו פאַרמאַכסט ניט דיין מויל? איך וועל דיר, מיר דאַכט, ברעכן די ביינער טאַקע ווי פאַר אַ גרויסן משוגע'נעם פאַסט!

יעפים

(שרייט) איך וויל ניט מ'זאָל מיך רופן משוגע'נער... איר זייט אַלע משוגע, און שוין...

נחמיה

(שרייט פון צווייטן צימער) וואָס איז דאָרט? וואָס לאָזט מען ניט שלאָפּן...

רחצי

(פאַרביטערט) קום אַרײַן, פאַרקערט. זע און שעפּ נחת פונ'ם זון...

יעפים

(ניט באַגרייפּנדיק זיין שולד, שרייט ווי גלייך די אַרומיר קע זיינען די אידיאַטן) וואָס ווילט איר פון מיר? וואָס האָב איך געטאָן, וואָס איר...

רחצי

(פרובירט געלאָסן) וואָס שרייסטו נאָך? זאָל איך הערן, דערצייל אַלײַן, פאַרוואָס האָט זי געשריגן...

יעפים

ווייל איך ניט, און שוין!

רחצי

(געלאסן) ביזטו דאך משוגע!

יעפים

בין איך משוגע, שוין. וואָס איז, כ'ווייל ניט זי זאָל זיך
אונטערקוקן וואָס כ'רעד מיט בראַמ'ען!

ירוחם

וואָס האָט אזא געזונטער בחור צו טאָן מיט בראַמ'ען?

נחמיה

(אַרויפגעשלעפט די אויזן, אָן דעם היטל) וואָס איז דאָ?
צעשרינגן זיך אינמיטן דער נאכט...

רחצי

שוין ניכטער? נו, האָט זיך דיר שוין גע'חלומ'ט, אז איך
בין גערעכט? (ווייזט אויף יעפימ'ען) קוק אויף יעדער
טריט די פאַרגעניגן...

נחמיה

נו, אז כ'וועל דיר שוין זאָגן, אז דו ביזט גערעכט, וועט
דיר העלפן? נו, ביזטו גערעכט, גערעכט! אָבער וואָס איז
דאָס געשריי פלוצלונג פאַר'ן שלאָפן?

רחצי

(ווייזט אויף יעפימ'ען) קוק גוט אין זיין צורה, זעסט זי?

נחמיה

נו, זע איך...

רחצי

אַט אזא פנים האָסטו!

נחמיה

(צופרידן) טאָקע. איז זיך... (באַמערקט איר שטרענגן קוק).
כ'האָב געוואָלט זאָגן, אז ווי קומט עס טאָקע, וואָס ער
איז געראַטן אין מיר... כ'מיינ, יעפים, פאַרוואָס ביזטו
טאָקע ניט געראַטן אין דער מאַמע'ן, אָן עולה...

יעפים

וואָס מיינט איר, כ'וועל אייך אלעמען שווייגן? כ'בין ניט
קיין קליין סינר, און כ'וויל ניט מ'זאָל מיך באַליידיקן, איר
ווייסט?

רחצי

יא, אַזוויי איז צו מין וויסן...

יעפים

(מיט הנאה) וואו איך קום צווישן מיינע חברה, האָט מען
דרך-ארץ פאר מיר, און דאָ נאָר משוגע'נער און משוגע'נער,
ס'איז דאָס לעצטע מאָל... כ'וועל די שטוב איבערקערן.

רחצי

קער בעסער איבער דעם טאָמען דיינעם דעם קאָפּ, צוליב
אים ניט מען דיר אָפּ כבוד צווישן דיינע זשוליקעס, אַ
שיינער לייט וואָלט פון דיר געווען, ווען איך פארלאָז זיך
אויף אים, און כ'זאָל דיר ניט געווען מיט גוואַלד עפעס
אויסלערנען שרייבן צי ליינען, און דיר אָנטאָן ווי אַ
מענטש! (ביטער) כבוד גיט מען אים אָפּ...

יעפים

(לאַכט האַלב אידיאָטיש) שרייבן... שרייבן... (ווייזט אַ
פאָר רובל) וואָס איז דאָס? אַ סך וואָלט מיר געהאָלפן
דאָס שרייבן...

נחמיה

וואָס אַ שטייגער וואָלסטו געמאָן, ווען דו זאָלסט דארפן
פארדינען אַ קערבל, ווי אַלע מענטשן — ווי איך!

יעפים

קוק נאָר אָן, נו, און אין קלייט פארדין איך מיר ניט... איך
קאָן ביי אַ פרעמדן אין אַ קלייט אויך פארדינען. (אָפּ צו
זיך, ווי געזיגט) מיינט אַן אמת!

ירוחם

הערסט וואָס כ'וועל דיר זאָגן, שוועסטער, אַז דיין יעפים
איז גאָר ניט קיין גוטער חבר פאר מין חברה...

נחמיה

ווייס־אך, ס'מאכט זיך.

רחצי

דו, גיי דיר אין דיין רח.

נחמיה

איז ניט (אָפּ).

רחצי

און דו, בראם, גיי אויך שלאָפן!

בראם

(גייט צו סאָנקע'ן אין צימער).

ירוחם

(נאָקוועט אים מיט'ן פינגער) וואַרט אויס, דו כלב!

רחצי

וואָס האָסטו צו אים? ער איז דאָך אַ סינד!

ירוחם

כ'ווייס צו וועמען צו האָבן? כ'וואָלט געוואָלט וויסן, וואָס האָט זי געשריגן.

רחצי

איך וועל שוין ביי איר וויסן, גלויב מיר, אַז ס'קאָן זיין ביי דער חברה איבערע אַ גאַנצן גאָרניט.

ירוחם

און איך זאָג דיר, אַז דיין בחור געפעלט מיר ניט.

רחצי

ווייס־אך, מיינסט אַן אמת, אַז ער איז שוין טאָקע משוגע?
 ער איז נאָר אַביסל שלעכט. (באַקלאָנגנדיק זיך אויף איר
 מזל) ביי אַן אַנדער טאָמען... (זיפצט) און צווייטנס, מיר
 ווילן זען שפּעטער מיט אַ צוויי וואָכן, אויב ס'וועט זיך
 ניט אַנדערשן... דער עיקר, וואָלט מען בראַמ'ען געדאַרפט
 אָנזאָגן, ער זאָל זיך מיט אים ניט חבר'ן, און טאָמער וועט
 עס טאָקע ניט העלפן, וועסטו זיי איבערפירן צו באַסען.
 ס'איז ביי איר אויך גראַם...

ירוחם

איך זאָג דיר, אז כ'וועל נאָך מאַרגן זיי איבערפירן.

רחצי

גיי, גיי שלאָפן. מיר'ן שוין זען.

ירוחם

נו, האָסטו דיר שטודירן, ברענג זיך אויס, אַ כאַליערע!
(אַפּ).

רחצי

(פאַרדרייט דעם לאַמפּ, זיפצט) אין דער וועלט וואַלט איך
מיר באַדאַרפט אַנטלויפן (אַפּ).

יעפים

(קומט צוריק נאָך אַ קליינער פּאָווע, דרייט אַביסל אויף
דעם לאַמפּ, גייט צו צום טירל, וואוהין בראם איז אַריינג-
געגאַנגען, רופט שושקענדיק) בראם! בראם! (פּאָווע) בראם,
קום אַהער!

בראם

(קומט אַריין אָנגעברוגזטערהייט, האַלב־אויסגעטאַן) וואָס
ווילסטו פון מיר ? דו!....

יעפים

שא... כ'ווייל דיר עפעס דערציילן... הערסט בראם, איך
האָב זיך אונטערגעהערט: דיין טאַטע וויל איך צונעמען
פון דאַנען.

בראם

וועל איך טאַקע גיין און שוין!

יעפים

וואָס ? דו וועסט גאָר ניט בענקען נאָך מיר ? דו ווייסט,
בראם, כ'האָב אַרסויעגענומען ביים טאַטן אין קאַסע היינט-
דערט און פּופציק רובל, און אז דו וועסט מיך ליב האָבן
וועל איך דיר קויפן די שענסטע זאַכן, וואָס דו וועסט
וועלן.

בראם

י.א. אָבער אז סאָנקע וועט... זי קאָן דערצײלן.

יעפים

(אומצופרידן) זאָלסט איר זאָגן, אז זי וועט זײן א וואוילע,
וועל איך איר אויך קויפן שײנע זאכן.

בראם

און אז זי וועט וועלן... (זאָגט אים אַ סוד אין אויער).

יעפים

(מיט עקל) גײ! זי וועט ניט וועלן....

בראם

וואָס דען קוקט זי זיך אונטער?

יעפים

וועסט איר זאָגן, אז כ'וועל איר קויפן שײנע זאכן, נאָר זי
זאָל זאָגן, אז ס'איז נאָר ניט געווען, הערסט? גײ גיב מיר
אַ קוש און גײ שלאָפן. (ער בייגט אים צו זײן קאָפּ) נא!

בראם

(קושט אים קאלט).

יעפים

(דריקט אים צום האַרצן לײדנשאַפטלאַך. פאָווע) ווייסטו
וואָס, קום צו מיר...

בראם

(דערשראָקן) נײן, כ'וויל ניט. (רײסט זיך אַרויס).

יעפים

(בלײבט זיצן אויפגערעגט, לײגט זײנע הענט צווישן די
קני, זײ צונויפקלעמענדיק, פאַרקנייטשט זיך „עראַטיש“,
לאָזט זיך גײן אין זײן צימער, קוקענדיק לײדנשאַפטלאַך
אויף בראַמ'ען).

בראם

(גײט אין זײן צימער, קוקענדיק מיט שרעק אויף יעפּימ'ען.
ווען בײדע פאַרמאַכן אײנצײטיק זײערע טירלאַך, פאַלט
דער פאַרהאַנג לאַנגזאַם).

צווייטער אקט

(דאָס זעלבע חדר. די זעלבע אויסשטעלונג. יעפים, בראם, סאַנקע זיצן צוזאַמענגערוקט אויף ביינקלאַך און פירן אַ געהוימען שמועס, אַלעמאַל זיך צוהערנדיק צו יעדן שאַרף)

יעפים

וואָס איז ? וויל איך ניט! מיינט אַן אמת.

סאַנקע

סטו זען!

יעפים

וואָס וועל איך זען? וועסט אפּשר דערציילן?

סאַנקע

יא!

יעפים

(וויל זי שלאָגן.)

סאַנקע

(וויל שרייען.)

בראַם

שש... סאַנקע, איך וועל אים בעטן....

יעפים

(נערועז) אז כ'האַב זי ניט ליב.... קאָן מיך נייטן!....

סאַנקע

פאַר וואָס־זשע דעמאָלט?....

יעפים

כ'האַב דיך דעמאָלט אויך ניט ליב געהאַט, כ'האַב מיר גע-

טראכט, אז סאיז בראם... (זיי דערהערן טריט, כאפן זיך אויף).

סאנקע

(אָפּ צו זיך אין צימער).

בראם

(בלייבט שטיין דערשראָקן).

רחצי

(קומט אַרײַן, באַטראַכט די חברה פאַרדעכטיק, פרעגט) שוין ווידער אינאיינעם ? (צו בראמ'ען) שוין אוועק פון דאַנען!

בראם

(גייט אָפּ אַ פאַרשעמטער).

רחצי

נא און דו וואָס טראַכסטו דיר ? וואָס טראַכסטו דיר, זאָג מיר.

יעפים

(שווייגט).

רחצי

שווייגסט? אַ ? שווייגסט משוגענער מיינער, האַ ? דו ווייסט כאַטש וואָס דו האָסט אָפּגעטאָן? (אויפגערעגט) נ', ווען כ'האָב ניט מורא פאַר גאָט, וואָלט איך גענומען אַ מעסער און וואָלט אָדער דרך געשטאָכן, אָדער מיך....

יעפים

נא שטער, שטער!

רחצי

(זיך מאַכנדיק האַרץ) הער־זשע, יעפים, וואָס כ'רעד צו דיר דאָס לעצטע מאָל. האָסט אומגליקלאַך געמאַכט סאָנקע'ן...)

יעפים

(שלאָגט איבער, האַלב דערשראָקן, זיך מאַכנדיק וויינענדיק) ווער האָט דיר געזאָגט?

נהמיה

שטיף, דו! פרעג מיך ווייניקער, כ'האָב אַליין אויסגעפּוֹר-
נען.

יעפים

ס'אַ ליגן!

רחצי

זאָל זיין שטיף! הער וואָס כ'זאָג דיר, ווארום ס'וועט זיין
אַז וויי צו דיינע יאָרן, — כ'בין געווען ביי דאָקטוירים און
האָב זיי דערציילט מיין גליק (שאַקלט מיטן קאַפּ) און איי-
ניקע האָבן מיך געראטן זאָלסט חתונה האָבן.... דו הערסט?

יעפים

ווייל איך ניט!

רחצי

דו וועסט מוזן יעצט חתונה האָבן מיט סאַנקען. מ'וועט
נאָך מוזן מאַכן אַזוי, אַז דער פעטער זאָל זיך פון גאַרניט
דערוויסן. כ'וועל דיר איבערשרייבן אַ האַלב פאַרמעגן.
די קלייט וועט זיין דיינע, נאָר פאַלג וואָס מ'זאָגט דיר,
אַלאַניט, וועט זיין אַז וויי צו דיר און צו אונז אַלעמען.
דער פעטער וועט מאַכן אַ סקאַנדאַל איבער דער גאַנצער
שטאָט און אויב ס'וועט, חלילה, שאַדן אונזער פּלאַררי'ס
לערנען, זאָלסטו וויסן, אַז כ'וועל דיך מיט מיינע הענט דער-
ווערן. הערסט (אויפגערעגט האַלב וויינענדיג) זי איז דאָס
איינציקע גליק מיר געבליבן... מיין איינציקע האַפּעננוג....
זאָלסט געדיינקען!

יעפים

דער פעטער וועט אַליין ניט וועלן.

רחצי

קיין תירוצים דאָס וועל איך שוין באוואָרענען. האַלט דיך
ווי אַ מענטש, נישקשה, דער רוח האָט דיך ניט גענומען.
וואָס וועט דיר פעלן? געלט וועל איך אים געבן וויפיל

ער וועט וועלן, אז דו וועסט חתונה האָבן, וועט פאַר דיר זיין אַ סך בעסער, וועסט ווערן נאַרמאַלער.

יעפים

אמ... נאַרמאַלער — כ'קען אויף איר ניט קוקן.

רחצי

וועסט שוין קאַנען.

יעפים

מירן זען (מאַכט אַ פאַרזוך אָפּצוגיין).

רחצי

ס'וועט דיר ניט העלפן דיין אַנטלויפן יעפים! כ'זאָג דיר, אז דו וועסט ניט טאָן וואָס איך הייס דיר, וועל איך דיך אין משוגעים-הויז אַריינגעבן....

יעפים

(האַלב ווילד) וואָס ?

רחצי

(קוקט אויף אים מיט ברענענדע אויגן) נו, גיי אַוועק פון מיינע אויגן, וואָרים כ'וואַרף דיר באַלד עפעס אין קאַפּ אַריין!

יעפים

נו, נו (אַפּ, ווי איינער זאָגט „ישקני“).

נחמיה

(קומט אַריין פאַרקרענקט) האָסט זיך שוין ווידער צעהיצט? נאָר זי שרייט שרייט זי.

רחצי

וואָס ביזטו אַריין? מיך מער אויפּרעגן, נאָך קאַרג האָט איר מיינע מאָזגעס אויסגעגעסן, וואָס ווילט איר האָבן פון מיר?

נחמיה

וואָלסט ניט געושוואַוירן, אז מ'טשעפעט זי.

רחצי

פאַר וואָס צווינגסטו אים ניט צו גיין צו אַ דאָקטאָר?

נחמיה

נא, וואָס זאָל איך טאָן, אַז ער פּאַלנט ניט?

רהצי

זאָג בעסער, וואָס זאָלסטו טאָן, אַז דו ביזט אויך דאָס
אייגענע.

נחמיה

רהצי, דאָס איז שוין צו פיל.

רהצי

איך זאָג דיר, אַז דו וועסט אַליין מיט אים ניט צוגיין צו
אַ דאָקטאָר און זען אויף אים ווירקען, ער זאָל התונה האָבן,
וועל איך ברײנגען אַהיים אַ פּראָפּעסאָר אויף אַן אונטערזוך-
כּונג און מ'וועט אייך ביידע צונעמען אין אַ משוגעים-הויז!
כ'זאָג דיר, אַז ס'מוז נעמען אַן עס.

נחמיה

ווייסטו גאָר וואָס, רהצי? שאַ! אַז דו זאָגסט יאָ, אַז אַ דאָק-
טאָר קען העלפּן, וואָרט זשע טאַקע אויס ביז אונזער
פּלאָראַ וועט קומען. זי מוז דאָך שוין מסתמא וויסן, האָ?
זי איז דאָך שוין אין צווייטן צי אין דריטן קורס, וואָס
דאַרפן מיר, אַז פּרעמדע זאָלן וויסן וואָס ביי אונז טוט
זיך....

רהצי

שעמסט זיך! אַ? פאַרוואָס שעמסטו זיך ניט צו שכורן?
פאַרוואָס שעמסטו זיך ניט דעם אומגליק, וואָס דיין
משוגע'נער האָט געמאַכט?...

נחמיה

וואָס איז גאָר מיינער? לאָז זיין דיינער אויך... בשותפות.
האָסטו געזען, ווי זי לאָזט עס מיך ניט רוען? כ'האָב דיך
שוין אַביסל צופיל געלאָזט געוועלטיקן. (ער זאָגט עס מיט
אַ טאָן, ווי ט קליין הינטל האַווקעט אויף אַן עלפאַנט, אַפּ)

רהצי

(שאַקלט מיט'ן קאָפּ, אים נאַכקוקנדיק, זיפצט).

סאנקע

(לויפט אריין, דערזעט די מומע און בלייבט דערשראָקן).

רחצי

קום נאָר אַהער, סאַנקע, וואָס האָסטו זיך דערשראָקן?
האַסט געמיינט, אַז ער איז דאָ?

סאנקע

(נאָך מער דערשראָקן) ווער?

רחצי

ווער? דאַרפסט זיך ניט שעמען, קינד, זאָג דעם אמת.
האַסט אים ליב?

סאנקע

(איז זעלביקן טאָן) וועמען?

רחצי

מיון, יעפימ'ען, נו. ניט קיין עולה, קינד.

סאנקע

ניין, מומע, כ'לעבן, כ'האַב אים ניט ליב.

רחצי

סאַנקע, נאָר מיך ניט אָפּ...

סאנקע

כ'לעבן, מומע.

רחצי

שווער זיך ניט אויף אַ ליגן.

סאנקע

כ'לעבן, מומע, כ'האַב אים ניט ליב.

רחצי

ניין? וואָס-זשע האָסטו געטאָן דאָנערשטיק באַנאַכט ביי
אים?

סאנקע

(ווערט רויט, שווייגט).

רחצי

אַ? אַיִף מ'טאָר ניט נאָרן אַ מומע?

סאנקע

(שווייגט. פאוזע).

רחצי

וועסטו מיר דערציילן אלעס, וועל איך מאכן אזוי, אז
ס'זאל קיינער גארניט וויסן.

סאנקע

כ'ווייס ניט, מומע...

רחצי

ווייס איך אָבער. ווי אזוי גייט עס אַ מיידל באַנאַכט צו
אַ אינגל אין צימער?

סאנקע

(וויינענד) כ'ווייס ניט, מומע... ס'האָט מיך געצויגן.
(פאוזע).

רחצי

זאָג מיר, סאָנקע, דעם אמת, וועל איך נאָך אלעס מאַכן
גוט, נאָר דערצייל מיר, וועלכע חבר'טע האָט עס דיר דער-
ציילט פון אינגלאַך?

סאנקע

קיינער, מומע.

רחצי

וואָס הייסט, קיינער. פון וואָנען דען ווייסטו?

סאנקע

כ'האָב איינמאָל אויפדערנאַכט געזען... ווי יעפים... מיט
בראמ'ען... (בלייבט שטיל).

רחצי

נו?

סאנקע

כ'ווייס ניט, מומע.

רחצי

דו ווייסט דאָך יא, זאָנסט דאָך אַליין, האָסט געזען.

סאנקע

יא, כ'פלעג מיך אונטערקוקן... און ס'האָט מיך געצויגן...
 ביז —

רחצי

(דערהערנדיק קומען די חברה) שאַ נאָר... לויף גיכער אין
 דיין צימער.

סאנקע

(אַפּ צו זיך, ווי פון גיהנום).

רחצי

(אַפּגייענדיק) שוין ווידער (באהאַלט זיך אונטער איר טיר,
 הערט זיך אונטער, וואָס די חברה ריידן. יעפים און בראַם
 קומען אַריין פאַרזיכטיק).

בראם

אַבער אז כ'ווייל ניט הערן, זע נאָר!

יעפים

דו וועסט מוזן הערן... בראַם, וועסט מיך האָבן צו געדיינ-
 קען. כ'האָב דיך אזוי ליב, אז כ'קאָן אָן דיר ניט לעבן (ווייל
 אים גלעטן).

בראם

(לאַזט זיך ניט) ניין!

יעפים

כ'בעט דיר, בראַם, פאַלג מיך, לאַמיר אוועקפאַרן אין אַן
 אַנדער שטאָט. דאָרטן וועל איך מיט דיר חתונה האָבן.
 וועסט זען, ס'וועט אונז זיין גוט. דו ווייסט, כ'האָב אפשר
 טויזנט רובל אָנגעזאַמלט פון דערמאַלט אָן, וואָס כ'האָב
 אַרויסגענומען פון טאַטנ'ס קאַסע. מיר וועלן זיך דאָרט
 אַלע טאַג שיפן אויף לאַדקעס. (פאַרנאַרעיש) אַיִאָ, דו
 האָסט ליב?

בראם

נו, און אז מ'וועט אונז כאַפּן?

יעפים

האָב קיין מורא ניט. מיר'ן אוועקפאָרן אין אזא שטאָט,
וואו מ'וועט אונז ניט אָפּזוכן. מ'זאָגט, אין פּאַרזיז איז
דאָ אַ סך אזוינע, ווי איך... אפשר וועלן מיר טאַקע פּאַרן
קיין פּאַרזיז, נו?

בראם

(נאָכדיינקענדיק) כ'ווייס ניט.

יעפים

וואָס הייסט, דו ווייסט ניט? כ'וועל דיך ניט איבערלאָזן.
דו וועסט מיט מיר מוזן פּאַרן!

בראם

כ'האָב מורא!

יעפים

וואָס דאַרפסטו מורא האָבן. קום מיט מיר. (שטעלט זיך
אויף, נעמט אַרויס פּאַזיטן פון בוזים-קעשענע) זעסט, ווי-
פיל געלט? קום, זאָג איך!

בראם

טאַקע שוין?

יעפים

וואָס דען מיינסטו? קום! (שלעפט אים אַראָפּ פון ביינקל).

בראם

(גייט אַ צוויי טריט אויטאָמאַטיש).

רחצי

(וועלכע האָט, אַריינשטעקנדיק אייניקע מאָל דעם קאַפּ,
געזען און געהערט, וואָס דאָ טוט זיך, קומט אַריין) שטייט!

יעפים

(אייננדיק) וואָס איז? אויף אַ מינוט צו גיין אין פּאַרק
דאַרף איך מיט אים. (שלעפט בראַמ'ען אויף אַרויסצוגיין).

רחצי

(כאַפט אָן בראַמ'ען) שטיי, זאָג איך!

יעפים

ווייל איך ניט! (שלעפט בראמ'ען).

רחצי

! (שרייט) נחמיה! אירינא!

יעפים

וואָס שרייסטו?

רחצי

ס'ט שוין אַ סימן האָבן!

נחמיה

! (קומט אַרײַן) וואָס איז?

רחצי

ערשטנס, נעם בראמ'ען און פאַרשלים אים אין זיין ציר-
 מער. (מיט אַ טאָן העכער) ירוחם וועט קומען און וועט
 זיך אים אַהיים נעמען, ווייל ס'וועט דאָ קיין גוטס ניט
 געשען!

בראם

כ'וועל ניט אַוועקפאַרן, מומע, כ'לעבן, אַז ניין!

יעפים

שווייג, דו...

רחצי

פאַרשריי אים ניט, כ'האָב סירװי אַלצדינג געהערט.

יעפים

וואָס הערסטו זיך נאָר אונטער?

רחצי

(ביטער) יאָ, איך הער זיך אונטער, זון מיינער, אַ מאַמע
 מעג זיך אונטערהערן, און אַז מ'האַט אַ טאַטן אַ „טויגער-
 נײַכטס“, מעג די מאַמע געבן פעטש אויך (דערלאַנגט אים
 אַ פאַטש).

יעפים

(טריפנדיק) אַנו, לאָמיר זען, זאָלסט מיך שלאָגן, וואָס
 איז?!

רחצי

וואָס איז, פּרעגסטו? מיינסט, כ'האָב ניט געהערט אינ-
גאַנצן, וואָס האָסט מיט אים גערעדט?...

יעפים

נו, האָסטו געהערט!

רחצי

נו? נאָדיר, נו! (דערלאַנגט אים נאָך אַ פּאַטש).

יעפים

(טריפעט זיך ווילד) וואָס איז, וואָס שלאָנסטו?

רחצי

ווילסט ניט ליידן? נאָ! (וואַרפט אים דעם פּאַפּיראַסניק
אין קאַפּ).

יעפים

(רעוועט ווילד, לאָזט זיך צו דער מוטער.)

(רחצי און נחמיה האַלטן אים צו; יעפים רייסט
זיך מיט געוויין.)

רחצי

(צו נחמיה) ווער בעט דיך הילף, העלד מיינער, גיי, רוף
אַרײַן אירינאַ'ן, לױף, בראַם, זוך זי אָפּ, בינדרן דאַרף מען
אים דעם משוגע'נעם.

בראם

(אָפּ).

יעפים

(רייסנדיק זיך) וואָס ווילסטו?! (וויל איר בייסן די הענט).

רחצי

(פאַרדעכענדיק זיך) וועסט שוין זען.

יעפים

(רייסט זיך אַרויס, לױפט צו דער טיר.)

נחמיה

(כאַפט אים ביים רעקל) רייס דיך ניט אויס! וואָרים...

יעפים

(רייסט זיך אויס, אנטלויפט.)

רחצי

(בלייבט זיצן אויסגעמאטערט, ווי אין חלשות.)

נחמיה

(ווייסט ניט וואָס צו טאָן פון שרעק.)

אירינא

(וועלכע איז אָנגעקומען אין טיר, דאָס קליידל פאַרשטעקט
אָן אַ זייט, די אַרבל פאַרקאַטשעט, מיט צעווייקטע הענט,
האַט געכאַפט יעפּימ'ען און אים אַרײַנגעשלעפּט.)

יעפים

(רייסט זיך, ווי אַ ווילדע חיה) לאָז מיר, זאָג איך דיר!

רחצי

לאָז אים אָפּ, אירינאַ, לאָז אים.

אירינא

(לאָזט אים אָפּ.)

יעפים

וואָס האָסטו זיך צו מישן דאָ? פּאַשלאַ וואָן!

רחצי

לאָז זיין שטיל, זאָג איך! (צו אירינאַ) גיי דיר, אירינאַ,
טאָן דיין אַרבעט, האָסטו זיך אַביסל דערשראָקן?

אירינא

(אַפּגייענדיק) וואָס-אַ דורנעי (אַפּ).

רחצי

(צו נחמיה) דו גיי אויך. איך באַדאַרף מיט אים עפעס
ריידן אָן דיר!

נחמיה

געזונטערהייך, נאָר וואָס געהער זיך אָן, וואָס כ'האַב גע-
הערט?

רחצי

ניט דיין עסק!

נחמיה

איז ניט (גייט אָפּ אָן חשק).

רחצי

יעפים, כ'האָב געהערט, אַז דו האָסט פונם טאַטנ'ס קאַסע
אַרויסגענומען טווינט רובל.

יעפים

וואָס?!

רחצי

שריי ניט, כ'האָב צו דיר גאַרניט, אפילו ווען דו וועסט
אַוועקפאַרן, ווי כ'האָב ערשט געהערט. אפשר טאַקע אין
אַ גרעסערער שטאָט צווישן פרעמדע מענטשן, מיט אַביסל
געלט אויך, וועסטו זיך איבעראַנדערשן, אָבער פאַר, איי-
דער דער פעטער ירוחם ווערט עפעס געוואָר.

יעפים

איך האָב פאַר אים קיין מורא ניט!

רחצי

הער, וואָס כ'זאָג דיר, יעפים! דאָס איז דאָס לעצטע מאָל,
וואָס איך רעד צו דיר מיט גוטן. כ'וועל דיך אין משוגעים-
הויז אַריינגעבן!

יעפים

(אַפּגייענדיק) נו, נו (אַפּ מיט אַ קלאַפּ פון טיר).

רחצי

(זיפצט אָפּ) „נו“? (פאזע).

בראם

(לויפט אַריין) מומע, עפעס אַ מיידל מיט אַ יונגעראַן
זיינען צוגעפאַרן ערשט-אַ!

רחצי

(כאַפט זיך אויף) אַ, טאַכטער מיינע.... (קענטיג, ווי זי
וואַלט געטראַכט פון איר, לויפט צו דער טיר, ווען פלאַראַ
מיט שטיינבערג'ן קומען איר אנטקעגן).

רחצי

(דריקט פלאָראַ'ן צום האַרץ. קושט זי.) טאַכטער מיינע,
קינד מיינס...

פלאָראַ

זיי ניט אזוי איבערראַשט, מאַמע, וואָס קוקסטו עפעס אויס
ווי פאַרוויינט?

רחצי

(זיך מאַכנדיק האַרץ) גאָר ניט, טאַכטער, גאָר ניט. דו
ווייסט ניט, אז מ'ווייסט, אז דו דאַרפסט שוין קומען,
ביינקט זיך פשוט וואָס ניכער צו זען.

פלאָראַ

נאַרסט מיך ניט אָפּ? (קוקט אויף איר פאַרשנדיק) נו,
דערפאַר וועל איך האָבן אַ מאָנאַט מיט אַ האַלבן וואַקאַ-
ציע.

רחצי

נישט מער? מ'לאָזט דאָך אָפּ אויף דריי חדשים.

פלאָראַ

כאַ, כאַ! ביי מיר איז דאָס צר-פיל, גאָספּאַדין שטיינבערג,
און ביי מיין מאַמען איז אַנדערטהאַלבן מאָנאַטן ווייניק.

שטיינבערג

גאַנץ איינפאַך.

פלאָראַ

אַ, מוטער טייערע, נישטאָ קיין צייט, מ'דאַרף לערנען...
יאָ, כ'האַב זיך אזוי דערפרייט, מאַמע, אז כ'האַב פאַרגעסן
פאַרצושטעלן מיין פריינט, באזי רוף איך אים, כאַ, כאַ.

שטיינבערג

(ניט רחצין די האַנט, שמייכלענדיק) און מיין צווייטער
גאַמען איז שטיינבערג.

פלאָראַ

נו, וואו איז ערגעץ דער פאַפּאַ? יעפים

רחצי

אַט וועל איך זען, צי זיי זיינען אין דערהיים (אָפּ).

פּלאַראַ

(צו בראמ'ען) נו, און דו וואָס מאַכסט? דאַכט זיך, ביזט
דעם אָנקל ירוחמ'ס אינגל, יאָ?

בראָם

יאָ.

פּלאַראַ

נו, וואָס טוסטו דאָ אין שטאָט? לערנסט אין חדר?

בראָם

איך לערן אויפדערנאַכט ביי אַ רבי'ן און בייטאָג גיי איך
מיט סאָנקען אין שול.

פּלאַראַ

אַזוי? האָט ער מיך טאַקע געפאַלנט, דער טאַטע? נו, אַז
דו וועסט אַהיימפאַרן אויף קאַניקול, מ'האַט דאָך אייך
שוין געוויס אויך צעלאָזט, זאָלסטו זאָגן דעם טאַטן, אַז ער
איז אַ וואוילער פעטער, אַזוי האָ איך געזאָגט...

בראָם

איך מיט סאָנקען קענען נאָך ניט אַהיימפאַרן. מיר דאַרפן
זיך צוגרייטן צום עקזאַמען אויף שפּעטער מיט אַ חודש,
ווייל מיר זיינען ניט אַריבער אין העכערן קלאַס.

פּלאַראַ

פאַר וואָס?

בראָם

איך האָב ניט געקענט גוט אַריפמעטיקע, און סאָנקע היס-
טאַריע.

פּלאַראַ

אַ, מ'דאַרף לערנען, זייער ניט שוין, ווען מ'בלייבט איבער
אויפן צווייטן יאָר אין זעלביקן קלאַס.

בראָם

ס'איז טאַקע איבער יעפימ'ען.

פלאַרא

אזוי? א שלעכטער יעפּימ'טשיק, זאָלסט אים דערפאַר ניט
ליב האָבן.

בראָם

ער האָט אָבער מיך ליב.

פלאַרא

כע, כע! וואו איז ער? ס'איז דאָך היינט זונטיק. ס'איז דאָך
ביז 12 אזויגער פאַרמאכט די קלייטן.

בראָם

ער האָט געהערט אַנטלויפן אין פאַרק, זאָל איך אים גיין
אויסזוכן?

פלאַרא

יא, גי! זאָג אים, אז זיין שוועסטער איז געקומען. דו
ווייסט, ווער איך בין?

בראָם

(גייענדיק) יא, כ'געדיינקט שוין, ביזט געווען אַמאָל ביי
אונז (אָפּ).

שטיינבערג

ער איז פון דאָרף, דעם אָנקל'ס?

פלאַרא

יא, באָריס. מיר וועלן אין אייניקע טעג אַרום זיך דורכ-
פאַרן אין דאָרף, ס'איז דאָרט אזוי שיין די נאַטור, וואונ-
דערלאַך! דעם אָנקל'ס הויז איז אויף אַ באַרג, און אין
אַ יאר אַרײַן איז זיין גאָרטן, גלייך געבן גאָרטן גייט די
ריטשקע. זייער אָפט נאָך אַ רעגן פליסט אַרײַן די וואַסער
פון ריטשקע אין גאָרטן, איך פלעג זייער ליב האָבן צו
קוקן דעמאָלט אין וואַסער. אז איך פלעג זיך פאַרטראַכטן,
האָט זיך מיר אַן אמת אויסגעוויזן, אז אין וואַסער וואַקסן
די בוימער מיטן קאָפּ אַראָפּ, און ווען מ'לאָזט זיך אַראָפּ,
קען מען אין דער טיפּעניש דערגרייכן דעם הימל.

שטיינבערג

איר זיינט אין א וואונדערלאכער שטימונג, פלאַראַ.

פלאַראַ

יא. אין דערהיים דערמאָנט מען זיך. כ'געדיינקט, גלייך
ווי איצט, די בעסעדקא, וואָס כ'האַב אַליין מיט מיינע
פריינט געבויט. אָ, ווי ס'פּלעג אַנגענעם זיין צו בעסעדקא־
ווען דאָרט! כאַ, כאַ, ווי ס'פּאַרגייט שנעל...

שטיינבערג

איך וואָלט פּאַרגעלייגט, אַז די אַנדערטהאַלכּן מאָנאַטן
זאָלן מיר אַן אמת פּאַרגעסן אין שטודיום און מיר זאָלן
זיך פּאַרבּריינגען אין אייער בעסעדקא, נאָך וועלכער איר
ביינקט אזוי שייַן.

פלאַראַ

זייער גוט. מיר וועלן מיטן אָנקל פּאַרן. ער קומט זייער
אָפט אין שטאָט אַרײַן. אַ, ווי פּראַכטפול עס מוז איצט
זיין דאָרט. די בוימער, די בערג (שוידערט עטוואָס גער
ווען).

שטיינבערג

עמיצער קומט.

פלאַראַ

(פריילאך) אוי, געוויס דער פּאַפּא (גייט אַנטקעגן).

ירוחם

(קומט אַרײַן. בלייבט שטיין, ווי פרעמד.)

פלאַראַ

אַ, דער פעטער! וואָס מאַכט איר, פעטער?

ירוחם

(היימישער, נאָר ברוגז) גאָר ניט. כ'האַב דיך גאָרניט דער-
קאַנט. נו, ביזטו שוין טאַקע אַ דאָקטאָרשע?

פלאַראַ

נאַ, ס'איז נאָך דאָ גענוג צו לערנען. וואָס מאַכט עפעס די
מומע?

ירוחם

גאָר ניט, וואָס זאָל זי מאַכן? האָסט זי מיר געמאַכט פאַר
אַ לייט!

פלאַראַ

כע, כע, וואָס-זשע?

ירוחם

וואָס הייסט, וואָס? פון זינט דו ביזט ביי מיר געווען, האָט
זי פון מיר די אָדערן געטרייבערט, כ'זאָל זיי נעבן לערנען,
די חברת. און אודאי האָט זי אויסגעפירט. אַ ברירה האָב
איך געהאַט, אַז אַזאַ יצר-הרע ווי דו איז געקומען אויף
איר קאַפּ!

פלאַראַ

ניש-קשה, פעטער, ס'איז גוט אַזוי.

ירוחם

ווייס-אך, ס'קאָן גאָר בעסער ניט זיין, גאָר אַ קלייניקייט.

פלאַראַ

אַ, פעטער, כ'האָב אייך גאָר פאַרגעסן פאַרזושטעלן מיין
חתן, כע, כע.

ירוחם

וואָס-זשע לאַכסטו? איז ער טאַקע אַ חתן, איז דאָך נישטאָ
וואָס צו לאַכן. (גיס שטיינבערג'ן די האַנט) שלום עליכם.

שטיינבערג

עליכם שלום.

ירוחם

אַ הינער?

פלאַראַ

פון קאמאראד, פעטער, ער לערנט מיט מיר אין איין שטאָט,
אין קיעוו.

ירוחם

טאַקע אויך אויף דאָקטאָר?

פלאַרא

ניין, אויף אינזשינער!

ירוחם

אזוי? א איד א אינזשינער?

פלאַרא

יא, פעטער, ער וועט שטודירן אין אויסלאַנד. איך וועל
אים געבן געלט, און ער וועט דאָרט ענדיקן. ווי מיינט
איר, ער האָט די ווערט?

ירוחם

(אומצופרידן) מסתמא, מסתמא.

(רחצי און נחמיה קומען אַרײַן.)

פלאַרא

טאַטע, וואָס מאַכסטו?

נחמיה

(פאַרשעמט) כ'ווייס, מ'פירט געשעפט...

פלאַרא

זיי באַקאַנט, טאַטע, דאָס איז הער באַרים שטיינבערג, מײַן
פריינט.

נחמיה

(זיך וועלנדיק עפעס אויסדרייען) שטיינבערג? אויב ניט
פון אונזערע שטיינבערגס?

פלאַרא

ניין, פאַפּא. ס'איז דאָ אויף דער וועלט אַ סך שטיינבערג.
נו, וואו איז שוין ערגעץ אונזער יעפּימ'טשיק?

רחצי

מסתמא אַביסל אין בולוואַר. ס'איז דאָך היינט אַ מחייה
אין בולוואַר...

ירוחם

און בראם איז מסתמא מיט אים? אַ?

רחצי

ווייס-אך וואָס!

ירוחם

ביי דיר איז נאך אלץ ווייס־אך...

פלאַרא

ער געהער שוין זיין א נאנצער קאוואליער, אונזער יעפים?

נחמיה

וואָס מיינסטו? דריי יאָר איז עפעס ניט קיין קלייניקייט!

ירוחם

אין דריי יאָר קאָן מען שוין טאָקע גאָר אויסוואַסן אין דער ליינג, אָבער אין שכל, האָב איך מורא, וואַססט ער אויף צוריק.

רחצי

ווייס־אך, נו. א חברה-מאָן, וואָס וואָלסטו געוואָלט ער זאָל שוין זיין אָן איבערגעלייגטער מאָן ווי פון פערציק יאָר, נישט־קשה, כע, כע, פונדעסטוועגן וואָלסטו זען, וואָס פאַר א שיינע שידוכים מ'רעדט אים!

פלאַרא

אָזוי? ער וועט שוין באַלד אפשר חתונה האָבן. נו, פאַר וואָס ניט? ער דאַרף שוין אַלט זיין ביי איין־און־צוואַנציק יאָר.

רחצי

מיר'ן דערלעבן שבועות, ווערט ער.

אירינא

(קומט אין טיר, דאָס קליידל פאַרשטעקט) שוין פאַרטיק דער מיטאָג, כאַזאָיקע!

ירוחם

און די ממזרים, אַ כאַלעראַ, זיינען נאָך ניטאָ, האָבן אויס־געלערנט, האָבן זיי...

רחצי

לאָז איצטער צורו. (צו אַלע) קומט בעסער עפעס עסן. איר קערט שוין טאָקע זיין הונגעריק. קומט!

פלאַרא

גייט, איך קום באַלד. איך וועל נאָר אַרויסנעמען דעם בוך,
וואָס איך לייען. (אַלע גייען אָפּ).

ירוחם

(גייט צו סאַנקע'ס צימער) און זי, אַ כאַלעראַ (אָפּ).

פלאַרא

(בויגט זיך אָן אויף די קני, זוכנדיק אַ בוך אין דעם טשע-
מאַדאַנדל, מיט וועלכן זיי זיינען געקומען, זינגט זיך צו
אַ רוסישן ראַמאַנס).

יעפים

(קומט אַרײַן, בלייבט שמיין, ווי ניט אויף זיין פּלאַצ).

פלאַרא

(הויבט זיך אויף, דערזעט אים) אַ, יעפים, וואו ביזטו גע-
ווען? (נעמט אים מיט ביידע הענט, נאָכהער לייגט זי
איין האַנט אויף זיין אַקסל, אים צופירנדיק צום טיש).

יעפים

(פילט, ווי ס'וואַלט אים ברענען דאָרט, וואו ס'ליגט איר
האַנט) כ'בין געווען אין בולוואַר.

פלאַרא

(אַראָפּנעמענדיק די האַנט) האָסט ניט באַגעגנט בראַמ'ען?
ער איז דיך געגאַנגען זוכן.

יעפים

(נערוועז) ניין!

פלאַרא

(אַרויסנעמענדיק פון בוך אילוסטרירטע בלומען און לע-
בעדיק פאַרטריקנטע בלומען) נו, וואָס מאַכסטו? כ'האָב גע-
הערט, ווערסט אַ חתן.

יעפים

(נערוועז) ס'אַ ליגן.

פלאַרא

וואָס דאַרפסטו זיך שעמען? ס'איז ניט קיין שאַנדע.

יעפים

אָבער מ'האָט דיך אָפּגענאַרט.

פּלאַראַ

וואָס־זשע? אזוי דאַגענן איז דיר אַ חתן צו ווערן?

יעפים

פאַרוואָס פּרענסטו עס מיך, פּלאַראַ? כ'קאָן ניט ליידן, אַז מ'רעדט מיט מיר וועגן דעם.

פּלאַראַ

כ'האָב ניט געוואוסט, יעפימ'טשיק, אַז דו ביזט ניט צו־פּרידן. די מאַמע האָט מיר פּריער געזאָגט, האָב איך גע־מיינט—אַן אמת.

יעפים

אַ די מאַמע... כ'ווייס! כ'קאָן זי ניט אָנקוקן!

פּלאַראַ

(איבערראַשט) יעפים!?

רחצי

רופט פון צווייטן חדר) נו, פּלאַראַ, קום שוין אַריין עפעס עסן.

פּלאַראַ

כאַלד, מאַמע. (צו יעפימ'ען) יעפים, וואָס האַסטו גע־זאָגט?

יעפים

גאָר ניט! תמיד מישט זי זיך אין מיינע זאַכן.

רחצי

(קומט אַריין) כ'האָב אָבער געהערט, אַז דו רעדסט מיט עמיצן. יעפים, וואו איז בראַם? דער פעטער איז דאָ און ער שפּרינגט שיער פון די כלים.

יעפים

וואָס פּרענסטו מיך? כ'האָב אים באַהאַלטן? גיי זוך אים!

פּלאַראַ

יעפים, וואָס איז דאָס פאַר אַ ריידן?

רחצי

אוי, טאכטער מיינע, אז כ'טראַג פון אים איבער, בין איך שטארקער פון אייזן, און גאָט ווייסט, ווען ניט דו, וואָלט איך (זיפצט).

פלאַרא

אזוי? ער איז נאָך אלץ שלעכט?

רחצי

גאָר ניט צו דערציילן. וועסט נאָך צייט האָבן זיך צו דער-וויסן. איצטער קום בעסער עסן (זיי לאָזן זיך גיין).

ירוחם

(קומט, אריינשלעפנדיק סאַנקע'ן) זאָג וואָס דו ליגסט דאָרט פאַרוויינט! (צו רחצין, שטריינג) וואָס ליגט זי פאַרוויינט, פּרעג איך! וואו איז בראַם? זאָג!

רחצי

וואָס ווילסטו פון איר, וואָס?

ירוחם

שוין זאָל זי זאָגן, וואָס זי וויינט... דו מיינסט, אז נאָס-טאַסיא יעפּרימ'ס האָט מיר ניט דערציילט, פאַר וואָס ביזט געבליבן אויפ'ן צווייטן יאָר? אז ווי צו דיין שכל, דו.

רחצי

וואָס איז מיט דיר, ירוחם? הערן, וואָס אַ שיקסע דער-ציילט!

ירוחם

איך זאָג דיר, רחצי, זאָלסט מיך ניט דערבייזערן. פאַרענט-פער זי מיר ניט! כ'זע שוין, כ'זע שוין, וואָס פאַר אַ צרה דאָ איז געשען. (צו פלאַרא'ן) דאָס האָב איך דיר צו פאַרדאַנ-קען...

פלאַרא

וואָס איז דען, פעטער?

ירוחם

גאָר ניט! גאָר ניט! שײן לערנט מען אויס אין אייערע שולן, שײן! מ'קען ניט זאָגן.

פלאַראַ

אַבער וואָס איז געשען?

ירוחם

פרעג מיך ניט! וואו איז בראַם? שוין פאַסעוועט אײן די זאַכן און אַהײם! זוך אים שױן אויס!

סאַנקע

מיר קענען נאָך ניט פאַרן, טאַטע, מיר דאַרפן לער...

ירוחם

(שלאַגט איבער) שווייג! אַ רוח אין דיין טאַטן, רעד ניט!

פלאַראַ

אַבער וואָס איז פאַרט, וואָס איז די שול שולדיק, ווען...

ירוחם

(אין זעלביגן טאָן) ווער דען איז שולדיק? וואו דען האָט

זי זיך דאָס אויסגעלערנט?

פלאַראַ

(זיך וואונדערנדיק) וואָס איז דאָ?

סאַנקע

טאַנטע פלאַראַ, כ'לעבן ניט די שול... (צעוויינט זיך) כ'זאָל

אַזוי אַריבער אין העכערן קלאַס, ווי ניט אין שול האָב איך

עס געזען.

ירוחם

וואו דען? זאָג! ווייל כ'וועל דיך דער'הרנ'ענען.

רחצי

(קוקט אויף יעפימ'ען, וועלכער האָט געהאַלטן די גאַנצע

צײַט אַרלאַפּגעלאָזט דעם קאַפּ, אָנגעבלאָזן.)

סאַנקע

(שרעקנדיק, מיט טרערן אין האַלז) טאַקע יעפים דער מו-

מע'ס...

ירוחם

וואָס? (ער וואָרפט אַוּיָה יעפּימ'ען אַ גזלנישן קוק, טוט אַ צוויי פינטל מיט די אויגן. קענטיק, ער וואָלט אַלעמען צעריסן. ער לאָזט זיך, רעווענדיק, צו יעפּימ'ען) אוי, אַ רוח אין דינע ביינער! (כאַפט אים ביים האַלז וואָרנען).

יעפים

(ראַנגעלט זיך, כאָרכלענדיק.)

(רחצי, פּלאָראַ מאַכן אַ קוויטשעריי: „פעטער“, „ירוחם“!! שטיינבערג, נחמיה לויפן אַרײַן, ווען ער האָט אים שוין אָפּגעלאָזט, פרעגן איבער-ראַשט: „וואָס איז דאָ“?)

ירוחם

(לאָזט זיך אָן ווערטער צו דער טיר, שילטנדיק פאַר זיך: „מ... כאַלעראַ...“)

יעפים

(בלײַבט זיצן מיט פאַרטראַכט-ווילדע אויגן, האַלב אַרויס-שטופנדיק די צונג מיט די ליפן, וויאָ יינער רעדט: אָבער האָסט מײַך ניט דערוואָרגן.)

(פאַרהאַנג פאַלט לאַנגזאַם.)

ד ר י ט ע ר א ק ט

(דאָס זעלבע חדר. נחמיה מיט שמערלען זיצן ביים טיש)

נחמיה

(שטאַרק געענדערט אין דער קורצער צייט, קוקט אויס
פיל עלטער.) נו, גיט אהער דאָס מיר שוין, ווייל ס'איז
קיינער נישטאָ.

שמערל

פאַר וואָס גיט?

נחמיה

גיכער.

שמערל

פאַר וואָס גיט, אָט שוין. (שלעפט אַ פלעשל פון קעשענע
לאַנגזאַם) איר'ט מיר געזונט זיין, ר' נחמיה, איר ווייסט,
כ'דאַרף דערפאַר יענעם אויך באַלד באַצאָלן.

נחמיה

אוי זענט איר, איר זאָלט מיר מוחל זיין, אַ שלעפער. (גיט
אים געלט) וואָס-זשע, כ'אַנטלויף שוין?

שמערל

(אַריינלייגנדיק פּאַוואָלינקע דאָס געלט) חלילה, ווער זאָגט
עס? נאָר איר ווייסט דאָך, מ'זאָגט, אז פאַר משקה איז
גלייכער וואָס פריער צו נעמען געצאָלט, אָבער ווער רעדט
דען, חלילה, פון מורא האָבן? האָסטו דיר—אַנטלויפן!

נחמיה

(נערוועז) נו, לאָז שוין זיין נענוג, גיט אהער עס.

ווען מ'זאגט:

שמערל

(גיט אים א פלעשל ספירט) פארנוצט עם געזונטערהייד.
איר וועט דאך נאך דארפן, וועט איר מסתמא קריגן ביי
מיר נאך.

נחמיה

(אריינלייגנדיק דאס פלעשל אין הויזן-קעשענע) צי איך
וועל דארפן, נו, א שיינע פראגע? ווען איר האט נאך
צייט, ס'הייסט, ווען איר קאנט זיך נאך אריינכאפן, איז
בריינגט. ווען ניט דאס שלאפקייט, בין איך מיר זיך דורכ-
געגאנגען אין גאס און האב מיר אויסגעטרונקען אביסל.
מיין רחצי האט אביסל געשריגן, נאך וואס? מילא, אויס-
געטרונקען, איז דאך פארפאלן, א? פון זינט אבער איך
בין קראנק, האלט זי מיך גוט אין די הענט, מחמת אין
שטוב אריין טאך ניט אריינקומען פון דעם ביטערן, ניט
קיין לעס.

שמערל

איר'ט מיר מוחל זיין, ר' נחמיה. ווי קומט עם, איר זאלט
מיר געזונט זיין, אז איר זאלט ניט קאנען האלטן טאקע
עטלאכע פעסלאך גוטן וויין און טאקע א גוט ביסל בראנפן
אויך? כ'ווייס, קיין עין-הרע א בעל-הבית, און האט עם
ליב אויך, איז וואו שטייט עם געשריבן, א מ'טאך ניט?

נחמיה

געשריבן שטייט עם טאקע ניט אין ערגעץ, נאך מיין רחצי
האלט אין איין שרייען, אז ס'שאדט צום געזונט.

שמערל

כע, כע, כ'י, כ'י! וואס א אידענע פאלט איין, דאקטוירים
זאגן, אז אביסל משקה גיט קראפט...

נחמיה

(שלאגט אים איבער) און פראפעסארן, זאגט זי, זאגן, אז
משקה איז דער ערגסטער סם פאר די מענטשן, און גיי זאג
איר, אז ניין. אז זי איז ניט פשוט א אידענע, נאך זי האט,

פארשטייט איר מ'ך, נאך א צייט נאך דער חתונה גענוג
ארײנגעקוקט אין די ביכער...

שמערל

(ווי געפאלן אויפדער נאָז) א! טאָקע דערפאר, זאָלט איר
מיר געזונט זיין, האָט אייער טאָכטער גענומען שטודירן
דאָקטאָריע...

נחמיה

(געזינגט) און דערפאר טאָקע לוינט זיך ניט שטארק צו
שפארן מיט מיין רחצ'ן. וואָרים ווען איך זאָל טאָקע
וועלן, פֿיר איך דאָך אויס. (מעשה בעל־הבית) מחמת איך
בין דאָך פֿאַרט באַלעבאָס! באַלעבאָס איבער אַלצדינג!
אַבער, איר פארשטייט, ס'פאָסט דאָך פֿאַרט ניט: א קינד
לערנט אויף דאָקטאָר, א? ווי זאָנט איר?

שמערל

הכלל, הייסט עס, זאָל איך איך בריינגען נאָר צו קליינע
פלעשלאַך?

נחמיה

וואָס דען? נאָר איר זאָלט זען, שמערל, אז ס'זאָל איך
קיינער ניט באַמערקן.

שמערל

דאָס פארלאָזט איך שוין אויף...

נחמיה

(כאָפט זיך אויף דערשראָקן, הערנדיק עמיצן קומען.) איר'ט
זיין אזוי גוט און נעמען דעם דרך, וואָרים... וואָרים איך
ניי אויך אוועק (אַפּ צו זיך אין צימער).

שמערל

(צו דער טיר, באַגעגנדיק פלאָראַן מיט יעפּימ'ען) האָט
ניט געזען דעם טאַטן? געזונט זאָלט איר זיין, כ'וואָלט
אים באַדארפט עפעס האָבן...

פלאָראַ

דער טאַטע איז קראַנק און מ'קאָן אים איצט ניט זען.

שמערל

אזוי? ט"ץ, ט"ץ, קראנק? נו, וועל איך אים שוין זען אן
אנדערש מאָל. א גוטן טאָג אייך, סינדערלאַך (אַפּ).

פּלאַראַ

דאַרפסט זיך פאַר מיר ניט באַהאַלטן, ווייסט דאָך, כ'בין
דיין שוועסטער, און כ'האַב רחמנות אויף דיר. איצט וועל
איך דיר אפשר נאָך קענען העלפן. שפעטער מיט עטלאַכע
טעג וועל איך שוין האָבן אַוועקגעפאַרן אויף עטלאַכע יאָר,
און פון דערווייטנס קען מען גאָרניט העלפן.

יעפים

אַז ס'איז אזא זאַך, וואָס כ'קאָן ניט דרעציילן.

פּלאַראַ

נו, זאָלסטו וויסן! די מאַמע איז געווען מיט מיר ביים פּע-
טער ירוחם אין דאָרף, און זי וויל אים אַוועקגעבן אַ האַלב
פאַרמעגן, אַבי ס'זאָל ניט ווערן עפנטלאַך קיין סקאַנדאַל.
די מומע וויל נאָך ניט, ווייל זי האַלט פון דיר גאָר ווייניק.
דער פּעטער אָבער וועט זי אפשר איבערריידן, און דע-
מאָלט מוזטו מיט סאָנקע'ן חתונה האָבן. זי איז אַ שיין
מיידל, אַ געוונטע, און דו דאַרפסט זי ליב האָבן.

יעפים

אָבער אַז כ'קאָן ניט.

פּלאַראַ

ווי אזוי-זשע האָסטו זי דעמאָלט ליב געהאַט?...

יעפים

כ'האַב זי דעמאָלט אויך ניט ליב געהאַט!

פּלאַראַ

האָסט זי יאָ ליב געהאַט. אָט האָסטו מיך ניט ליב, הימסטו
זיך אפילו מיך אָנרירן, און סאָנקע האָט מיר דערציילט,
אַז דו האָסט זי דעמאָלט... געקושט.

יעפים

ווייל כ'האַב מיר געטראַכט, אַז ס'איז בראַם...

פלאַרא

(פאַרטראַכט זיך אַ וויילע, נאַכהער פּרעגט זי אים) זאָג
מיר, יעפים, ווען מ'רעדט דיר אַ שידוך מיט אַן אַנדער
מיידל, אָט ווי מיט בראַווערמאַנ'ס שיינער מיידל, וואָלסטו
זי ליב געהאַט?

יעפים

כ'האַב ניט ליב קיינע מיידלאַך.

פלאַרא

מ... (נאַכדיינקענדיק) זאָג נאָר, האָסטו בראַמ'ען שטאַרק
ליב?

יעפים

(אַרויסכאַפּנדיק זיך) יאָ!

פלאַרא

(איינלנדיק) און מיט אים וואָלסטו חתונה געהאַט?

יעפים

(פֿאַזט אַראָפּ דעם קאַפּ און שווייגט).

פלאַרא

וואָס שווייגסטו, מוזט מיר זאָגן דעם אמת.

יעפים

ווייל איך ניט!

פלאַרא

זאָג דעם אמת, וועל איך טאָן פון דיינעט וועגן וואָס דו
וועסט פאַרלאַנגען.

יעפים

יא, כ'האַב בראַמ'ען בעסער ליב פון אַלע מיידלאַך.

פלאַרא

מ.. מ...? (פּאַזע) דו ווייסט ניט, יעפים, וואו ס'וואוינט
דאָקטאָר סקלאַר, וועלכער קומט צום טאַטן?

יעפים

כ'ווייס!... ניט...

פלאַרא

ווייסט יאָ, גיי רוף אים!

יעפים

וויל איך ניט! וואָס ווילסטו טאָן?

פלאַרא

האָב קיין מורא ניט, כ'דאַרף מיט אים ריידן וועגן מיין לערנען.

יעפים

שווער זיך.

פלאַרא

אויף מיין ערן-וואָרט, נו, גיי!

רחצי

(קומט אויף די לעצטע ווערטער) וואוהין איז? אפשר וואָלט ער איצט ניט אוועקגעגאנגען. דער פעטער ירוחם דאַרף קומען באלד און לאָמיר וויסן, וואו מיר האַלטן אויף דער וועלט.

פלאַרא

וואו מיר האַלטן, וועל איך דיר זאָגן. מאמע, איך וועל ניט לאָזן יעפים זאָל חתונה האָבן.

רחצי

(זיך דערמאָנענדיק אירע צרות) וואָס מיינסטו! ס'איז מיר ניט אַ רחמנות אויף סאַנקע'ן... אָבער ער האָט זי דאָך אומגליקלאַך געמאַכט...

פלאַרא

דיין רחמנות איז עפעס אנדערש און מיין אויך אנדערש. דו האָסט רחמנות אויף סאַנקע'ן, וואָס זי איז פאַרפירט פון דיין שוואַכזיניקן זון, און איך באַדויער דיין זון פאַר וואָס ער האָט זי ניט פאַרפירט אַלס „מאָן“, נאָר אַלס „אַבנאָרמאַלער ערצטיקער“. דו פאַרשטייסט, מאמע, ער איז נאָר אַ „סעקסועלער קראַנקער“ אַ האַמאָ-סעקסואַליסט“ און ער פילט נאָר ניט, ווי אַ מאָן.

רחצי

פלאַראַ, וואָס רעדסטו? דער דאָקטאָר אליין האָט דאָך מיר געראטן אים חתונה צו מאַכן. וואָס-זשע איז דער...

פלאַראַ

אַ, מאַמע, פרעג מיך ניט איבער, כ'האָב שוין ביי אים אויסגעפונען אלעס.

רחצי

וואָס ער וועט דיר דערציילן!

פלאַראַ

מאַמע! (שטריינג) ער איז שוואַכזיניק, ער ווייסט דער-פאַר ניט, ווי אזוי צו לינגערן אין אזא פאַל. ער האָט מיר דערציילט, וואָס ער פילט. און אויב דו ווילסט זיך שטאַרק ניט פאַרלאָזן אויף מיין מיינונג אליין, דאַן רוף דאָקטאָר סקלאַר און מיר וועלן הערן, וואָס ער וועט איצט זאָגן.

רחצי

פאַרקערט, לאָמיק זען, געפין עפעס דו אויס. האָב איך דען די גאַנצע צייט ניט געשריגן, ער זאָל גיין צו אַ דאָקטאָר, נאָר וועמען הערט עס דען, אַז דער טאַטע אליין איז אין דער ערד מיטן קאַפּ, און איך בין שוין אָן כוח געבליבן.

פלאַראַ

נו, פאַרוואָס-זשע שטייסטו. ניי, יעפּים, רוף דעם דאָקטאָר שוין!

רחצי

מ'דאַרף ניט ניין. ער וועט באַלד זיין ביים טאַטן, וועלן מיר שוין הערן.

פלאַראַ

וואָס איז איצט מיטן טאַטן? וואו פילט ער ניט גוט?

רחצי

כ'ווייס? די קריזשעס ברעכן אים, זאָגט ער.

פלאַראַ

און וואָס זאָגט דאָקטאָר סקלאַר?

רחצי

עפעס אזא קאטאר, זאָגט ער, איז עס.

פלאַראַ

גיי נאָר, יעפים, בריינג מיר אַרײַן די מיקסטור.

יעפים

(אָפּ צום אַלטן.)

רחצי

איצטער וועט זיך אָנהויבן אַ נייעס. האָסט מורא, אַז ירוחם וועט הודאי שווייגן?

פלאַראַ

קאַנסט דיין ברודער ירוחם אוועקגעבן אַ האַלב פאַרמעגן אָן דיין זון. ווייסט דען, וואָס ס'זוואַלט פאַרגעשטאַנען דעם קינד, סאַנקע'ן, איבערצוטראַגן. ער איז דאָך איינער פון די אומגליקלאַכסטע מענטשן. (טראַכט אַ ווילע) און ווער ווייסט, פון וואַנען דאָס שטאַמט...

יעפים

(קומט מיט אַ פלעשל „בעשעמ'ס מיקסטור“, אַ פידעלע נאַקאַלן פלעשלאַך. ער גיט עס פלאַראַ'ן.)

פלאַראַ

(קוקט איבער די מיקסטורן, פאַרטראַכט זיך שטוינגענדיק, לייענט נאָכאַמאָל איבער די בלעטלאַך אויף די מיקסטורן אין זיך, עפנט אַ נאַקאַל-פלעשל און ווערט בלאַס.)

רחצי

וואָס? ער איז טאַקע געפערלאַך?

פלאַראַ

(שאַקלט מיטן קאָפּ „ניין“.)

רחצי

וואָס-זשע דען?

פלאַראַ

נאָך ניט. (נעמט אויטאָמאָטיש די מיקסטורן און לאָזט זיך
גין.)

יעפים

ער שלאָפט, דאַכט זיך, דער טאַטע.

פלאַראַ

(בלייבט שטיין, טראַכט אַ ווילע און לאָזט זיך ווייטער
גין.)

נחמיה

(קומט אַרײַן, שטאַרק שוואַך) ווער האָט עס זיך געפאַ-
רעט מיט מיינע פלעשלאַך, כ'דאַרף שוין אייננעמען דעם
רעצעפט.

פלאַראַ

קום, איך וועל דיר איינגעבן.

נחמיה

כ'בין נאָך ניט אזוי קראַנק, כ'קאָן נאָך אַליין אייננעמען
אַ רעצעפט.

פלאַראַ

(פירט אים צום טיש) זען דיך דאָ אַנידער, טאַטע.

נחמיה

(אומצופרידן) זײַ איך, נו.

פלאַראַ

מאַמע, יעפים, איר'ט מיר אַנטשולדיקן, כ'וועל בלייבן
אַליין מיטן טאַטן אויף אייניקע מינוט.

רחצי

(זיפצט, שאַקלט מיטן קאַפּ. אָפּ.)

יעפים

(אָפּ נאָך איר.)

פלאַראַ

(נאָך אַ קורצער ווילע) כ'ווייס ניט, טאַטע, צי האָט זיך
אַ משוגע'נער געדאַנק פאַר'גנב'עט צו... (באַטראַכט נאָכ-

אמאל די מיקסטור) טאטע, דו ווייסט, אז ביזט ווענעריש
אָנגעשטעקט? ...

נחמיה

וואָס מיינסטו?

פלאַראַ

(מיט אַ ציטערנדיקער שטים, שטיל) כ'מין, ביזט געווען...
נו, בעסער צווינג מיך ניט אויסצוריידן... ביזט ווענעריש
קראַנק!

נחמיה

(דערשראָקן) ווייס-אָך ווי דאָס הייסט, אודאי בין איך ניט
געזונט, איז וואָס פאַלט דיר איין!

פלאַראַ

זעסט? (ווייזט אים די מיקסטור) דאָס איז מעדיצינע
קעגן ווענערישער קראַנקהייט...

נחמיה

(שלאָנגט איבער) וואָס זאָל איך וויסן, וואָס פאַר אַ מעדי-
צין דער דאָקטאָר גיט מיר, וואָס ווילסטו?

פלאַראַ

זאָלסט מיך ניט נאָרן, דערצייל דעם אמת, ווען מען פרעגט
דיך.

נחמיה

וואָס זאָל איך דערציילן, וואָס? (מ'הערט עמיצער קומט)
שאַ נאָר, כ'בעט דיך, פרעמדע מענטשן קומען. האָסטו גע-
זען! ...

דאָקטאָר

(קומט) נו, וואָס מאַכט דער חולה?

פלאַראַ

זייער גוט, גאָספּאָדין סקלאַר, וואָס איר זענט געקומען.

דאָקטאָר

וואָס איז עפעס גוט?

פלערא

ס'איז אפילו ניט זייער אנגענעם צו ריידן וועגן אזעלכע זאכן, דאך וועל איך מיר דערלויבן אן פארווערטער אייך צו פרעגן וועגן וואס כ'האב פלוצלונג באקומען א פאר-דאכט. גאספאדין סקלאר, מיין פאטער איז ווענעריש און געשטעקט.

דאקטאר

יא, נו, כ'ווייס, און הייל אים.

פלערא

ער לייקט אבער יעדע אָנשטריינגונג צו וויסן...

דאקטאר

גאנץ איינפאך, ווייל איר פרעגט אים געוויס, ווי אן אויפ-גערעגט קינד, און ניט ווי א דערפארענער דאקטאר.

פלערא

דאן, בעט איך אייך, הער סקלאר, פרעגט איר אים אלס דערפארענער דאקטאר, און איך וויל דאך וויסן ווי אזוי ס'האט געקענט געשען?

דאקטאר

איך האב אים שוין געפרעגט און ווייס שוין. אייער פאך-טער איז געווען אָנגעשטעקט נאך פאר דער חתונה און מיט דער צייט איז די קרענק ביי אים געוואָרן כראָניש. מ'האָט אים ניט אינגאנצן פארהיילט, און צוריק מיט זעקס יאָר, דאָס הייסט, ניינצן יאָר נאך דעם, האָט זיך די קרענק אָנגערופן. שוין זעקס יאָר, אז איך הייל אים צייטנוויי. איצט קענען מיר אפילו דערווארטן א „נערווען-פאראליזיס“.

פלערא

(פארקלעמט נערוועז די ליפן, געטראַפן ווי מיט א דובינע.)

דאקטאר

איר דארפט ניט זיין איבערראשט, פרייליך, איר לערנט

מעדיצינע און איר וועט, אלס דאָקטאָר, באַגעגענען אַ סך
אזעלכע פאלן.

פלאַראַ

(בלאָס) מ... הער סקלאַר, פאַר דער חתונה נאָך, פאַר דער
חתונה...

דאָקטאָר

נו, איז וואָס? ס'איז דאָך שוין פאַראַיבער.

פלאַראַ

(פאַר זיך) און איך?!

דאָקטאָר

וואָס מיינט איר „איר“?

פלאַראַ

(צעבראַכן, אין טרערן) איך בין אַ פּרוכט פון אַ ווענערישן
קראַנקן. (היסטעריש) מאַמע! מאַמע! ... (צעוויינט זיך
ביטער).

דאָקטאָר

באַרואיקט איך, ס'פאַסט נאָר ניט פאַר קיין צוקונפטיקער
דאָקטאָרין.

פלאַראַ

(זיך ניט באַהערשנדיק) דאָקטאָר? ... כ'האַב שוין געענ-
דיקט מיין שטודיום, כ'בין אַ... (קען ניט פאַרטזעצן, וויינט
ביטער).

(שטיינבערג און רחצי קומען.)

שטיינבערג

וואָס איז מיט איך, פלאַראַ?

רחצי

דאָס האַרץ האָט מיר אָבער געזאָגט.

שטיינבערג

(בעטענדיק) פלאַראַ, וואָס איז מיט אייך?

פלאַראַ

(שלינגענדיק טרערן) געענדיקט אונזער שטודיום...

שמיניבערג

(בלייבט ווי ניט וויסנדיק, וואָס דאָ טוט זיך.)

דאָקטאָר

אַבער כ'פאַרשטיי ניט, וואָס דאָס קער זיך אָן מיט אייער
שטודיום?

פּלאַראַ

איר פרעגט עס? קאָן איך ניט צווייפלען אין מיין נאָרמאַל-
לימעט, ווען כ'האַב אַ ווענעריש-קראַנקן פּאַטער און אַ
ברודער אַ „האַמאָ“?

דאָקטאָר

דאָס איז אַבער אַלץ אַ קליינער באַווייז וועגן אייך, ווען
ס'האַט נאָר מיט אייך ניט געטראָפּן קיינע אַבנאָרמאַלע
עקסצעסן. זיינט איר פּולקאַמען געזונט?

פּלאַראַ

(חזר'ט איבער) פּולקאַמען געזונט. (ביטער) וועלן מיינע
קינדער אויך זיין פּולקאַמענע?...

דאָקטאָר

דאָס קאָן איך אייך שוין ניט זאָגן.

פּלאַראַ

און איר דאַרפט עס מיר ניט זאָגן. מיין ברודער איז אַ
„האַמאָ סעקסועלער“... און איך טאָר קיין קינדער ניט
בריינגען.

דאָקטאָר

האַלט איר אַפּשר פּון דער היפּאָטעזע, אז קינדער זיינען
געראַטן אין ווייב'ס ברודער?

פּלאַראַ

לאַכט ניט, הער סקלאַר, די היפּאָטעזע איז פּאַקטיש באַ-
שטעטיקט.

רחצי

וואָס איז צו ריידן נאַרישקייטן, אַ גוטער משל, נו!

שטיינבערג

אָבער דאָס איז, מיר דאַכט, ניט מער ווי „פּאָלק'ס פּראָזע“.

פלאַראַ

כ'ווייס, אין וואָס פאַר אַ לאַגע איר געפינט זיך, שטיינ-
בערג. זייט רואיק, כ'וועל האַלטן מיין פאַרשפּרעכונ,
אייד צו העלפּן מאַטעריעל אין אייער שטודיום.
אייער ליבע אָבער דאַרפט איר שיינקען אַ געזונטער פּרוי,
וועלכע וועט אייד בריינגען נאַרמאַלע סינדער. (וויברירנדיק)
פון מיר קאָנט איר עס ניט דערוואַרטן.

שטיינבערג

(בעטענדיק) פּלאַראַ, בין איך טאַקע ניט מער ווי אויס-
גערעכנט מאַטעריעל צו אייך צוגעבונדן? כ'בעט אייך,
דענקט עס ניט.

פלאַראַ

(שלינגענדיק טרערן, אָפּשטויסנדיק שטיינבערג'ן גרינג פון
זיך) אַ, כ'בעט אייך (ציענדיק דעם אָטעם היסטעריש),
כ'בעט אייך, גייט פון מיר... איר מאַכט מיר שווערער...
איר מאַכט מ... (צעוויינט זיך שטאַרק, וואַרגענענדיק זיך
מיט די טרערן).

רחצי

(וויינענדיק) סינד מיינס, וואָס איז מיט דיר? וואָס פאַלט
דיר איין?

פלאַראַ

(וויינט ביטער, שטיל).

רחצי

דאָ איז יאָ מקוים געוואָרן דאָס ווערטל: „עלטערן זינדיקן
און סינדער קומען אָפּ. (צו נחמיה) נו, זע, קוק וואָס האָסט
פון אונז געמאַכט. (וויינענדיק פאַר זיך) די איינציקע
טרייסט מיינע, די איינציקע טרייסט. (כליפּעט) פאַר
וואָס?

נחמיה

(זיך פילנדיק זינדיק, זאגט צום דאָקטאָר) אפשר קאָן מען
עפעס טאָן דערצו, פארקערט, בין איך גרייט צו געבן מיין
גאנץ פארמעגן...

דאָקטאָר

צו שפעט, ליבער הער! פאר קיין פארמעגן קען מען ניט
קויפן קיין נאָרמאל לעבן, נאָרמאל געזונטע קינדער און
געזונטע דורות נאָך זיך דאָן, ווען מען פארשפילט עס פאר
דער חתונה דורך איינציקע לייכטזיניקע האַנדלונגען. אייער
טאָכטער האָט רעכט. זי וויל ניט איבערלאָזן נאָך זיך קיין
„ירושלם דיספּאָזיציע“ פון „אבנאָרמאלע באַשעפענישן“,
וואָס דאָס קאָן זייער לייכט זיין. און דאָס געמלאַכע האָט
איר געדארפט טאָן, ווען איר האָט געוואוסט, אז איר
זענט אזא איינער...

נחמיה

וואָס זאָל איך געווען וויסן? כ'האָב דעמאָלט בפירוש גע-
פרעגט דעם דאָקטאָר... הע, גיי ווייס!...

פלאַרא

יא, ניט ער איז שולדיק, הער סקלאַר, ניט ער... שולדיק
זיינען די דאָקטוירים עס־הארצים, וואָס היילן אַזעלכע נאכ־
לעסיקע־קראַנקע און דערמוטיקן זיי חתונה האָבן. שולדיק
זיינען די, וואָס נויטן אַזעלכע, ווי מיין ברודער, צו דער היי־
ראַט פאר פרויען, ניט באַרעכענענדיק די ליידן, וואָס שטייען
פאַר דער פרוי, און די פרוכט נאָך זיי. שולדיק זיינען
די געזעצגעבער, וואָס נעמען ניט אָן די שטריינגסטע מיט־
לען געגן די מיאוס־קייטן, וואָס בריינגען אַזעלכע טרויער־
קע פאַלגן פאַר אונז. יא, הער דאָקטאָר, ניט שולדיק זיי־
נען די, וואָס האָבן שוין געזונקען אין דעם דאָזיקן אָפ־
גרונט, נאָר שולדיק זיינען די, וואָס פארשטייען און זעען
די שרעקלאַכע פאַלגן מיט אַפענע אויגן און פארשווייגן
דאָס צוליב זייער אייגענעם אינטערעס!

דאָקטאָר

נו, ליבע פרייליך, ביז וואָס די שולדיקע וועלן זיך פילן שולדיק, דערוויילע וואָלט איך אייך געראַטן פאַרטצוועצן דאָס, וואָס איר האָט פאַרגענומען, און מעגלאַך, אַז איר וועט זיין איינע פון די, וועלכע וועלן אָנווענדן שטריינגע מיטלען פאַר אַ בעסערער אָרדענונג געגן די מיאוס'ע איינ-פלוסן פון דער סביבה. און ווייטער... הע...

פלאַראַ

און ווייטער... ווי איך פאַרשטיי... (מיט אַ זיפּיץ) יאָ, איך פאַרשטיי טאַקע, אַז ביז וואָס די שולדיקע וועלן זיך פילן שולדיק, וועלן נאָך גענוג אומשולדיקע פאַרשולדיקט ווערן. וועט אָבער אַמאָל זיין אַן ענדע דערצו? שווער צו זאָגן— ווען, הער דאָקטאָר! די מענטשהייט האָט פראָגרעסירט— „קולטורעל-פּיזיאָלאָגיש“. אָבער „פּסיכיש“ זיינען מיר צור-ריקגעשטאַנען, אַויב ניט רעגערסירט! איך וואָלט ניט מורא געהאַט צו זאָגן, אַז די פּסיכישע אַבנאָרמאַליטעטן, וואָס קומען צו אונז דורך די אַלעמאָל ניי-אויסגעטראַכטע שעדלאַכע גענוס-מיטלען, וועלן אונז בריינגען צו אַ צור-שטאַנד פון „כראָניזם“, פון כראָנישער משוגעת! און דאָס איז נאָר דערפאַר, ווייל אַזוינע ווי איר זאָגן זיך קאַלט: „אפּשר וועט איר זיין איינע פון די, וועלכע וועלן אָנ-ווענדן מיטלען געגן די מיאוס'ע איינפלוסן פון דער סביבה“. נו, און איר? און איר וואו זענט? איז טאַקע פאַר אייך גענוג נאָר צו געבן עצות? (סאַרקאַסטיש) האַ, אַ גרויסן דאַנק אייך...

דאָקטאָר

ווגנט!... נישט נויטיק אייער אויפֿרעגונג. איר וועט זיך אויסניכטערן, וועט איר זען, אַז מ'קאָן אַזוי ניט דענקען. אַ גוטן טאָג. (אַפּגוייענדיק) מיר וועלן נאָך רידן וועגן דעם אַן אַנדערש מאָל (אַפּ).

יעפים

(לויפט אריין, וויל עפעס זאגן.)

רחצי

פון וואנען לויפטו עס אזוי?

יעפים

כ'וואלט... כ'וויל זאגן פלארא'ן, אז...

רחצי

גיי! לאז זי איצטער אָפּ.

פלארא

זאל ער זאגן, מאמע. זאג, וואס ווילסטו, יעפים?

יעפים

כ'האב געזען אין מארק אַנקומען דעם פעטער ירוחם מיט סאַנקע'ן, האָב איך געוואָלט זאָלסט אים זאָגן דאָס, וואָס האָסט דער מאמען געזאָגט...

פלארא

כ'וועל אים זאגן, יא. דערווילע גיי דיר ערגעץ אוועק. כ'בעט אייך, מאמע, טאטע, לאָזט מיך איבער מיט הער שטיינבערג'ן, כ'דאַרף מיט אים עטוואס ריידן.

רחצי

פאלג מיך, קינד, נעם דיר ניט קיין שלעכטן געדאַנק (פאַר זיך) מיין איינציקע טרייסט, צו וואָס כ'לעב (ווישט זיך די טרערן).

נחמיה

איך וואָלט אייך גאָר געראַטן, איר זאָלט אלע גאָר אוועק-גיין פון הויז, וואָרים אז דער דאַרף וועט קומען, וועט גאָר ניט זיין פריילאך (ער הויבט זיך אויף צו גיין, דאָס פלעש גליטשט זיך ארויס פון זיין קעשענע אומבאַמערקט פון אים. אָפּ).

שטיינבערג

אין אמת'ן, וואָלט איר איצט די אויפרעגונג מיט אייער אַנקל ניט באַדאַרפט.

פלאַראַ

(הויבט אויף דאָס פלעשל, באַטראַכטענדיק) פון גרויכ
אויפֿרענונג האָט מיין טאַטע זיין ליב פלעשל פארלוירן
און איך... (שטעלט דאָס פלעשל אויפן טיש) באַטראַכט...

רחצי

(גייענדיק צו דער טיר) אָט קומט ער שוין, סיי־ווי.

ירוחם

(קומט מיט סאַנקע'ן) גאָט העלף, אַלע קיין עין־הרע דאָ.
דער תכשיט אויך, גלייך ווי מ'וואַרט שוין אויף תנאים.
דער גוטער יאָר ווייסט אייך, אַ שטיקל אַרבעט מיר אָנ-
געהאַנגען, נו! אַז ס'גייט באַרג אַרויף, דאַרף מען דערצו
נאָך אַליין דעם וואָגן אונטערשטופן, אַ כאַלעראַ... איך
אַליין בין זייער צופרידן פון דער גאַנצער פאַנטאַזיכואַ,
האָב איך נאָך באַדאַרפט איינריידן דער מומע שלימע, זי
זאָל באַשטיין...

פלאַראַ

ווי קומט עס טאַקע, אַז צוליב געלט זאָלט איר...

ירוחם

(איבערבייטענדיק דעם טאָן) כ'פאַרשטיי, אַז ס'איז דיר
אאודאי שווער זיך צו צעטיילן מיט מיר, נאָר דאָס האָב
צו דיין ברודער טענות, ניט צו מיר!

פלאַראַ

און אַז מיר וועלן אייך געבן, פעטער, אַ האַלב פאַרמענן
אַן מיין ברודער, זענט איר צופרידן?

ירוחם

(ניט פאַרשטייענדיק) וואָס הייסט?

פלאַראַ

שוט, מיר וועלן אייך געבן געלט, אייער סאַנסע זאָל קאָ-
נען פאַר דעם חתונה האָבן מיט אַן אַנדער יונגע־מאַן.

סאַנקע

(בלייבט אָנגעבלאָזן.)

ירוחם

לָמַט אַזוי־זשע זאָג! אַזוי איז עפעס אַנדערש... כ'פאַרשטיי,
פּלאַראַ, אַז דו ביזט גאָר נישט קיין נאַריש מיידל, ניין
טאַקע, כ'זע, אַז...

פּלאַראַ

(שלאָנט אים איבער) נו, זייער גוט, וואָס איר זעט און
פאַרשטייט! נו, און ווי פאַרשטייטו, סאָנקע? ביזט אויך
צופרידן? וועסט חתונה האָבן מיט אַ שענערן פון יעפּימ'ען.

סאָנקע

(צייט מיט די אַקסלען און שאַרט מיטן פּוס אין פּאַל אויף
„ניין“.)

ירוחם

שמיל, דו שיקסע!

פּלאַראַ

שרייט ניט, פעטער, לאָזט זי ריידן. וואָס זאָנסטו, סאָנקע,
וויילסט ניט קיין אַנדערן, נאָר יעפּימ'ען?

סאָנקע

(שווייגט, כאַפּנדיק אַ קוק מיט מורא אויפן פּאַטער.)

פּלאַראַ

מ...?

סאָנקע

(שאַקלט מיטן קאַפּ אויף „יאָ“.)

ירוחם

וואָס? (לאָזט זיך זי שלאָגן).

נאַסאַראַג

(אַ דאַרער בחור, מיט קלייניקע אויגעלאַך, אַ לאַנגן קרוי-
מען נאָז, כמעט אָן אויערן, מיט אַ שפיציקן קאַפּ—קורץ
אַן „אוראָד“, אָדער ווי מען באַצייכנט עס אין אידיש, אַ
„פאַרזעעניש“, ווערט אַריינגעשטויסן אין מיר.)

יעפים

(מיט שרעק) וואָס דאַרפסטו דאָ? (ס'באווייזן זיך פאָר-ליציו).

נאסאראג

(אין איילעניש, צווישן די ציין) ווער פארשטומט, זאָג, אז דו קאָנסט מיך ניט. (טוט אַ כוואַליע פינטלען מיט די אויגן).

(אַ באַצמטער מיט גורעוויטש'ן קומען).

גורעוויטש

(ווייזט אויף יעפימ'ען) אָט דאָס, ווייזט אויס, איז ער!

באַצמטער

איז דאָס אייער זון?

רחצי

יא, וואָס איז דען?

באַצמטער

ער ווערט באַשולדיקט, צוזאַמען מיט דעם לומפּ (אויף נאָסאַראָג'ען) אין פאַרפירן דעם מאַנ'ס צען-יאָריקן אינגע-לע אויף אַן אומנאַרמאַלן עקסצעס, און ער ווערט אַרעס-טירט.

פאָליציי

(נעמען יעפימ'ען).

פלאָרא

אַ מינוט!

רחצי

(צו יעפימ'ען) וואָס האָסטו געטאָן, גזלן?

יעפים

(דערשלאָגן) האָסטו ניט געזאָלט צונעמען בראַמ'ען...

פלאָרא

אייער פייניקן אים וועט אייך נאָר ניט העלפן און אים ניט פאַרבעסערן. מ'דאַרף אים, נאָך מיין מיינונג, היילן, אויב מ'קאָן.

באצמטער

וואָס מ'דאַרף טאָן, וועט מען אייך ניט פרעגן.

שטיינבערג

(מיט פייער) דאָס געזעץ פּרעגט קיינמאָל ניט קיינעם און האַלט פאַר פאַרברעכער די, וואָס טרעטן אַריבער אירע טויטע פאַרשימלטע בלעטער, דאָס איז אמת! דאָס געזעץ זוכט ניט אויסצוראַמען די שעדלאַכע גענוס-מיטלען, וועל-כע פירן צום פּערווערזיום, נאָר זיי באַשטראָפּן דעם אומ-גליקלאַכן פּסיכאָפּאַט, וועלכער האָט קיין באַגריף ניט, פאַר וואָס מען באַשטראָפּט אים.

באצמטער

איר וועט זיין אזוי גוט, יונגערמאַן, אין געריכט דאָס דער-ציילן. דערוויילע איז אייער ברודער, צי ווער ער איז, א געפאַר אין דער געזעלשאַפּט.

יעפים

אזוי? ווער האָט אייך געזאָגט?

פאליציי

נו, קום, אידיאָט (שלעפּן אים).

יעפים

(רייסט זיך) וויל איך ניט! לאָזט מיך אָפּ!

פלארא

(פאַרשטעלט זיך די אויגן מיט ביידע הענט.)

(רהצי וויינט. באצמטער, גורעוויטש, פּאָליציי,

יעפים מיט נאָסאַראָג'ען אָפּ.)

פלארא

(לאָזט אַראָפּ די הענט, קוקט זיך אַרום, דערזעט סאַנקע'ן

שטיין אָנגעבלאָזן, פּרעגט זי) ס'טוט דיר באַנק?

סאַנקע

(איז דער זעלביקער פּאָזע, ניט ענטפּערנדיק.)

יעפים

(לויפט אַריין ווילד, נאָך אים די פּאָליציי, באצמטער; ער

דערזעט דאָס פלעשל אויפן טיש, כאַפּט עס צו פאַרטוידיקן זיך.)

פלאַראַ

רײסט עס אויס, לאָזט ניט די פּאַליציי אים שלאָגן. שרייט) שלאָגט אים ניט! ער איז ניט שולדיק! (זי שטעלט דאָס פלעשל מיט אַ קלאַפּ אויפן טיש און זאָגט מיט אַ באַשולדיקנדיקן טאָן, אָנווייזנדיק מיט דער האַנט אויף אַלע מיסקטורן) אַט וואָס איז שולדיק! זייט פריער אַליין ריין פון דעם, און נאָכהער וועט איר קאָנען יענעם באַ- שטראַפּן!!

(שכנים ווייזן זיך אין טיר און אין פענצטער, אַלע בלייבן אַ וויילע אָן ווערטער.)

נחמיה

(קומט אַריין, ניט באַמערקענדיק קיין פרעמדע, און לאָזט זיך גלייך צום טיש כאַפּן זיין פלעשל, אָבע ראויה אַ האַלבן וועג דערזעט ער די פּאַליציי און דערשרעקט זיך. ער לאָזט זיך לויפן צוריק, ווי אַ קליין קינד, ציטערנדיק. ביי דער טיר פאַלט ער אום און פאַרשעמט זיך.)

יעפים

(שטיקט זיך האַלב אידוּאַטיש.)

רחצי

(ווישט די טרערן.)

סאַנקע

(אַנגעבלאַזן.)

ירוחם

(ניט פאַרשטייענדיק, וואָס דאָ טוט זיך.)

באַצמטער

(ווינקט צו דער פּאַליציי אויפן אַלטן.)

(איינער פון די פּאַליציי וויל אויפהויבן נחמיה'ן.)

(נחמיה ציט זיך צוריק צום פּאַל מיט מורא.)

יעפים

(זיך טוענדיק א טריפע פון פאָליציימאַנ'ס האַנט, באַמערקט
סאַנקע'ן וויינען און זאָגט פּלוצלונג מיט רחמנות) זיי נאָר,
זי וויינט... (פאַרקוקט זיך בענקענדיק) מ...
(דער פּאָליציימאַן, וועלכער האָט געוואַלט אויפֿ-
הויבן נחמיה'ן, פאַרקוקט זיך אויף יעפּימ'ען).

נחמיה

(באַנוצט זיך מיט דער געלעגנהייט און רוקט זיך אויפֿן
פּאָל ננבה'ש, מיט שרעק, אַרײַן אין צווייטן צימער).

פּלאַראַ

(פאַרוואַונדערט) ס'טוט דיר באַנק נאָך איר?

יעפים

(ווי דערוואַכנדיק פון כּשור „היפּנאָ סונעסטיוו“) כ'פּיל
אַזוי עפעס... כ'האַב אַזוי רחמנות...

פּאָליציי

וואָס פאַר אַ בעזאַבראַזיע! וואָס שטייען מיר? (נעמט אָן
יעפּימ'ען).

יעפים

(מיט געבעט און באַשולדיקונג) אוי, זע נאָר! (ער טוט
זיך אַ טריפע) פּונקט איצט, ווען איך פּיל אַזוי גוט... (זיך
ניט לאַזנדיק) זיי נאָר, וויל איך ניט... (וויינט ביטער)
וויל איך ניט!...

פּלאַראַ

(טוט אַ נערוועזן ציטער, פאַרדרייט ס'מויל, ווי פאַרבייסנ-
דיק די זייט ליפּ. קוקט היסטעריש אַרום זיך. כליפעט).
(פאַרהאַנג פאַלט).

נתן מיט די שטראלן

א היסטארישע שפיל אין דריי אקטן

(ליברעטא)

פ ע ר ז א נ ע ן :

נ ת ן מ י ט ד י ש ט ר א ל ן : א רייכער גוטס-באזיצער.

פ ל ט י א ל : גאָר אַן אַלטער, איינגעבויענער אויפזעער אויפן
פעלד ביי הונדערט יאָר אַלט אָדער מער.

ז מ י נ א : נתנ'ס א קנעכט, זייער א מיאוס באשעפעניש, מיט
זייער א מיאוס נשמה'לע.

ש מ ע ו ן ב ן ת ל פ ס א : אַן אָרימער ערד־אַרבעטער, א
געזונטער זון פון פעלד און א דענקער.

ח נ ה : זיין ווייב. א זעלטענע שיינהייט.

ע ל י ה : איר חבר'טע.

ר ב י ע ק י ב ה : דער גרויסער תנא אין יענער צייט.

א ר מ א נ ד י ס א : די פריסטערין פון עשתרס.

ק ו ו י ע ט ו ס : א רוימישער תפיסה־באאצמטער.

וועכטער אין תפיסה, דינער, קנעכט, פעלד־

סאָלדאַטן און פעלד־אַרבעטער.

ע ר ש ט ע ר א ק ט

א פעלד צו דרום זייט פון ירושלים.
ווייטלאך אין דער רעכטער זייט פירט דער וועג אין
א מאָל, נעענטער צום ברעג אין דער לינקער זייט,
שפארט ארויס אַ בערגל. אויף דער פלאַך אַרבעטן
פ ר ו י ען, צווישן זיי ח נ ה. אַרבעטנדיק,
זינגען זיי און שטיפן. פ ל ט י א ל זיצט אויף אַ
שטיין, שפּילט זיי נאָך אויף אַ הילצערן פּיפל, נאָכ־
קרימענדיק.

חנה, פלטיאל, פרויען.

אַלע (זינגען.)

העל, העל שיינט די זון.
בינדט די שטרוי,
טראַגט צוזאַמען אַלע סנאָעס,
אַט אַזוי.
נייט דעם טאָג מיט פרייד אַנטקעגן,
טוט אייער פליכט.
וועט די ערד דערפאַר אונז געבן ברויט און ציכט.
הו, הו, בריינגט די זון אונז דאָ ליכט!
הו, הו, בריינגט דער ווינט אונז דאָס ליד!
און די נאַכט בריינגט אונז רו, זיסן שלאָף,
און דער מאָרגן זיסע אַרבעט, אונזער האָף.
ציפּ, ציפּ, זינגען פּויגל מיט אונז מיט.
רוישן בלעטער שש... שש...
מיט אונזער ליד...

פליסט די וואסער קוועלנדיק
 אין דעם טייך.
 שווימט די זון א נאקעמע
 דאָרט, אויף דער פלאַך.
 הו, הו, ברײנגט די זון אונז דאָס ליכט!
 הו, הו, ברײנגט דער ווינט אונז דאָס ליד!
 און די נאכט ברײנגט אונז רו, זיסן שלאָף.
 און דער מאָרגן זיסע אַרבעט אונזער האָף.

פּלטיאל

(שטעלט זיך שנעל אויף, פאנגט אָן זינגען, גייענדיק נאָכן
 טאקט א פאָר טריט פאָראויס און צוריקוועגס.)
 העל, העל, שיינט אַ האָן אַראָפּ פון דאָך,
 קומט די הון און קומט אַרויף,
 און טוט אַ לאַך.
 וויל דער האָן אַראָפּ פון דאָך,
 און קען נישט גיין...
 בלאָזט די הון זיך אָן און פלאַצט
 מיט אַ געוויין...)

די פרויען

(האָבן אים צוגעפלעסקעט. ע ל י ה האָט אים אונטער-
 געלעגט אַ סנאָפּ מיט שטרױ, אַזוי אַז ווען ער ענדיקט דעם
 לעצטן סטראָף, גייענדיק אויף צוריקוועגס, פאלט ער אַי-
 בערן סנאָפּ מיט די פים אַרויף. אַלע לאַכן געשמאַק. אַ פאָר
 מיידלאַך הויבן אים אויף לאַכנדיק.)

פּלטיאל

(קרימט זיך זיי נאָך ווי זיי לאַכן). כיריכי... אַ ברכה אין
 אייערע קעפּעלאַך, שיינע טעכטער פון ישראל! איר האָט
 מיר שיער דעם רוקן אויסגעגלייכט מיט אייער שטיפן. נו,
 קינדערלאַך, איילט אַביסל אונטער, שוין באַלד האַלבער
 טאַג. קומט אַרויפבריינגען פון טאַל די זאַנגען אויסצוטרי-
 קענען. (אַלע אָפּ.)

עליה

(פירט חנח'ן אין דער לינקער זייט און זאָגט איר סוד'עוור-דינ') נעם שמיר זיך אָן, איידער דיין שמעון קומט אַרויף.

חנה

(מיט פרייד.) האָסט געבראַכט?

עליה

אַ פולע כלי. (זי נעמט אַרויס אַ ערדן קריגעלע פון טאָר-בעלע, וואָס זי טראָגט אָנגעבונדן.) אין בית-המקדש האָט מען קיין שמעקנדערע בשמים ניט באַדאַרפט.

פלמיאל

(שרייט פון ווייטן פון טאָל אַרויף.) העי, טעכטער, מיט וואָס האַנדלט איר דאָרט?

חנה

גיי, לאָז אים נישט קומען אַהער.

עליה

(לויפט אים אַנטקעגן און פאַרשמעלט אים דעם וועג.) אַ סוד פאַר דיר, זיידע, טאָרסט נישט וויסן.

פלמיאל

(ווערט זיך קינדעריש דורכצוגיין.) ניין... כ'מוז וויסן, כ'מוז...

חנה

פאַרשמעל די אויגן, וועל איך דיר דערנאָך ווייזן אַ שיינע זאך.

פלמיאל

(בלייבט שטיין פון ווייטן, פאַרשמעלט זיך דאָס פנים, קוקנדיק דורך די פינגער.)

חנה

(טינקט שנעל איין אַ פאָר פינגער אין קריגעלע און שמירט זיך די האַר.)

עליה

(וועלכע איז צוגעקומען). דאָס לייב, נאַרעלע, דאָס לייב
שמיר דיר, ווייל די זון איז דאָ.

חנה

דריי-זשע אים אויס מיטן פנים צום טאָל.

עליה

(טוט עס און קומט באַלד צו.) איצטער זעץ דורך אַראָפּ
אַזוי. (זי זעצט זי כמעט אונטערן בערגל, ציט צוביסלאַך
פון איר אַראָפּ דעם קאָפּטען און שמירט איר דאָס לייב מיט
בשמים.) אָט אַזוי. אָט אַזוי.

פלמייאל

נו, ביז וואָנען וועל איך אַזוי שטיין?

עליה

באַלד. (צו חנה'ן.) דו וועסט אַזוי דערשמירן דינע אַרעם
און איך וועל גיין אין טאָל.

פלמייאל

נו שוין, כ'בעט אייך, ווי לאַנג איז דער שיעור?

עליה

(קומט צו אונטער-אַרומער, פאַרשטעלנדיק אים די אויגן.)
ביז דו וועסט מיר פאַרטייטשן מײן שאַלע.

פלמייאל

נו, פרעג שוין ניכער.

עליה

וואָס פאַר אַ סימן איז, אַז ס'בייסט מיך אין דער לינקער
האַנט?

פלמייאל

ס'אַ סימן, אַז דיין לינקער האַנט איז אומריין.

חנה

(לאַכט.)

פלמייאל

נו שוין?

עליה

איצטער קום מיט מיר אָט אזוי... (זי האַלט אים צו די אויגן). און אז כ'וועל אָפּצייילן ביז צען, זאָלסטו מיט אַמאָל עפענען די אויגן. (זי פירט אים אין טאָל אָנשטאַט צו חנה'ן, ציילנדיק איינס, צוויי א. א. וו.).

חנה

(בלייבט אַליין. שמירט זיך דאָס לייב, צוברומענדיק אַ מעלאָדיע.)

נתן, זמינא, קנעכט.

נתן

(פאַרט אָן רייטנדיק אויף אַ קעמל, נעבן אים ז מ י נ א און צוויי אַנדערע קנעכט.) וויפיל מענטשן אַרבעטן צום ברעג פון טאָל?

זמינא

(וועלכער האָט געפרואווט דאָס פייפל, וואָס ער האָט ביים וועג אויפגעהויבן, כאַפט זיך אויף ווי פון שלאָף.) האָט שוין אַ טבע אַזאָ ביי דעם אַלטן פּלטיאל, ער וויל נישט זאָגן וויפיל הענט ער האָט. צייל זיי, זאָגט ער, אז רז דאַרפסט.

נתן

(דערזעט פּלוצלינג חנה'ן. קוקט זיך איין פון ווייטן אין איר, און ווערנדיק ליידנשאַפטלאַך, ווי אַ הונגעריקער הונט לאָזט ער זיך אַראָפּ פון קעמל, נישט אַראָפּלאָזנדיק פון איר קיין אויג, באַוועגנדיק מיט די אונטערשטע ציין היין און צוריק. ער ננב'עט זיך הינטער איר, זיך אַראָפּלאָזנדיק לאַנגזאַם אויף די קניען. ער הויבט פּאַרזיכטיק אויף די האַנט און באַוועגט זי קוים, גלעטנדיק אויף איר פלייצע.)

חנה

(וועלכע איז געווען שטאַרק פאַרטיפט אין אירע ליבע חלומות, מיינט, אז דאָס איז איר שמעון, פאַרשטעלט זיך

מיט די הענט, עטוואָס קאָקעטיש, אירע בריסט און דרייט
לאַנגזאַם אויס דעם קאָפּ מיט אַ וואַרימען שמייכל. ווען
זי דערזעט נתנ'ען, צעעפנט זי דערשראָקן אירע שיינע
אויגן, וואָרפט שנעל אויף זיך דעם קאפּטען און שטעלט
זיך אויף, אומדרייענדיק צו אים דעם קאָפּ ביז, און לויפט
(א.פ.)

נתן

(קערט אום דעם קאָפּ צו זמינא.) האָסט געזען?

זמינא

(שאַקלט שווער צוויי מאָל מיטן קאָפּ, פאַרמאָכנדיק גנב'יש
אין אייגל. זיי פאַרן צום טייך אין טאָל אַראָפּ.)

פּלטיאל, פרויען.

פּלטיאל

(קאָמט פון דער זעלבער זייט מיט די מיידלאַך, וועלכע
טראָגן בינטלאַך מיט שטרוי, וועלכע זיי שטעלן אויס ניט
ווייט פון בערגל. די זון דערגרייכט אַ האַלכן הימל.) כּיכּי-
כי... איר האָט געזען, קינדערלאַך, ווי איך האָב זיך תּמ'ל-
עוואַטע געמאַכט, ווי גלייך איך זע אים נישט אַראָפּפאַרן
פון טאָל. כּיכּי-כי... ס'ווערט מיר אויך נמאס דאָס בויגן
זיך פאַר אים... כ'האָב מיינס שוין אויסגעדינט. נאָך ביי
זיין זיידען געווען אַ שומר, אָבער דעמאָלט נאָך אַ יונג
געווען, ווי אַ יונגער הערש. (גלייכט זיך אויס קאָמיש.)
אַ שפרונג, אַ פּלי, אַ בויג! און איצטער? שוין אויסגעדינט.
טאָקע נאָר אַ שומר איבער מיידלאַך קען איך זיין. כּיכּי-
כי. ער, קינדער, קינדער! ווי שטאַלץ און שוין איז דער
בוים געווען!

חנה

דאָס זינגט איר, זיידע פּלטיאל, אָבער מיר זינגען:
חנה און כאָר.

ווי שטאַלץ און פיין,
וועט דער בוים נאָך זיין.

חנה

וועלן זיינע צווייגן בליען,
און די בלעטער וועלן פליען,
פון דעם ווינט,
פון דעם ווינט...
און די וואָרצלען ווייט פאַרשפּרייטן,
און צום זומער צו דעם צווייטן,
זיך פאַרמערן
מיט אַ קינד...

כאַר

ווי שטאַלץ און פיין,
וועט דער בוים נאָך זיין. א. א. וו.

חנה

וועלן ווינטן בשורות ברענגען,
און אין לופט אַ קלאַנג אויפהענגען,
פון באַפּרייאַונג,
פון באַפּרייאַונג,
וועט די נייעס זיך פאַרשפּרייטן,
און דאָס פּאָלק וועט זיך פאַרגרייטן,
מיט געזאַנג,
צום לעצטן גאַנג!

כאַר

ווי שטאַלץ און פיין,
וועט דער בוים נאָך זיין. א. א. וו.

חנה

און דערנאָך מיט שטאַלץ מאַרשירן,
איבער פעלדער פאַראַדירן,
אונזער זיג!
אונזער זיג!

און מיט פרייד דעם רוים באזינגען,
און מיט פעסטע טריט אָפּפּלינגען,
אין דער ערד,
אונזער גליק!

כאַר

ווי שטאַלץ און פיין,
וועט דער בוים נאָך זיין א. א. וו.

פּלטיאל

אַבער דו ווייסט, טאָכטער, אַז ס'איז אַ סכנה אזוי אָפּן
צו זינגען. איך בין אַן אַלטער אייזל, דאָך פאַרשטיי איך
נישט, פאַרוואָס אזוינע לידלאַך זיינען טריף... נישט פאַר
דיר געזאָגט, האָט ערשט יענע וואָך אַראָפּגעשיקט אַ יונגען
בחור פון פעלד איבער אזאַ מין לידל. ווייל, זאָגט ער, די
כותים דערציילן אָפּ די שונאים אונזערע, די רוימער...

חנה

כירכי... זאָל איך דערפאַר נישט זינגען, ווייל דער האָר
האָט מורא, אַז די שומרונים זאָלן זיין רואיק לעבן נישט
שמערן? ... אים איז אפשר נוט דאָס אזוי. מיר אָבער וועלן
אזוי לאַנג זינגען, ביז די ליד פון באַפרייאונג וועט נאָך
אַמאָל אָנקלאַפּן אין די הערצער פון אונזערע יונגע גבורים
און מיט נייע כוחות וועלן מיר אַראָפּוואַרפן דעם יאָך פון
די פרעמדע שונאים און אויך פון אונזערע אייגענע אונ-
טערדריקער.

פּלטיאל

אוי, אַ געזונט אין דיין סעפעלע, ווי גערעכט דו רעדסט...
(טוט אַ זיפּזי). נו, קינדער, שוין האַלבער טאָג, שוין צייט
צו עסן.

(אַלע פאַרקלייבן זיך צום בערגל).

חנה

(לויפט צום זוים פון פעלד, מאַכנדיק מיט דער האַנט און

רופנדיק מיט ווארימער ליבע.) צייט, ברידער! שוין האל-
בער טאָג!

(די מענער קומען אַרויף פון טאָל, זעצן זיך אויס
באַם בערגל מיט די פרויען און נעמען עסן.)

שמעון

(באַגעגנט חנה'ן מיט אויסגעשטרעקטע הענט.)

חנה

(וואַרפט זיך אויף זיין האַלז, דער ווינט בלאָזט איר קלייד
און אירע לאַנגע שיינע האָר.)

שמעון

(זי צופירנדיג צום בערגל.) דו אַטעמסט היינט מיט פרייד,
מיין ליבע חנה. דיין פנים שיקט מיר זונען-ליכט אין מיין
האַרץ.

חנה

און די שטראַלן האָסטו מיר אַ מתנה געשענקט, מיין ליבער.
כ'האָב היינט צו דיין מעכטיגער פרייהייטס-ליד אַ מעלאָד-
דיע צוגעפאַסט...

שמעון

און איך האָב מיין ליבע צו דיר אין נייע שאַרות פון מיין
אייביגער ליד אויסגעזונגען.

חנה

(בעטענדר.) וועל איך דיר הערן און זיך פרייען.

שמעון (זינגט.)

כ'האָב דיר געזוכט,

און דיר געפונען.

דו אויסגעבענקטע מיינע,

אויסגעטרוימטע שיינע חנה...

דערנענטער זיך כאַטש.

דיין אַטעם פיל איך,

אין די ווינטן,

און אין דעם רויש פון וואַלד,

הער איך דיין געזאנג...
 און אין דעם שאַטן פון די בוימער,
 ציען זיך פּאַסנדיג,
 דינע לאַנגע, שוואַרצע, לאַקנדיגע האָר.
 און מיט לבנה-שיין
 קומט דיין ליבע.
 אין די שטערן
 זע איך דינע אויגן.
 ממ... ווי גוט זיינען דינע בליקן!
 ווי זיי וואַרימען מיך...
 ווי זיי מונטערן, —
 מיין לעבן און מיין קעמפן.
 דו ביסט מיין מוט,
 מיין אייביקע נאַרונג,
 מיין אייביקע בענקשאַפט
 צום לעבן...

ביידע

דו ביסט מיין מוט,
 מיין אייביקע נאַרונג,
 מיין אייביקע בענקשאַפט
 צום לעבן!...

(שמעון זעצט זיך אויף דער ערד.)

מענער (זינגען).

שטאַלצער, ברידער, שטרעקט די אַרעם,
 שליסט די הענט אין קייטן,
 שטרעקט דאָס האַרץ מיט ליבע, וואַרים,
 איינער פאַר דעם צווייטן.

מיידלאך

שטרעקט דאָס האַרץ מיט ליבע, וואַרים,
 איינער פאַר דעם צווייטן,

און מיט מוט רייסט אויס א שטורם,
און צערייסט די קייטן!

מענער

זאָל אַ שטערן זיך באַווייזן,
אונז אין וועג באַגלייטן,
העלפן אונזער היים אויפבויען,
דאָרט רופן שוין טרומייטן.

מיידלאך

שטאַלצער, כרידער, שטרעקט די אָרעם,
איינער פאַר דעם צווייטן,
און מיט מוט רייסט אויס אַ שטורם,
און צערייסט די קייטן!

אַלע

העכער שרייט!
לאָזט קלינגען ווייט!
אַ בשורה פון דערלייזונג! (2 מאָל.)
(אַלע זעצן זיך אַרום בערגל און מ'ענדיגט
דאָס עסן אין אַ געהויבענער שטימונג.)

פּלטיאל

זאָל איך גאָט, אונזער גאָט, אַזוי בענטשן אייערע וועגן,
ווי איר האָט מיר דערקוויקט אַביסל מיין נשמה. נישט נאָר
יונגע הערצער קענט איר וועקן, נאָר אפילו אַזאַ פאַרדאַר-
טער שקראב ווי איך ווערט אויך אינגער. (זיפצט.)

נתן, דינער.

נתן

(קומט פון טאָל מיט די דינער, בלייבט שטיין פון ווייטן.)
און ווי אַזוי ווייסט מען עס נישט?.. (ווייזט באַהאַלטן צו
חנה'ן.) האָ, דו זעסט?

זמינא

אודאי זע איך. וואָס־זשע קומט דערפון אַרויס, אַז איך
זע?

נתן

(קויענדיק און גלאנצענדיק די אויגן.) ווער-זשע איז זי פאָרט?

זמינא

שוין א טבע אזא ביים אלטן פלטיאל, ער וויל נישט זאָגן וואָס מ'פרענט.

נתן

רוף אים צו.

זמינא

פלטיאל! קום ניד! ביסט פויל געוואָרן, זעסט נישט, אז דער האר איז פון טאָל אַרויפגעקומען?

פלטיאל

(ביינט זיך, צוקומענדיק.) כ'זע, וואָס דען, כ'זע נישט? וואָס פאַרלאַנגט דער האר נתן?

נתן

קום אַהער, אַלטינקער. כ'וועל מיט דיר זיך בייטן מיט די שטעלעס היינט. דו וועסט פאָרן אויפן קעמל, און איך וועל זיין דער אויפזעער איבער די שיינע מיידלאַך.

פלטיאל

פאַר וואָס נישט? מיטן גרעסטן כבוד. דיין טאטע, זכרונו לברכה, האָט אויך אַמאָל געהאַט א טבע זיך צו בייטן מיט מיר...

נתן

פריער אָבער מוזטו מיר דערציילן, ווער די שיינע מיידל איז.

פלטיאל

וועלכע? מיר דאַכט, אַלע נישט צו פאַרזינדיקן... זיינען נישט קיין מיאוס'ע.

נתן

אַט די, וואָס זיצט אָנגעבויגן מיט איר קאָפּ צו דעם בריימי פלייציקן.

פּלטיאל

הא, די זיסע חנה? דער אלמנה מרימ'ס טאָכטער? איי-איי-
 איי... איך האָב אזוינס נאָך נישט באַגעגנט, כ'לעבן... מיט
 אלע מעלות, זאָל מיר גאָט, אונזער גאָט, אזוי העלפן. אָט
 האָט זי פריער זיך צעזונגען, איז נאָר ווי דער שפּערלינג
 פּויגל אַליין. און טאַנצן טאַנצט זי, ווי אַ שוועבנדיגער
 מלאך. (מאָלנדיק מיט די הענט באַגייסטערט.) אָט איז זי,
 מיר דאָכט זיך, אָט דאָ, און באַלד טוט זי זיך מיט איר
 קערפּער ווי אַ שלאַנג אַ וויג, און איז שוין אין דעם צווייטן
 עט. כּי-כי-כּי...

נתן

אַ שוועבנדיקע, האָ? ... און דו קוקסט זיך צו? כאַ-כאַ-כאַ!
 פּלטיאל

(פאַרשעמט.) חלילה, חלילה... ס'איז נאָר בשעת איך גיי
 זי רופן פון דעם זאַמל-פּלאַץ.

נתן

כאַ-כאַ-כאַ! ווי באַלד אזוי, מעג איך דיר געטרוען. אַנג,
 בריינג זי נאָר אַהער!

פּלטיאל

(גייענדיק צו חנה'ן.) דער האָר נתן וויל דיך זען. (שטייל.)
 מאַד זיך תּמ'עוואַטע. פאַרשטייסט. ער האָט זיין טאַטנ'ס
 טבע...

חנה

(גייט לאַנגזאַם צו נתנ'ען.)

נתן

(שמייכלט צופרידן.)

חנה

גאָט העלף. (בייגט זיך לייכט.)

יתן

גאָט העלף דיר, שיינע מיידל. איך האָף, אַז מיין ווענדן
 זיך נאָך דיר איז דיר נישט דערווידער.

חנה

אזוי לאנג דו האָסט מיין כבוד נישט באַרירט.

נתן

פאַרוואָס זאָל איך דיין כבוד דיר באַרירן? פאַרקערט, איך שעץ זייער די, וועלכע לעבן אויף מיין ערד. און זאָרג פאַר זיי ווי אַ פּאָטער, און שטעל זיך איין פאַר דעם, וועמעס כבוד ס'זוערט באַרירט.

זמינא

שוין אַ טבע אזאַ ביי אים. האָט ליב צו זאָרגן זיך פאַר יענעם.

חנה

כ'דאַנק דיר, האַר. (מאַכט אַ טריט צוריקוועגס, ווי זי וואַלט וועלן אָפּגיין.)

נתן

(אַ טריט פאַראַוים.) כ'האָב נישט ליב קיין דאַנק. כ'וויל דו זאָלסט זיך פילן ווי אַ שוועסטער מיינע. און אַלס צייכן וועל איך דיר אויף מוין קעמל מאַכן רייטן, און איך וועל עס אַליין פאַר דיר אַ שטאַלצער פירן.

חנה

אַ. איך דאַנק דיר פאַר דעם כבוד, האַר. אָבער כ'האָב מיין עסן ניט דערענדיקט.

נתן

וועל איך אויף דיר וואַרטן.

חנה

נאָכ'ן עסן זינגען מיר מיט אונזער גאַנצער פרייד אַ לויב-געזאַנג צו גאָט, וואָס ער שפּייזט אונז מיט זיין ברויט.

נתן

וועל איך וואַרטן נאָכ'ן זינגען.

חנה

איך קען דאָך נישט פאַרלירן קיין האַלבן טאָג אַרבעט.

נתן

זיי רואיק, שיינע מיידל, כ'זועל דיר באצאָלן וויפיל אַ גאַנ-
צע וואָך איז ווערט.

חנה

איך נעם אָבער אומזיסט ניט קיין געלט, מיין האַר.

נתן

(ווינקט צו די דינער זיי זאָלן אוועקגיין. זיי גייען אָפּ).
כאַ-כאַ, וועסטו מיך טאַנצן לערנען, און וועסט אומזיסט
קיין געלט ניט קריגן.

חנה

אָבער דאָס איז דאָך אַ זינד.

נתן

(סוד'עוודיק). וועסטו מיין ווייב ווערן און מיר וועלן זי-
דיקן פאַרשפּאַרן.

חנה

(שמייכלט איראָניש). דער האַר פאַרגינט זיך חוזק מאַכן...

נתן

חוזק? כע-כע... (ער ציט לאַנגזאַם אויס ביידע הענט ליידנ-
שאַפטלאַך און טוט פּלוצלונג אַ פאַרקלעם איר פנים).

חנה

(ווערט זיך אָבער).

נתן

(נעמט זי שטאַרק אַרום און טוט איר אַ קוש).

שמעון

(שטעלט זיך שצעל אויף).

חנה

(רייסט זיך אויס, מיט פאַרוואורף). צו אַ פאַרהייראַטער
פרויה! ליבער גאָט! (פאַרשטעלט זיך דאָס פנים און וויינט).

נתן

פאַרהייראַט? און ווער איז דער, וואָס שיקט אַ ווייב, ווי
דו, פון דער זון פאַרברענט צו ווערן?

חנה

(שמערנג). דער מאן, צוליב וועמען איך בין אין פעלד גע-
קומען, האָט קיינמאָל אַזוי פּרעך און זינדיק נישט אויס-
געזען ווי דו!

שמעון

(וועלכער איז צוגעקומען, זאָגט מיט איראָניע.) און האָסט
פּאַרנעסן צוצוגעבן, מיין טייערע חנה, אַז אויך אַזוי נאָ-
ריש נישט אויסגעזען.

נתן

(בייז). ביסטו דאָס דער חכם אפשר?

שמעון

(שמעלט זיך העלדיש געגן אים, קוקנדיק אים גלייך אין
פנים, רעדט געוואויגן.) כ'האָב מיין חכמה קיינמאָל נישט
געמאָסטן, אָבער אַזאַ נאַריש פנים האָב איך אויף זיך קיינ-
מאָל נישט געטראָגן. (ער נעמט חנה'ן און גייט מיט איר
מיט ווירדע צום בערגל. ס'שפּיגעלט זיך פון ווייטן די ניי-
געריקייט פון די איבעריקע אַרבעטער און זיי לאָזן זיך
אַלע זען לינקס אין טאָל.)

נתן

(בלויבט ווי אָפּגעשמיסן, נאָכקוקנדיק זיי בייז.)

פּלטיאל

(קומט צום בערגל פון דער אַנדערער זייט.)

נתן

(רערזעט אים, ווייזט אים צוצוגיין, קוקט מיט צאָרן אויפן
אַלטן אַ לאַנגע וויילע. שרייט.) מיר אירע מעלות אויסגע-
רעכנט! ביסט אַן אַלטער שלאַנג, איך קען דיך! דו זוכסט
מיר קרענקונג פאַרשאַפּן, אָבער דאָ וועסטו אַליין באַצאָלן!
וועסט מוזן גיין צו איר אַהיים בשתיקה און איר פאַרלייגן
הונדערט רענדלאַך... דו הערסט? און אויב ס'זעט גיין אין
מער, זאָלסטו ניט שפּאַרן מיינס, נאָר בריינגען זאָלסטו
זי ווי פּריער דו קענסט.

פֿלטיאל

א שווערע משה לייגסטו מיר אויף מיין אלטן קאפ ארויף.
דיין טאטע זאל רוען אין קבר האָט אויך אויף מיר די שולד
געוואָרפֿן, בכדי דורך מיין שליחות אויסצופירן וואָס אים
האָט זיך געגלוסט. נאָר דעמאָלט בין איך יונג געווען, א
סך מאָל איז דאָס געווען פֿאַר מיר אַ נצחון זאָך, אַ שפּיל,
אַבער איצטער בין איך שוין אלט, נישטאָ דאָס פֿאַרנאָ-
רעדישע פֿון אַמאָל. קלייב דיר ליבער אויס אַ פֿלינקערן,
ווייל דער מאַן, ביי וועמען זי איז, האָט אויגן, וואָס זעען
ווייט, און וויי צו דעם, אויף וועמען אַ פֿאַרדאַכט וועט
פֿאַלן.

נתן

(ביטער.) כאַ-כאַ-כאַ! אַ העלד אַ גרויסער! וואָס גוואַנגעסטו,
דו איינזל איינער? ווער איז ער? אַ פֿרינץ? שיק אים צו
צו מיר, דעם ערדישן, וועסטו זען, אַז זיין גאַנצן שטאַלץ
וועל איך פֿאַר אַ פֿרוטה קויפֿן...

פֿלטיאל

און אַז ער וועט נישט...

נתן

(שרייט.) וואָס דינגסטו זיך?

פֿלטיאל

כ'ווייס... ער קען נישט וועלן קומען...

נתן

איינס פֿון די ביידע. אָדער זי, אָדער אים. גי! ווייל
כ'וועל דיך פֿון מיין ערד פֿאַרטרייבן. (טוט אים אַ שטויס
מיטן פֿוס.) גי! (פֿלטיאל אָפֿ. נתן שפּאַרט זיך אָן אין אַ
בוים אויפֿגערעגט.)

זמינא

(וואַקסט אויס ווי פֿון דער ערד און זאָגט מכניע'דיק.) דער
האַר לעבט אין טעות. מיט פֿירדן וועסטו זי ביי אים נישט
קריגן. ס'איז אַ משפּחה אַזאַ. עקשנים גרויסע. דו לאָז אים

בעסער צורו. צו איר דער-עיקר דארף מען קומען, איר איינ-
ריידן, באַרוישן זי פון דיין רייכטום, און אז זי וועט אים
אליין פראַלאָזן. וועט ער צו שטאַלץ זיין זי צו בעטן.

נתן

(זיינע אויגן שטראַלן אויף, ער לעגט אַרויף די האַנט אויף
זמינאָן און זאָגט.) דו האָסט געהערט און אויך געזען?

זמינא

שוין אַ טבע אזא ביי אונז...

נתן

דיין עצה איז ניט שלעכט. וועסטו אליין דערפאר אין
שליחות גיין.

זמינא

וואָס דען, וועל איך אַן אַנדערן פאַרגינגען? כ'ווייס, דער
האַר וועט מסתמא באַלוינען פאַר דער טרחא... ביים האַר
וועט זיך נישט אָנזען אַ פאַר רענדלאַך, און מיר וועלן
זיי וואויל צונגז קומען.

נתן

אויב דו פירסט נאָר דיין אַרבעט אויס בשלמות, קריגסטו
וויפיל דו האָסט זיך קוינמאַל נישט געריכט.

זמינא

כי-כי... זאָל איך איר נאָר ווייזן דאָס ערשטע שנירל פערל,
אַ פּוס-באַנד און אַ קרוין דערצו... מיט קאָסטבאַרע שיינע
שטיינער, וועט זי דערציטערט ווערן, און דערצו נאָך דאַרף
מען מיר קיין צונג נישט ליען. כי-כי-כי... איך קען זיי
נוט, די ווייבער...

נתן

דו שפייסט די גאל פון דיר אַרויס. דו מיינסט, דו האָסט
זי שוין ביי דיר.

זמינא

דער האַר מיינט, ווייזט אויס, אז ס'גייט מיר דאָ אין לעבן.
מישטיינס געזאָגט, וואָס איך וועל דאָ באַגליקן. אָבער איך

זאָג וואָס דער אמת איז. אַ וואָריס, אַז ער ליגט אין כריין, מיינט ער, אַז קיין זיסערס איז נישטאָ. זאָל זי אָבער אָנ-טאָן אויף איר שלאַנקן קערפּער אַ קלייד פון דינסטן ווע-באַכטס מיט צירונגען באַפּוצט, וועט איר שוין חלומען, אַז פּרינצן זיינען אירע געסט און נישט די ערדיקע. יאָ, יאָ, איך קען זיי, די מכשפות.

נתן

(טראַכט שנעל אַ וויילע.) זאָג נאָר, קענסטו האַלטן סודות?

זמינא

דער האַר וואָלט זיך געווינשן אזוי פיל שיינע מיידלאַך, וויפיל סודות אָט-דאָ ליגן שוין באַגראָבן. (ווייזט אויפן האַרץ.) אַ טבע שוין אזאָ...

נתן

הער-זשע אויס, וועסט אונטערטראַגן אַ מסירה צום פּראָ-קוראַטאָר רופּוס, אַז דער יונג איז אַ מורד און אַ נאַכפּאָל-גער פון דעם ליגנער בריכוזבא. (ווייזט מיט דער האַנט אין טאָל.) גיי און ברענג די וועכטער, שוין!

(שמעון באַווייזט זיך פון טאָל און בלייבט

שטיין פון דער ווייטן.)

זמינא

אַט איז ער. אַרויסגעוואָרפן וועלן זיין די רייד, כּלעבן, זיך אומזיסט מכניע זיין. מיין שליחות וועט איך אַ העלפט נישט קאָסטן, וויפיל דער יונג קען זיך אָנמעסטן, אַ גוטע קרענק וואָלט איך אים געגעבן. אין תּפּיסה איז דער בעס-טער פּלאַץ.

נתן

ששש....

זמינא

ס'פּאַסט דאָך גאָרנישט, כּלעבן.. ס'...

נתן

שטיל זאָג איך.

פּלטיאל, שמעון.

פּלטיאל

(קומט פון טאָל, זאָגט צו שמעון'ען.) נו, וואָס שטייסטו?
 קום צו הערן, מעגסט דאָך... (זיי גייען ביידע צו.)

נתן

(צו פּלטיאל.) מיר דאַכט זיך, דו פאַלסט שוין פון די פיס,
 אַלטער. גיי זעץ זיך דאָרט אַנידער... (צו זמינא.) דו אויך.
 (ביידע אָפּ אין טאָל.)

נתן

(צו שמעון'ען, קאָמפּלימענטיש.) דו האַלטסט דעם קאָפּ פאַר-
 ריסן, גלייך ווי דו וואַלסט גרעניצן פאַרמאָגט.

שמעון

און ווער זאָגט, כ'פאַרמאָג נישט?

נתן

(גוטברודעריש.) אַזוי, אַ רייכער ביסטו? וויפיל זשע פאַר-
 מאָנסטו אייגענס?

שמעון

אַלעס, וואָס דו זעסט אַרום, איז מיינס.

נתן

וואָ טויג זיך דיר נאַריש מאַכן, דאָס איז אַלץ חלומות,
 קענסט דיר איינריידן, אַז די הימלען זיינען דיינע און
 אפשר גאַנצע ימים. מ.מ. גלייכער איז, אַז מ'פאַרמאָגט
 אַביסל אייגענס, אָבער אייגענס, וואָס איז מיינס און קיי-
 נעמס נישט.

שמעון

אַזאַ מין אייגענס וויל איך נישט.

נתן

דו מאַכסט זיך נאַריש. דו ווייסט נאָך נישט דעם טעם וואָס
 אייגענס הייסט. ווי אַ שטייגער וואַלט געווען, ווען דער
 מאַן, וואָס שטייט פאַר דיר, שענקט דיר נישט ווייניקער
 ווי הונדערט אַקער ערד?

שמעון

איך נעם נישט קיין מתנות פון דעם, וואָס דאַרף אַליין מתנות בעטן.

נתן

דער מענטש, וואָס גיט דיר די מתנה, איז אַ שליח נאָר פון גאָט.

שמעון

גאָט האָט מיר באַשאַנקען פון זיין אייגענער האַנט מיט אַ גרעסערער מתנה. גבורה האָט ער מיר געגעבן, און אויב ס'זועט מיר עפעס פעלן, איז מיין וועג צו גאָט אַ נעענטער רעד ווי דיינער.

נתן

פעלן פעלט דיר פיל, נאָר דו ביסט בלינד און זעסט נישט וואָס דיר פעלט. דו זאָנסט אַליין, אַז גאָט האָט דיר גע- בענטשט מיט גבורה, און דו ביסט שוואַך זי אויסצונוצן. אויף צו אַרבעטן די שוואַרצע ערד פאַרזערסטו דיין גע- זונט. וואָלט דען נישט העלדישער געווען, ווען דו ביסט אַ באַזיצער איבער גיטער? געריטן וואָלסטו אַלע טאָג אויף קעמלען און אויף פערד, און מיידלאַך וואָלטן זיך געבוקט פאַר דיר... געקושט דיר דיינע זוילן, זאָלסט אַ קוק אויף זיי כאַטש געבן, און דו וואָלסט זיך אַ ווירדיקער געהאַלטן, די שענסטע פון די מיידלאַך אויסגעקליבן און אין זייער וואַרימקייט אַ שכור'ער געבאָדן. און אַלע טאָג וואָלסטו צו דיר אַ פרישינקע פאַרנאַרט. און דאָס קענסטו דערגרייכן אויפן אָרט, ווען דו ביסט קיין נאָר נישט און זאָנסט דיין וואַרט, אַז דו ביסט מסכים וואָס איך בעט פון דיר... כאַטש נישט קיין סך, דאָך פיל איך. ממ.. ממ.. דו ווייסט דאָך ווי ס'גייט אַ בייט אַזא. אומזיסט קיין הונדערט אַקערס וועסטו דאָך נישט וועלן...

שמעון

(אויפגעברויזט.) און ווער האָט דיר געזאָגט, אַז כ'ווייל?!

ווער האָט דיר געזאָגט, דו קראַנקער בעל־עבירה? ווען איך וואָלט נישט רחמנות געהאַט אויף דיין אומבאַהאַלפֿנקייט, וואָלט איך דיך איינגעשטעקט אַ לעבעדיקן אין דער ערד.

נתן

(אויסער זיך.) זמינא האָט רעכט. ווייזט אויס, אַ הונט ווי דו האָט מער ווי מכות נישט די ווערט. דו פאַרגעסט, ווייזט אויס, ווער ס'שטייט פאַר דיר?

שמעון

ווי קען איך דען פאַרגעסן! כ'ווייט, אַז ס'שטייט פאַר מיר אַ מענטש, וואָס האָט ניט ווערט די ערד, וואָס זיינע פֿיס באַטרעטן.

נתן

(איראָניש.) אַ ערדישער מעסט אַלעס מיט דער ערד.

שמעון

(ווירדיק.) און איך שלעם זיך נישט מיט איר. צו דער ערד דין איך פון זון־אויפגאַנג ביז זון־אונטערגאַנג, און דאַנקען דעם, וואָס אויבן לעבט, זי, די ערד, פאַרלאָזט מיך נישט דערפאַר.

נתן

(שאַקלט מיטן קאַפּ.) מ... דו גרויסער עקשן! אָט באַפעל איך היינט דיר מער קיין אַרבעט געבן, און מאַרגן וועסטו טו בלייבן אין געצעלט, די ווענט וועסטו דינען דאָרט, און נישט די ערד, און דעמאָלט וועסטו זען, וויפיל ערד האָט גאָט פאַר דיר געשפּאַרט.

שמעון

קיינער קען מיך אין מיין שטוב פאַרשליסן. די ערד, וועלכע מיין טאַטע האָט געקנאַטן זייט יאָרן מיט זיינע שטאַרקע פֿיס, די ערד, אויף וועלכער איך בין געבוירן און דין צו איר פון קינדהייט אָן, די ערד וועט קיינער נישט צונעמען. מיינע איז זי און מיינע קינדערס וועט זי בלייבן.

נתן

פארגעסט, ווייזט אויס, אז איך בין דער, וואָס האָב דאָ
צו באַפעלן, און רעד נאָר נאָך איין וואָרט אַרויס, וועסטו
מיט שמיץ דיין וועג אַהיים באַגלייטן.

שמעון

וויי צו דעם, וואָס וואָלט אויף מיר אַ האַנט געהויבן. איך
וואָלט זיין אויסגעשטרעקטע האַנט צו אים אין פנים איינ-
געבויגן. זאָל נאָר מעסטן ווער מיין וועג באַגלייטן, וועל
איך זיין קאָפּ מיט מיינע פיס צוטראַעטן.

נתן

מיט וועמען רעדסטו דאָס, דו הונט? דיין גבורה, מיינסטו,
קען דיר ביישטיין. כ'רוף די גוואַרדס פון אַלע פעלדער,
וועסטו לערנען, אז פון דער ערד, אויף וועלכער דיין טאַטע
האָט געטראָטן, וועט מען דיר אַ געבונדענעם אין ענגער
תפיסה אוועקטראַגן.

שמעון

די ווענט פון תפיסה וועלן זיך צונעמען. און ווען איך וועל
פון תפיסה רוים אַרויס, וועלן די פאַרזינדיקטע פון גאַנצן
גענגט זיך צעלויפן.

נתן

כא-כא! אַ גבור אויפגעשטאַנען! נאָך די וואונדן פון דעם
ערשטן בר-כזבא נישט פאַרהיילט און...

שמעון

שווייג!... צו הייליק איז זיין נאָמען דו זאָלסט אים דער-
מאָנען. נישט קיין וואונדן, נאָר פונקען פון באַפרייאונג
האָט ער אונז פאַרזיט.

נתן

און דו ביסט דאָס דער דאָזיקער, וואָס וועסט זיין אָרט
פאַרטראַעטן? (ער מעסט אים מיט זיין בליק פון אויבן ביז
אַראָפּ, קוקט פאַרזיכטיק אַרום דעם פלאַץ, צי ס'איז קיין
נער נישטאָ, און, אָנבויגנדיק זיך אַביסל אָן אַ זייט, ציט

ער ננב'יש און האסטיק ארויס אַ קינזשאל און ווארפט זיך
אויף שמעונ'ען.)

שמעון

(כאפט אים פלינק פאר דער האנט און ציט אים אַרונטער,
אַריינשטעקנדיק אין דער ערד דאָס מעסער מיט נתנ'ס
אייגענער האנט.) דו זעסט דיין מעסער אין דער ערד פאַר-
שטעקט? דאָס האָט דיין אייגענע האנט דיין אָפּגרונט דיר
באַצייכנט. (לאָזט זיך האַסטיק אָפּגיין, אָבער זמינא מיט
וועכטער וואַסקן פּלוצלונג אויס.)

זמינא, וועכטער.

(זמינא באַוועגט שנעל מיט די הענט צו די
וועכטער אויף שטיס-לשון. אָנווייזנדיק
שנעל אויף שמעונ'ען. די וועכטער וואַרפן
זיך אונטן אַרומער אויף שמעונ'ען און
בינדן אים די הענט מיט די פיס אין
גרויס מי.)

נתן

(וועלכער איז פאַרטיפט, קוקנדיק אויפן מעסער, רייסט
עם אַרויס מיט אימפעט און כאַפט זיין טרומייט צו פּייפן.)

זמינא

(כאפט אים ביי דער האנט.) צו וואָס דער רעש? כאַ-כאַ-
כאַ! (ווייזט אויף שמעונ'ען.) איז דען אזוי נישט בעסער?

נתן

(קוקט זיך אום, זעענדיק שמעונ'ען געבונדן, גלאַנצט ער
אויס די אויגן און פאַרגייט זיך לאַבנדיק מיט נקמה, און
באַלד פאַרקרימט ער זיין מויל פון כעס, ווייזנדיק מיטן
פינגער.) דאָ האַסטו מיין אָפּגרונט מיר באַצייכנט מיטן
מעסער? און פון דאַנען וועסטו גיין. (ווייזט אַ צייכן אים
אַוועקצופירן.)

שמעון

באָד אויס דיין צעקרימטע נשמה אין דעם אומרעכט, וואָס

געוועלטיגט איצט פריי אויפן השבון פון דעם חורבן פון
דיינע ברידער. איך גיי, ווייל איך וויל נישט באוועגן דאָס
פאָלק צו יסורים דורך מיר. כ'וועל פאר מיר אליין ביי-
שטיין. וויי אָבער וועט זיין צו דיין קאָפּ, ווען מיין האַנט
וועט זיך אויפהויבן אויף דיר דאָס צווייטע מאָל.

וועכטער

(שמעלן זיך אַרום אים און פירן אים אַוועק.)

זמינא

(גייט נאָך אונטן, שפילנדיק אויפן פייפּל און נאָכטאַנצנ-
דיק אַ מין חוּזק.)

(פון טאָל הערט זיך רופן: שמעון! שמעון!)

נתן

(שמעלט אָן זיינע אויערן. ווען ער באַמערקט חנה'ן אַרויפ-
קומען פון טאָל, באַהאַלט ער זיך אונטערן בוים.)

ח נ ה .

חנה

(קוקט אַרום אין אַלע זייטן רופנדיק: שמעון! שמעון! זי
לאַזט זיך דורכגיין דעם בוים רופנדיק.)

נתן

(לויפט אַרויס און כאַפט זי אונטן אַרומער, צודריקנדיק
זי ליידנשאַפטלאַך.) נישט ווער זיך... נישט ווער זיך..

חנה

(אים ווידערשטייענד.) פאַרשאַלטן זאָלסטו זיין! נאָט'ס
משפט זאָל דיך גרייכן! רשע!
(ס'הערט זיך אַ רעש פון טאָל.)

נתן

(טרעט אָפּ שעלטנדיק.) נישט לעבן לאָזן זיי, די ווערים!
(אַלע קומען פון טאָל אַרויף.)

א ל ע .

חנה

(שרייט.) ברידער, העלפט מיר אומקערן שמעונ'ען, וועל-
כער קומט אָפּ פאַר מיר.

נתן

איר וועט נישט גיין! אייער וועג איז דורך דערנער און
באדיקעם. זאָל דער גיין, וועמען דערנער זיינען ליב.
(די אַרבעטער טומלען זיך אַ ווילע, ווער „פאַר“,
ווער „געגן“.)

חנה

(שרייט אויס.) ברידער! נישט שוין-זשע האָט איר פאַר-
געסן וואָס איר האָט ערשט פריער געזינגען? „שטרעקט
אויס דאָס האַרץ, מיט ליבע, וואַרים, איינער פאַר דעם
צווייטן“? אַ, גאָט! (זינגט.)

אפילו ווען דערנער וועלן מיין וועג אויסשפרייטן,
ווער וועט מיך האַלטן אין מיין וועג?
זאָל מיך מיין פליכט צו אים, מיין מאַן, באַגלייטן,
זאָל מיר די פליכט אויספירן מיינע טעג.
און ווער ס'איז שטאַרק, זאָל זיך אין קאַמף פאַרגרייטן.
און ווער ס'האַט מורא, זאָל בלייבן דאָ,
זאָל דער נאָר טראָגן, וואָס וויליק איז צו דולדן,
וויל אין ריי פון קאַמף זיינען קיין שקלאַפּן מער ניטאָ.
און אויב כ'וועל דאַרפן איינע אַליין זיך ראַנגלען,
און מיין קול וועט היין איז וויסמעניש אַ רוה,
וועל איך דערפאַר מיין פרייד מיט קיינעם טיילן,
און אויסבעטן ביי גאָט פאַר דעם, וואָס קומט, אַ
שטראָף.

כ'וועל הימלען באַוועגן צו דער ערד,
כ'וועל רופן נאָך הילף נישט אויפהערן,
כ'וועל אויסבייטן מיין שטים פאַר אַ שווערד
און אַלץ אין מיין דאָרנוועג צעשטערן.

זאָל ווער ס'וויל פון אייך פאַרבלייבן
און ווער ס'איז מוטיק, זאָל מיטגיין,
בריינגען אונזער שמעון, אונזער ליבן.
נו, טראַכט נישט מער, ס'איז נישט די צייט צו שטיין!

איינער פון כאָר

נישט פאַרלירט זיך,
האַט נישט מורא!

זאָל פון קאמף דער שוואַכסטער נישט אָפּשטיין!
נאָר פאַררעטער
זאָלן בלייבן,
נאָר דער, וואָס וויל זעלבסטמאָרד באַגיין.

נתן

כאַ-כאַ-כאַ!

כאַ-כאַ-כאַ!

מ'זיך פאַרגראַבן שוין טיף
מיט זיינע נעגל אין אייערע לייבער,
ווי אַ וואָרים האָט ער שוין
אייערע הערצער גענאָגט,
געוועקט אייך צום קאמף
קעגן מיר, אייער באַשיצער!
נו, גייט-זשע אין דערנער,
און ברעכט אייך די קעפּ,
איר, פאַרשאַלטענע ווערים,
אומזיסטיקע פרעסער,
אין דערנער צעבלוטטיקט אייערע טריפה'נע לייבער!
(ער זעצט זיך אויפן קעמל, וואָס די דינער האָבן
אים אונטערגעפירט, טוט עס אַ שטאַרקן שמייס,
בלאָזנדיק אין טרומייט, פאַרקרימט זיך און
פאַרשווינדט.)

כ א ר .

זאָל רינען דאָס בלוט,
 אונז פון דערנער אין קאמף,
 נאָר נישט בלייבן געדריקט
 און געשטיקט פון די האַרן,
 וואָס ווילן מיט קלוגשאַפט אין נעץ
 אונז פאַרנאַרן!

אונז איינציקווייז שרעקן
 מיט דערנער און דערנער,
 און לאַנגזאַם צעשמערן
 פון פרייהייט די קערנער.
 נישט בלייבן זאָל איינער
 אַ רואיקער שטיין.

זאָל יעדער פון אונז
 אין קאמף מיט אונז גיין.
 זאָל דער, וואָס איז פלינק,
 נאָר די וועגן פאַרלויפן.
 און דער, וואָס איז שטאַרק,
 אין די רייען זיך שטעלן.
 און דער, וואָס איז שווער,
 זאָל אונז שטיינער פאַרגרייטן.
 און דער, וואָס סע זינגט,
 מיט געזאַנג אונז באַגלייטן.

(רוישנדיקע מוזיק-באַגלייטונג. אַלע אָפּ.)

(פאַרהאַנג פאַלמט.)

צווייטער אקט

(אין תפיסה. פון ווייטלאך הערט זיך אַ באַר געזאנג
פון תפיסה וועכטער, וואָס אַמאָל שטילער, שטילער,
ביז דאָס קול פאַרגייט אינגאַנצן).
וועכטער באַר.

(פולער טאָן): שטייען מיר און וואַכן
אַרום דעם גרויסן מויער,
אונז אַרט נישט, נאָר מיר לאַבן,
פון אינעווייניקסטן טרויער...
(שטילער): אַ מצוה אויף זיי. כאַ-כאַ.

די מורדים, די פאַררעטער.
ס'טוט אייך וויי? כאַ-כאַ!
נישט לאַכט-זשע פון די געטער.

(צוויי מאָל).

(נאָך שטילער): זאָל ווער זיך נאָר דערוועגן

דעם קאָפּ אַרויסצושטעקן!

באַלד צילן מיר די בויגן.

פיה-פּאַף! און בלוט טוט פלעקן.

(כמעט אָן מעלאָדיע): אַ מצוה אויף זיי. כאַ-כאַ.

די מורדים, די פאַררעטער.

ס'טוט אייך וויי? כאַ-כאַ!

נישט לאַכט-זשע פון די געטער.

(צוויי מאָל).

שמעון

(שלאָפט און הלומ'ט אַ שרעקלאַכן הלום, באַוועגנדיק מיטן

קערפּער און נערוון פון פנים).

זמינא

(גנב'עט זיך אריין שטיל אויף די שפיץ-פינגער מיט א מעסער אין האנט.)

שמעון, זמינא.

שמעון

(רייסט זיך פון שלאָף אויף, קוקט אויף זמינא אַ ווילע, ווי ער וואָלט נאָך גע'חלומ'ט.)

זמינא

(בלייבט אין אַ פאַרלעגנהייט, צי אויספירן זיין שליוחות, צי בעסער אַנטלויפן. טוט אַ ציטער פון אויפּרעגונג.)

שמעון

(שטעלט זיך באַלד אויף די פיס.)

זמינא

(וואַרפט זיך צו אים מיטן מעסער.)

שמעון

(פאַקט אים ביי דער האַנט נאָך אַ ווילע קעמפן און שפאַרט אים אונטער די באַרד מיטן שפיץ מעסער.) זאָג! וויפיל קרינסטו פאַר דיין אַרבעט?

זמינא

(שווייגט. וויל גנב'יש זיך אויסדרייען.)

שמעון

(נעמט אַראָפּ פון זמינא דעם לעדערנעם פאַס, בינדט אים צוזאַמען די הענט מיט די פיס, אים לייגנדיק אויף דער ערד.) איצטער וועל איך מיט דעם מעסער אין דיין לייב איינקריצן „ווערט טויזנט רענדלאַך“ און דיך אָפּשיקן צו דעם, ווער עס האָט דיך געשיקט אַהער.

זמינא

אַז קרענקען זאָל איך, צי קריג איך העלפּט. קוועטום, דער תּפּיס-היבאַצמטער, קרינט מסתּמא מער פון טויזנט רענד-לאַך. אָבער איך קריג אַ גוטע מכה דערווייל. זעסטו דיין

ווייב קריגט פון אים יאָ אַ שיינע מטבעה. כײַכײַ... וואָס
טוט מען נישט צוליב אַ מאַן? כײַכײַ... ווער שמועסט
נאָך, אַז מע קריגט גוט באַצאָלט דערפאַר.

שמעון

(אויסער זיך. שטעלט זיין פוס אויף זמינא'ס קאָפּ). שטיף,
דו הינטישער ליגנער! איר נאָמען זאָלסטו אויף דינע קרר
מע לײַפן נישט אַרויסבריינגען... (ער הויבט דעם פוס).
ווייל כ'וועל דיך צעטרעטן ווי אַ וואָריס... (ער דערזעט
עמיצן קומען, כאַפט ער זמינאן, ווי מ'כאַפט אַ שאָף און
רוקט אים אונטער זיין הילצערנעם בעט אַרונטער).

ח נ ת .

חנה

(דערשיינט פאַרלייגט די הענט אויפן פנים, ווי נלייך עס
דערוואַרטעט זי דאָס שרעקלאַכסטע בילד).

שמעון

ווי קומסטו דורך דער טיר? און דינע הענט אויף דיין
פנים פאַרלייגט?

חנה

(נעמט אַראָפּ די הענט, קוקט אויף אים אַ וויילע און
וואַרפט זיך אויף אים מיט נעוויין).

שמעון

(גלעט זי און ברומט אויס). מיין האַרץ זאָגט מיר עפעס
שלעכטס, מיין חנה. פאַרבאָרג דיך נישט פאַר מיר...

חנה

(גלאַנצט אויס אויף אים אירע שיינע אויגן, נישט פאַר-
שטייענדיק).

שמעון

פייניק מיר! פייניק מיר מיט דינע אומשולד בליקן!...
כ'האָב מורא, אַז כ'האָב געזינדיקט געגן דיר מיט מיין
מחשבה. אָבער וויי איז דעם, ווער עס איז גענויט צו זיך

דיקן געגן אזא הייליקער ווי דו... (בווגט זיין קאפ). כ'קען
אָבער נישט העלפן. ס'פרעסט מיין הארץ מיר אויף. דער-
צויל, פארבאָרג דרך נישט פאר מיר...

חנה

וואָס טראַכסטו דען אויף דער, וואָס איר טרייסט איז די-
נע, און איר לעבן הענגט אָפּ אין דיין באַפרייאונג, ווי די
בלומען פון דעם טוי און פון דער זון...

שמעון

ווי קומט עס, וואָס די טיר איז אָפּן?

חנה

דערפאר האָב איך פארדעקט מיין פנים. ס'האָט מיר דאָס
הארץ געצאָפלט, ווען איך האָב קיין וועכטער ביי דעם
טויער ניט געטראָפן. כ'האָב געמיינט, ווער ווייסט, וואוהין
מ'האָט דרך שוין פארפירט. און דאָ האָב איך דאָס לעצטע
אויספארקויפט. נישטאָ מיט וואָס די וועכטער אונטערצור-
קויפן. (וויינט אַ וויילע, דערנאָך קוקט זי אים אָן און
זאָגט.) ליבער שמעון, לאָז מיך זיין מיט דיר די לעצטע
שטונדן פון מיין בליען. דיין זרע, שמעון, וואַרפט זיך
אונטער מיין האַרצן. (נעמט אַרום זיין קאָפּ.) און ווי גוט
וואָלט איצט געווען מיט דיר. (קושט אים.) ממ... ווי גוט.
(זינגט.)

איך בלאַנדזשע אַרום, מיין ליבער,

מיט מיינע ליפן.

איבער דעם פאַרוויינטן קישן

פון אונזער בעט...

גאַנצע וועלטן לויפן דורך

אין די מינוטן,

ווען איך בענק נאָך דיר.

נישט די גראַבע ווענט פון תפיסה

קענען דיין ליכטיק פנים

פאר מיר פאַרשטעלן.

ווי די זון אליין,
 אזוי ווארימט מיך די האַפנונג
 צו זיין מיט דיר אינאיינעם...
 ממ... ווי גוט מיט דיר איז...
 (אומארמענד) ממ... ווי גוט...
 (פיאַנאַמוזיק באַגלייטונג פאַר אַ שטילער פּוּיזע.)

שמעון

(ווי אויפּוואַכנד.) און איך האָב געמיינט, אז דעם,
 וואָס די פיר ווענט פון תּפּיכה נעמען שוין אַרום, ווערט
 פאַרגעסן פון אַלעמען.

חנה

וואָס רעדסטו היינט פאַרשטעלט, שמעון, וואָס פאַרבאָרג-
 סטו זיך?...

שמעון

כ'ווייס... כ'האָב געטראַכט, אז כ'בין אפשר צו אַ שווערע
 לאַסט אויף דיין בליענדער יוגנט. ווי קענען דייע אַי-
 דעלע הענט אומדערמידלאַך שפינען צו פאַרדינען דאָס
 ברויט פאַר איינעם, וואָס זיצט אין תּפּיכה, און ווער ווייס
 ווי לאַנג... (בווינט זיין קאַפּ.)

חנה

(וויינענד.) שמעון... פאַרוואָס קוועלסטו מיך? ווייסטו דען
 נישט, אז אפילו שטיינער טראַגן וואַלט נישט געווען שווער
 פאַר מיר, אַבי אַפּצוהיטן דאָס איינציקע, וואָס בריינגט
 אונז צוזאַמען? (אין אַ זייט אין טרערן. זינגט.) האָ, גאָט
 אין הימל! שווער איז דעם, וואָס דאַרף פאַרענטפערן זיי-
 נע זינד. אָבער נאָך שווערער איז דעם, וואָס דאַרף זיך
 פאַרענטפערן, ווען ער האָט נישט געזינדיקט... אָבער פאַר
 דיר, אז מ'קומט מיט אַ ריין האַרץ, ווייסט מען, אז דו
 ביסט אַ יודע-יצר, דו ווייסט די מחשבות פון מענטשן.
 אָבער ווי אזוי זאָל איך עפענען דאָס האַרץ פאַר די, וועל-
 כע זיינען... (וויינט.)

שמעון

(בויגט אָן זיין קאָפּ צו אירע קניען, רעדט מיסטיש אויס־
געצויגן). פאַרניב מיר. פאַרניב מיר. (ער האַלט דעם קאָפּ
געבוין, ביז זי לייגט איר האַנט אַרויף.)

זמינא

אַזוי לאַנג זי איז מיט דיר אונטער איין דאָך, וועט זי דיר
אוראי פאַרנעבן.

חנה

אַך איז מיר! מ'ליגט באַהאַלטן, שמעון!

שמעון

נאָר פאַרנעסן אָן דעם וואָרים. מיט אַ מעסער האָט ער אויף
מיר געלויערט. (איראַניש.) אויך אַ זון פון פּאַלם.

חנה

זמינא? אויך אַ שונא?

זמינא

אויך מיר אַ שונא, זמינא... בינד מיך אויף און גיב מיר
אַ מטבעה, דערצייל איך דיר דעם גאַנצן סוד. אַ טבע אַזאַ
ביי מיר.

שמעון

(בינדט אים אויף.)

חנה

אַט וועסטו זען, ווי מ'קען נישט שאַצן אַ נשמה. זמינאן
קען זיך באַלד פאַרגלױסן אונז אויסצוזאָגן דעם בעסטן
וועג פון דאַנען צו אַנטלויפן.

זמינא

פאַרוואָס נישט? אַז איך וועל זיך נאָר דערוויסן, איז תיבה
זאָג איך אייך. (אַ טשוכע מיט די אַקסל.) אַ טבע אַזאַ
ביי מיר.

שמעון

וואָס ווייניקער דו וועסט ביי אים פרעגן, אַלץ מער וועסטו

צעטריבן. מיוחסים, וויי צו אונז, זיינען אונזערע ריכטער, און מיך דערווארט זייער משפט. (פארשטעלט זיך דאָס פנים.) זייער משפט. (שאַמלט דעם קאָפּ נידערגעשלאָגן.)

זמינא

(באנוצט די געלעגנהייט, טוט זיך אַ טשוכע מיט איין אַקסל און גנב'עט זיך אַרויס.)

שמעון

(דעקט אויף זיין פנים. קוקט זיך אַרום, שטרעקט אויס די הענט צו חנה'ן און זאָגט אין טרערן.) צו וואָס זאָלסטו שטיין דאָ? ווען די צונגען פון דער זון פון יענער זייט טויער קענען נאָך היילן דינע וואונדן. זעסטו דען נישט, וואָס מיך דערוואַרטעט? איך וועל ליידן אַ חלק יסורים צוגלייך מיט אונזערע אַלע העלדן. אָבער יענע האָבן כאַטש געליטן פאַר זייער פאַלק, פאַר זייער לאַנד און גאַט. (וויינט.) פאַוואָס לייד איך? אויף וואָס האָב איך מיין העלדישקייט באַנוצט? בלוט האָט זיך גענאָסן פון מיינע ברידער, ווען זיי זיינען געקומען מיך באַפרייען, און איך... (וויינט.)

חנה

(אין טרערן.) יענע האָבן געליטן פאַר זייער פאַלק, און דו ליידסט צוליב אַן אַרימער פרוי, וועמען גאַט האָט באַשאַנדיקט מיט שיינקייט. כ'בין גרייט צו באַצאָלן מיט יסורים, וואָס זאָלן דיך באַרואיסן, בכדי זאָלסט נישט שטאַרבן אונטער קיין זינדיקע מחשבות. (זי הויבט דאָס מעסער אויף פון דר'ערד.) נעם דאָס מעסער און שטעך מיר אויס די אויגן. שנייד מיר אָפּ די ליפּן און די אויערן, און...)

שמעון

רעד נישט מער! (צווישן די ציין.) נישט מיט יענעמס קערפערלאַכע ליידן... וויי איז צו מיין קאָפּ, אויף וואָס כ'בין איבערגעקומען, אַז מיין אייגענע פרוי זאָל דינקען, אַז כ'בין גערן מיט אירע וואונדן זיך צו היילן. (וויינט.)

חנה

וואָס אַנדערש קען איך טאָן פאַר מיין מאַן?

שמעון

(טראַכט אַ וויילע.) דו קענסט טאָן. דער נסיון איז אָבער נאָך גרעסער. און... כ'האָב מורא, אַז כ'וויל פון דיר צו פיל. (פּוויזע.) אָבער, חנה, ווער וויל נישט די פּרייהייט, ווען די אויגן זיינען נאָך אָפּן?

חנה

אויב ס'היינגט אָפּ אָן מיר, בין איך גרייט אַלעס צו טאָן.

שמעון

(ציטערנד.) ניב זשע מיר אַ קוש אין שטערן. און גיי צו דעם, פון וועמען ביסט אַנטלאָפּן, טו צו אים זיין פאַרלאַנג... און בעט ביי אים מיין פּרייהייט אויס...

חנה

(ווערט אינגאַנצן בלאַס, בויגט אַראָפּ דעם קאָפּ און וויינט.)

שמעון

דאָס איינציקע, וואָס איז פאַרבליבן...

חנה

(הויבט לאַנגזאַם אויף דעם קאָפּ.) אפּשר האָסטו רעכט... דורך מיר ליידסטו... און איך דאַרף דיך באַפּרייען. אָבער פּריער, שמעון בן טלפּסא, דאַרפסטו מיך גט'ן. ווייל זינד דיקן, ווען כ'בין אַ ווייב פון אַ מאַן, וויל איך נישט...

שמעון

הייסט עס, אַז דו ווילסט עס טאָן, ווייל דו ווילסט אָפּקו-מען אַ חוב? הייסט עס, אַז דו ווילסט עס נישט טאָן צוליב דעם, מ'זאָל מיך באַפּרייען און מיר זאָלן נאָך קענען זיין אינאיינעם? מ... פאַרוואָס זשע שווייגסטו?

חנה

(וויינענד.) אָבער ווי קען איך זינדיקן, זייענדיק אַ ווייב פון אַ מאַן? אַ, גאָט אַלמעכטיקער! (וויינט ביטער.)

קוויעטום.

קוויעטום

(קומט אריין, שטעלסט זיך ביי דער טיר און שמיכלט איך-ראָניש.) און די פרוי זיצט נאָך אַלץ? שוין לאַנג צייט גע-ווען דעם טויער פאַרלאָזן... אָבער היינט פאַרגיב איך אייך. צופיל צו דעם מאַן וועסטו שוין ניט דאַרפן גיין. געצייכלט זיינען די וויזטן אייערע. אינגיכן וועט איר שוין נישט האָבן וואוהין צו גיין.

חנה

(קוקט אויף שמעון'ען מיט רחמנות.) שמעון... שמעון! פאַרגיב מיר, וואָס איך קען ניט טאָן דיין אָנבאַט. כ'וועל גערן שטאַרבן מיט דיר אינאיינעם, נאָר באַפריי מיך פון דיין לעצטן געבעט.

שמעון

(שווייגט.)

חנה

שמעון, שמעון...

קוויעטום

נו, גענוג, גענוג פאַר היינט... וואַרט נישט מ'זאָל דיך אַרויספירן פון דאַנען. (רופט מיט זיין טרומיט.)

חנה

(גיט לאַנגזאַם צו דער טיר.)

(וועכטער קומען אריין.)

שמעון

גיי און קער זיך מער צו מיר נישט אום. פאַרגעס אָן מיר און... (ער דרייט אַוועק דעם קאַפ און קען מער ניט רעדן.)

חנה

(קערט זיך אום, קוקט אויף אים אַ וויילע, צעפענט שטאַרק אירע גרויסע שיינע אויגן און זאָגט.) כ'וועל גיין... כ'וועל גיין צו אים... (די וועכטער רינגלען זי אַרום און פירן זי אָפ.)

קוויפטום

(קוקט א וויילע אויף שמעונ'ען און גייט ארויס, פאר-
קלאפנדיק די טיר נאך זיך. מ'הערט דערנאך פון יענער
זייט שליסן די טיר.)

שמעון

(קוקט א לאנגע וויילע אויף דער טיר, גייט צו און לייגט
אויטאָמאָטיש אַרויף די האַנט. מורמלט.) חנה.. חנה.. (דאָס
וועכטער-כאָר הערט זיך ווייטלאַך. זיין פנים ווערט מרה-
שחורה'דיק און ער הויבט אָן זיך אַרומדרייען ווי אַ לעמ-
פערט אין אַן ענגער שטייג. פּלוצלונג שמעלט ער זיך אָפּ
אין מיטן און רעוועט ווי אַ לייב.) חנה!!! חנה!!! (צור-
ביסלאַך ווערט זיין אויסדרוק ווייכער און ער זינגט.)

צו דיר, מיין זוניק שיינע חנה,
בעט איך א געפאלענער,
פארגיב מיר מיין באפעל צו דיר.
א, ווען כ'קען דיך אומקערן צו מיר!
גיב מיר כח, דו האר,
זי אפצושמעלן אין דעם וועג!
כ'זאג דיר צו דערפאר,
דיר דינען מיינע טעג
מיט מיין גאנצן הארצן
און מיט מיין נשמה...
און מיט מיינע שטארקע הענט...
נאָר לאָז מיך נעמען היינט נשמה.
גיב מיר כח דאָס איינע מאָל,
שטארק אין מיר, ווי קרעמין, מיינע ביינער
און מיין הארץ זאָל ווערן שטאַל!
און מיינע הענט ווי האַרטע שטיינער!
(ער טוט זיך אַ לאָז צו דער טיר, כאַפט אָן דעם

פאדרוקער און קעמפט מיטן שלאָס אַ לאַנגע וויי-
לע, ביז ער ברעכט אויף די טיר און לויפט אַרויס.
מ'הערט אַ שטאַרקען געשריי. ס'הערט זיך דער
גערויש פון די וועכטער און דאָס וואויען פון די
פּיילן-בויגן נאָך אים.)
(פאָרהאַנג פאַלט.)

ד ר י ט ע ר א ק ט

(ביי נתן אין גארטן. דער גרונד איז א טיפקייט פון פראכטפול שוינע בויכער, דורך וועלכע עס רייסט זיך דורך די זון...און פאלט אויף דער ערד דורך די בלעטער, זיך שפילנדיק ווי לעבעדיקע שמערנדלאך. אין א פראכטפולער שטול זיצט נתן אָנגעלייגט אין א זויט. ביי דער זייט זיצן מיידלאך מיט האַרפן נעבן זיך).

נתן, ארמאנדיס, פרויען.

ארמאנדיס

(ליגט ביי נתנ'ס פיס א האלב נאקעטע.) נו שוין... נישט פארלענגער דיינע ליידן... גיב זיך איבער צו איר מיט לייב און זעלע און באַלד וועלן דיינע גלידער געהיילט ווערן. ווער קען דען נאך מערער ליבן, ווי די געטין אשטארטא, וואָס זי איז די ליבע אליין. ווי שעמסטו זיך נישט פאַר- בייטן די ליבע פון א געטין צו א פשוט'ער קנעכטין?

נתן

(טוט א ציטער, איינגראַבנדיק זיין פנים אין זיין אַרים.)

ארמאנדיס

זע אליין, האָסט מיך אין דין הויף געבראַכט, האָב איך דיר פרייד אין אלע ווינקלען אָנגעפילט. האַרפן שפילן אלע טאָג און קנעכטין טאַנצן אלע טאָג נאָך מיין באַפעל, בכדי דין האַרץ צו היילן. צען מאָל צען קנעכט האָבן נאָך מיין באַ- פעל פאַר דיר עשתרסין געבראַכט. איצט לאָזסטו זי ביים טויער שטיין. און ווי אזוי וועל איך, א פאַרשעמטע, פאַר

איר זיך ווייזן? מיט דיינע קנעכט וועל איך זיך דארפן דייניקן פאר איר, און דיך, מיין האר, וועט זי פארשעלמן. (וויינט א וויילע, מיטן קאפ צו זיינע פיס. פלוצלונג שטעלט זי זיך אויף די קניע און ציט די האנט אויף אים ליידנ' שאפטלאך וואס אמאל העכער.) ווי גוט די ליבע איז פאר איר... הא... הייס זי ברענגען, ברענגען.

נתן

(שטרעקט אויף איר קערפער זיין האנט, נישט אויפהויבן-דיק זיין קאפ. ענדלאך ווייטיקט ער אויס.) גיי. גיי.

ארמאנדיסה

(שטעלט זיך האסטיק אויף און שרייט אויס.)
אואנטערטייניקע צו מיין געטין!
שאלט, טרומייטערן, פאר עשתרות!
נעמט אריין די געטין ליבע מיט געזאנג!
(ס'פאנגט זיך אן א פייעריי און א לויפעריי פון דינער.)

מיידלאך

(פאנגען אן שפילן אויף די הארפן.)

ארמאנדיסה

(לויפט ארויס. די טויערן עפענען זיך ברייט פון דער רעכ-טער זייט און א מאסע שווארץ-אינדישע נאקעטע קנעכט טראָגן אויף שייטער זייער לאַנגזאָם אַ גרויסע סטאַטוע פון דער געטין עשתרות. ביי אירע פיס זיצט אַרמאַנדיסאַ, אַרום טאַנצן האַלב-נאַקעטע מיידלאַך נאָך דעם קלאַנג פון די האַרפן און פּויקן. ווען זיי קומען פאַר נתנ'ען, שפּרינגט אַרמאַנדיסאַ אַרונטער, טרעטנדיק אויף די קעפּ פון די קנעכט, וואָס טראָגן אַסטאַרטאַ, און ווייזט אָן אַרונטער צו לאָזן די געטשקע אין דער לינקער זייט. דאָס פּויקן, שפּילן און טאַנצן נעמט אָן אַלץ ווייטער מער עקסטאַז, ענדלאַך פאַלט אַרמאַנדיסאַ צו נתנ'ס פיס און ציט זיך צי אים ליידיגשאַפטלאַך נאָך דער מוזיק.)

נתן

(קוקט גלייכגילטיק, פארגלאנצט די אויגן. פלוצלונג כאפט ער זיך אויף און צעוויינט זיך ווי אַ קינד. שרייט.) נישט מיט דיר. נישט מיט דיר. מיט איר איז מיין צעוואונדעט האַרץ. (שטילער.) פארוואָס ברענגט מען זי נישט? פאָר-וואָס ברענגט מען זי נישט?

דינער

(לויפט צו, זיך בוקנדיק.) איז דאָך שוין גענאָנגען זמינא.

נתן

ווי לאַנג די שעה'ן ציען זיך. ווי יאָרן ציען זיך מינוטן.. ממ... (פאלט אום אין שטול, פארשטעלנדיק דאָס פנים, וויינענדיק היסטעריש.)

דינער

(לויפט צו, דערלאַנגט אים טראָפן פון אַ פלעשל.)

נתן

(הויבט אויף דעם קאָפּ ביז.) גיי אוועק פון דאַנען! שטיי נישט לעבן מיר! ווייל כ'וועל דיך... (הויבט זיך אויף האַס-טיק.)

דינער

(וואַרפט זיך אויף די קניען.)

נתן

(שרייט.) שטיי אויף! שטיי אויף, זאָג איד!

אַ קנעכט

(לויפט אַריין, בויגט זיך.) פלטיאל וואַרט נעבן טויער. ער זאָגט, אַ גרויסער מאַן וויל דיך זען.

נתן

כ'ווייל נישט קיינעם.

דינער

פלטיאל זאָגט, אַז דאָס איז אייער תנא אַליין.

נתן

ווער?

דינער

כ'ווייס נישט, כ'לעבן, א שווערער נאָמען אויסצורעדן.

נתן

לאָז זיי אַרײַן.

ארמאנדיסה

(כאַפט אים ביי דער האַנט.) דערצאָרן נישט די געטין,
האַר, לאָז אים שטיין ביים טויער, בין עשתרות וועט דײך
היילן... קום צו איר. קום. (ציט אים.)

נתן

(צום דינער.) לאָז זיי אַרײַן.

דינער

(בוקט זיך. אָפּ.)

צוויי דינער

(טראָגן אים אונטער עסן, וואָס איז פאַרגרייט געוואָרן צו-
ליב עשתרות, פאַר אים און ארמאנדיסה.)

נתן

משוגעים! פאַר וועמען טראָגט איר דאָס? וואַרפט עס לי-
בער פאַר די הינט!

ארמאנדיסה

(וואַרפט זיך צו דער געטינ'ס פיס און וויינט קאַפּרוזנע.)

ר' עקיבה.

ר' עקיבה

(כאַגענגט די דינער מיטן עסן אויפן וועג, ער שטעלט זיי
אָפּ.) ווי אַזוי ווילט איר, אַז אייער האַר זאָל עסן, אַז איר
האַט אים אפילו קיין וואַסער נישט דערלאַנגט די הענט זיך
איינצואוואַשן. גייט, בריינגט אים וואַסער.

נתן

מ'דאַרף נישט, גרויסער רבי. נישט מיינע הענט זיינען
טמא, נאָר מײַן האַרץ... מײַן האַרץ...

ר' עקיבה

ווי קען דיר דיין הארץ נישט זיין טמא, אז דו האָסט אָן-
געפילט דיין געצעלט מיט געצן און געצנדינער. טרייב זיי
ארויס פון דאָנען. קער זיך אום אין רעכטן וועג, גיב נישט
נאָך דער תאווה, וועסטו דעמאָלט געפינען א דערלייזונג.

נתן

כ'קען נישט... מיין איינציקע דערלייזונג... אויב מ'בריינגט
מיר נישט די שיינע חנה, וועל איך ביי די פיס פון עשתרות
זוכן מיין היילונג.

ר' עקיבה

וויי צו דעם, וואָס זיין האָפנונג איז געבליבן צו שטיינער-
נע געטער. וואָס פאַר א היילונג קען דיר בריינגען א גאָט,
וואָס מענטשן טראָגן אים אויף זייערע פלייצעס? ווער זיי-
נען אירע דינער? שלאָנגען אין מענטשלאַכער הויט! פוי
אויף זיי! היילן וועט זי אים! מיט איר צונג וועט זי אויס-
גלעטן גיפט אין דינע אברים. זי וועט דיך אויפפרעסן
ביזן מאַרד פון דינע ביינער, דערנאָך וועסטו לעכצן נאָך
פאַרגעבונג, ווי דער דאָרשטיקער אין מדבר נאָך אביסל
וואַסער, אָבער ס'וועט שוין זיין צו שפעט. איצטער, ווייל
דו פאַרשטייסט נאָך, אז דו ביסט זינדיק, נעם דיך צונויף
מי טאַלע כחות און שטיי ביי דעם נסיון. לאָז דיך נישט.

נתן

כ'קען נישט, רבי. כ'קען נישט...

ר' עקיבה

וואָס הייסט, דו קענסט נישט? כ'וואָלט דיך גיכער גע-
פרעגט, ווי קענסטו יאָ טאָן אזא מורא'דיקע זינד? באַרעכן
נאָר, אָרימער מענטש, וואָס דו טוסט דאָ. דו ווילסט צו-
נעמען א ווייב פון א מאַן, שוין דאָס אַליין איז איינע פון
די גרעסטע זינד ביי אונז, אידן... אפילו ווען זי איז מסכים.
היינט, אז דו ווילסט זי מיט געוואַלט נעמען, איז דאָך די
זינד נאָך גרעסער. היינט ווי איז דאָס געהערט געוואָרן,

אז מ'זאל נאך צוליב דעם איבערנעבן דעם מאן אין גוי' אישע הענט. כ'האב פשוט קריעה געוואלט רייסן,, אז איך האב זיך דערפון דערוואוסט. אי-אי-אי! נישט אומזיסט האבן זיך אונזערע געטרייע זין ווי לייבן געשלאגן ביז די לעצטע כחות. זיי האבן פארשטאנען, אז קוים פארלירט מען דעם באדן, ווערט דאס גייסטיקע אויך צערונען. נישטאָ שוין ווער ס'זאל אויסשטראַפן. (וויינענד.) און נישטאָ ווער עס זאל באשטראַפן. דערפאר אָבער וועט זיך גאָט דער האַר אַליין זיין קרוידע אָננעמען. נעם מיינע רייד דיר גוט אין זינען און באַפריי דעם מאַן צו זיין ווייב און טו תשובה... וואָרים אַ מענטש דאַרף געדיינסקען, אז נישט אינגאַנצן איז דאָס זינדיקע לעבן אויף דער וועלט. מיר האָבן נאָך אַ עולם-הבא, פאַר וואָס מיר דאַרפן זיך גרייטן. געדענק! געדענק!

נתן

הער מיך אויס, רבי. דייע רייד בויערן מיין קראַנק האַרץ, ווי די האַנט, וואָס קנייט דאָס געוירענע טייג. שוין דאָס צווייטע מאָל אין מיין לעבן ווי דער רבונ'ש-עולם שטעלט מיך צום נסיון, אז מיין האַרץ זאל ציען צו דער, וועלכע דאַרף מיר אָנקומען מיט יסורים. כ'קען מיין ביינקונג נאָך איר מער נישט באַהערשן אין מיר! כ'וועל נישט שווינען קיינעם, וואָס וועט מיר שטערן זי צו קריגן. אומזיסט איז דיין וואָרנען, רבי. בריינג זי מיר. אויב דו האָסט אויף אים רחמנות.

ר' עקיבה

און איך זאָג דיר, נתן, דער זון פון קסמא, אז זאָלסט נישט מיינען די הימלען זיינען הפסד! גאָט וואַרט לאַנג און צאָלט גוט! ער איז אַן ערד-אַפיים, אָבער אז ער באַצאָלט צאָלט ער מיטאַמאָל!!

פּלמיהאל

(וועלכער איז געשטאַנען ביי דער זייט פון עקיבה, זאָגט.)

כ'ועל דיר דערויף דערציילן א משל. צו א מלך האָט מען פאַרקויפט אַ נייעם קנעכט. האָט דער מלך אים געוואָלט אויספרוואוון, האָט ער אים אַמאָל איבערנעלאָזט אַליין אין אַ חדר, וואו ס'זיינען געלעגן טייערע שטיינער. דער קנעכט האָט באַטראַכט די שטיינער און האָט נישט פאַרשטאַנען זייער ווערט, האָט ער זיי איבערנעלאָזט. דעם אַנדערן טאָג האָט ער אים איבערנעלאָזט אין קעלער, וואו ס'זיינען געשטאַנען אַלערליי געטראַנקען, האָט דער קנעכט צום ערשטן אַ שמעק געמאַן, דערנאָך אַ זופ, און נאָך אַ זופ, ביז ער האָט זיך פאַר'שכור'ט. פון דעמאָלט אָן האָט דער מלך פאַרשטאַנען, אַז אויף דעם קנעכט מעג ער גיכער אָנ-געטרויען טייערע שטיינער, איידער אַ פלעשל מיט משקה. דאָס אייגענע איז אויך מיט דיר. גאָט האָט דיך געשטעלט צום נסיון, בכדי צו זען, צי מעג ער דיר אָנטרויען זיינע שיינע מיידלאַך. ביסטו גראַדע נישט קיין שוטה און פאַר-שטייסט, וואָס שוין הייסט. נו, זאָגט ער, אַז דו ביסט אויף מיידלאַך יאָ אַ מבין, וועל איך דיך בעסער שטעלן היטן די געשוירענע וואָל פון...

נתן

(אויסער זיך). אַז אַלטער שלאַנג, ווי דו, האָט געמעגט שכל האָבן אַ שענער משל צוצוטראַכטן. ניי אַרויס! שוין! איידער כ'באַפעל מ'זאָל דיך אַוועקטראַגן!

ז מ י נ א .

זמינא

(לויפט אַריין). אָט באַלד. זי קומט, כ'לעבן. אָט באַלד וועט זי זיין...

נתן

טאַקע? האָסט אַליין געזען?

זמינא

וואָס הייסט אַליין? טאַקע מיט מיינע... (טראַכט שנעל).

ס'הייסט געזען קומען האָב איך זי נאָך נישט, אָבער כ'האָב געהערט, וואָס זיי האָבן גערעדט.

נתן

וואָס האָבן זיי גערעדט, דערצייל שוין!

זמינא

ער אליין האָט זי געשליקט.

נתן

(דערפרייט.) ער אליין?

זמינא

זאָל מיר אזוי נאָט דער האַר העלפן. און זי האָט געווינט און נישט געוואָלט, נישט געוואָלט אזוי לאַנג, ביז זי האָט מסכים געווען און ג...
א דינסט

(קומט שנעל, בויגט זיך פאַר נתנ'ען.) א יונגע פרוי מיטן נאָמען חנה פרעגט, צי זי מעג אַרײַנקומען.

נתן

(בלײַבט אַ ווײַלע ווי באַטויבט, דערנאָך שרײַט ער אױס.)
עפן ברייט די טויערן און לאָז זי אַרײַן! און דײך מיט די איבעריקע קנעכט פון טויער באַפֿרײ איך פון קנעכטשאַפֿט!
(די דינסט לױפֿט ראַש אָפֿ.)

ר' עקיבה

און איך וואָרן דײך נאָך אַמאָל, אַז כאַטש זי איז צו דיר געקומען, פונדעסטוועגן זאָלסטו ביישטיין דעם גרויסן נסיון.

ח נ ה.

חנה

(קומט אַרײַן און בלײַבט שטײַן גלײַך פאַר נתנ'ען.)

נתן

(טרעט אַראָפּ פון זײַן שטול געגן איר.) דאָך ביסטו געקור מען! ווי דערלײַכטערט איז מיר מײַן נשמה! קום, קום צו נעענטער. (ער טרעט אַרויף אויף דער שוועל פון זײַן שטול,

שטרעקנדיק צו איר די הענט ליידנשאפטלאך.) גאָט אַלײן, ווייזט אויס, האָט דיך פון מיינעמוועגן אויסגעקליבן. דיר וועט נישט פעלן פון מילך און פון האָניג, פון די בעסטע קליידער און פון די טייערסטע שטיינער. און ווי צוגע-פאַסט זיי וועלן זיין צו דיר, דו שיינע חנה. ווי שײן ס'וועט זיך אויסמישן דער גלאַנץ פון דינע אויגן מיט די פינקלען פון בריליאַנטן! ווי ווייט דו וועסט פאַר'שכור'ן! און היילן מיר מיין האַרץ... ווי ווייט דו קענסט מיך טראָגן אַ גע-פאַנגענעם אויף וואַלקנס און אין טיפע גרונדלאָזע תהומ'ען. און ווען דו וועסט כאַטש איין מאָל זיך אַ צאַפֿל טאָן מיט פרייד, ווי דערהויבן וועל איך פילן. (מורמלט.) ווי דער-הויבן! (אין טרערן.) ווי דערהויבן! (ער קוקט אַ וויילע אָנ-געשטרענגט צו איר, טוט אַ ציטער, פאַלט אין שטול, שלוכצענד היסטעריש. נאָך אַ וויילע כאַפט ער זיך אויף און שרייט אויפגערייצט.) איך שריי צו דיר מיט אַלע ווייטאָגן פון האַרצן, און דו קוקסט פאַר'תמ'עט ערגעץ אנדערש-וואו, צי הערסטו נישט? צו ביסטו געקומען נישט צו הערן?

חנה

ס'איז אמת, האַר. איך בין געקומען נישט צו הערן. נאָר זאָגן בין איך דיר געקומען דאָס לעצטע וואָרט. דאָ שטייט פאַר דיר אַ פרוי, וועלכע איז גרייט צו טאָן אַלעס פאַר דער באַפרייאונג פון איר מאַן, וועלכער שמאַכטעט אין תפיסה צוליב איר. כ'בין איצט ביי דיר אין די הענט. און ווען מיין פאַרלאַנג וועט דערפילט ווערן, קענסטו טאָן מיט מיר, וואָס דו ווילסט. אָבער מוזט געדענקען, אַז פאַר דיר שטייען איצט צוויי וועגן. איינער, מיט וועלכן דו קענסט געווינען עולם-הבא; און דער צווייטער, פאַר וועלכן דו וועסט ליידן אייביקן גהינום. און דאָס קענסטו אַנטשיידן אין איין רגע. באַדענק זיך גוט, איידער דו באַניימט די גרויסע זינה. אין איין רגע מאַכסטו מיך און מיין מאַן

אומגליקלאך אויף דער וועלט, און זיך אויף יענער וועלט. און איצט בארעכן, וואָס דו קענסט געווינען אין דער רגע, ווען דו וועסט מיך אַרויסלאָזן פון דאַנען דיין און אומבאַפֿלעקט. באַהערש דיך, און דו וועסט דיין גאַנץ לעבן פֿילן גליקלאַך... געדענקענדיק, וואָס פאַר אַ זיג דו האָסט געוואונען איבער זיך. וועסטו זיך אָבער אונטער געבן דעם נסיון, וועסטו דיין גאַנץ לעבן זיין אומגליקלאַך, וויסנדיק, אַז דו האָסט אומגליקלאַך געמאַכט צוויי מענטשן, און דו האָסט פאַרלוירן די זכיה פאַררעכנט צו ווערן צווישן די גרעסטע צדיקים.

נתן

(וועלכער האָט די גאַנצע צייט געהערט אָנגעשטרענגט, פאַנגט זיך אָן וואַקלען און מורמלט.) גיב מיר כת... גיב מיר קראַפט דאָס בייצושטיין... (אויף זיין קאָפּ ציט זיך לאַנגזאַם אָן אַ מין ליכטיקייט, ביז ס'שיינט אַרויס בולט ווי אַ רייע ליכטיקע שטראַלן.)

ר' עקיבה

(וועלכער איז געשטאַנען פון ווייטן, שרייט אויס.) דער יצר-טוב האָט מנצח געווען! די שכינה רוט אויף אים!

אלע דינער

(קלייבן זיך צונויף און קוקן אויף נתנ'ס קאָפּ, פּרעגנדיק איינער ביים אַנדערן שטומערהייט: ווי? ווי?)

נתן

(ווי אין כּשׁוּף.) קער דיך אום צו דיין מאַן און בעט אים, ער זאָל מיר מוחל זיין... מאַרגן, ווי די זון וועט נאָר אויפֿ-גיין, וועט ער אַרויס פֿריי.

חנה

געלויבט איז גאָט און זיינע חסדים.

ר' עקיבה

נישט נאָר זאָל זי פאַר דיר בעטן ער זאָל דיר מוחל זיין, נאָר דער שכל איז מתחייב, אַז דו אליין דאַרפסט אויס-

ריכטן א סעודה און זאָלסט פאר כל עם ועדה אים בעטן מחילה... און ער וועט דיר מיט גאָט'ס הילף מוחל זיין. און זאָלן זיך דיר דיינע ליכטיקע שטראַלן אויך דעמאָלט באַווייזן פאר עדות אויף דעם גרויסן נסיון, וואָס דו ביסט בייגעשטאַנען.

זמינא

(צו די דינער). וואָס לאָזט איר זיך נאַרן? איך האָב נישט געזען קיינע שטראַלן אויף זיין קאַפּ! ס'אָ ליגן!

ר' עקיבה

אַרויס זאָל דיר די אויגן! דו ביסט דאָ איינער, וואָס האָט נישט געהאַט די זכיה.

זמינא

(בלייבט אומבאוועגלאַך, זיינע אויגן ווערן געגלעזט, ווי אָן דעם לעבעדיקן נערוו. ער טוט זיך פלוועלונג אַ כאַפּ פאר די אויגן מיט אַ געיאָמער). וויי איז מיר! האָסט מיך בלינד געמאַכט! האָב רחמנות, גרויסער רבי, כ'האָב חרטה! (ער וויינט מיט אַ צעקרימטן געיאָמער).

ר' עקיבה

גיי און טו תשובה! זאָלסט דוין וועג אזוי לאַנג טאַפן אין דער פינסטער, ביז דו וועסט געלייטערט ווערן.

זמינא

(יאָמערט נאָך שטאַרקער. מיט זיין געוויין מישט זיך אויס אַ שטאַרקער רעש פון דעם טויער. אַלע וואַרפן זייערע אויגן אין יענער זייט).

שמעון

(רייסט זיך אַריין דורך די דינער, וועלכע פּאַלגן אים נאָך און שטערן אים אין וועג. ער קעמפט נאָך אַ וויילע מיט זיי, ביז ער לאָזט זיי הינטער זיך. נאָך אים ברעכן זיך דורך אַ מחנה באַוואַפנטע יונגען און מיידלעך. ער בלייבט גלייך שטיין פאר נתנ'ען, אים אַנקוסנדיק אַ וויילע ווי אַ ווילדער. פון אונטער זיין אויער רינט בלוט אויף זיין באַס.

ער דרייט לאַנגזאַם אויס זיין בליק צו חנה'ן און ברומט אויס ווי אַ לייב.) כ'האַב דאָרט געוואַרט און נישט גע- קענט דערוואַרטן... מיין בלוט האָט אָנגעכאַנגען ווילדעווען אין מיר. כ'האַב געזען דיך אין זיינע טריפע אָרים, אַ קאַל- טער טויטער שווייס האָט מיך באַשלאָגן. דערנאָך האָט מיר דאָס בלוט אַ זעץ געטאָן אין קאַפּ, און כ'האַב די טיר פון קאַמער אומגעוואַרפן. דעם שומר אויפן וועג דעם קאַפּ אָן טיר פאַרקלעמט. און ווי אַ הערש, איבער דעם הויכן מויער זיך געוואַרפן, געזיגלט ווי אַ וואָלף, די פּיילן פון די וועכטער זאָלן נישט מיין גוף דערגרייכן. אָבער ווי איז צו מיין לעבן. (וויינט.) כ'בין געקומען שפעט... כ'בין געקומען שפעט... (וויינט נידערגעשלאָגן.)

חנה

(גייט צו צו אים, מיטוויינענדר.) שמעון. שמעון. זיי נישט צאָרנדיק אַזוי. דאַרפסט אים מוחל זיין, איידער דו ביסט אין דן לכּף חוב. ער...

שמעון

(זי אָפּשטויסנדר לייכט.) בעט נישט פאַר אים, קענסט דיר רואיך גיין צו אים. ער איז דאָך דער מאַן, וועלכער האָט מיט בראַנדיקער, ווילדער ליבע אין דיין לייב זיך געפרעסן. (אין טרען.) האָסט אים געהיילט מיט דיין לייב, וועלכעס האָסט געגן דער מאָרגנדיקער זון אַ נאַקעטס דאָס ערשטע מאָל פאַר מיר אָפּגעדעקט. און איך האָב דאָס מיט מיינע פינגער קוים באַרירט, באַוועגט איבער דיין סאַמעטענער הויט, ווי איבער דעם פרוכת פון דעם הייליקן משכן אין בית המקדש. כ'האַב מיר נישט פאַרגינען רעכט אפילו דיר נע ליפן אויסצוקושן... נאָר שפּאַרעוודיק געגלעט זיי מיט מיינע הייסע ליפן. צוביסלאַכווייז פאַרווייט אין דיר מיין בלוט און שפּאַרווייז דיך געטרונקען. איז איצט אָבער גע- קומען (ווייזט אויף נתנ'ען.) יענע ווילדע חיה און האָט אַ שכור'ער דיך אויסגעטרונקען. אומ'ברחמנות'דיק פאַר-

טיליקט די זוימען פון מיין ווארים ליבע-בלוט. (וויינט.)
 גיירזשע איצט צו אים, און זאלן הייליקע (ווייזט אויף
 פלטיאל און ר' עקיבה.) באגלייטן דרך אין הארטן גאלדן
 בעט. פאר מיר וועט זיין גענוג די ערד. אין איר וועל איך
 פון היינט און פארפלאנצען מיינע טרערן, און בעטן ביים
 אלמעכטיקן וועל איך, אז קללות זאלן שפראצן! (לאזט זיך
 צו נתנען.) קללות אויף דיין קאפ!!!

ר' עקיבה

(און א פאר דינער האלטן אים צו.) נישט מיט רשעות,
 זון מיינער, נישט געשטורעמט! נאך אביסל, און ביי דיר
 איז שוין רעכט צו דענקען, אז איך האב געגעבן מיין
 הסכמה. ביכירי... שוין וואלט אויסגעווען גאט'ס ווארט,
 ווען זיינע דינער רעכטפערטיקן אזוינע מעשים. אבער גאט
 וועט דיר מסתמא מוחל זיין. דיין יונג בלוט האט אנט-
 דערש' מסתמא נישט געקענט. אבער איצטער, זונעניו,
 זאלסטו גלויבן אין שלמות פון ר' נתן און אין די רייד פון
 דיין ווייב. דארפסט אים מוחל זיין, מוחל זיין...

שמעון

(וויינט.)

חנה

(מוטערלאך.) אומזיסט פארגיסטו טרערן, קינד... ס'איז
 אמת, כ'בין צו ר' נתנען געגאנגען, אבער אַנשטאַט צו
 מאַכן אים זינדיקן, האָב איך אים צום גרעסטן זכות גע-
 בראַכט.

שמעון

שווערסטו מיר ביי אונזער קינד, וואָס וועסט געבוירן?

חנה

כ'שווער ביי אונזער קינד, וואָס וועט געבוירן ווערן, און
 ביים אלמעכטיקן גאָט, וואָס ער האָט היינט דעם גרויסן
 חסד מיט זיין דינסט געוויזן.

נתן

און פאר מיר וועל איך אליין שווערן!
 הער מיך אויס, מיין הייליקער יונגער העלד!
 כ'בין א בויס, א ווערמדיקער, פון ליבע אויפגעפרעסן.
 כ'האָב אַמאָל געליבט ווי דו,
 א מיידל, וואָס איז, פונקט ווי דיינע, צאָרט און שיין געווען,
 (וויינענד.) האָבן מיינע עלטערן פאַרבאָטן מיר די פרוכט,
 וואָס קומט פון שיינעם אַרימען פאָלק אַרויס.
 יחוס האָבן זיי פאַר מיר געזוכט,
 איך אָבער האָב קיין אַנדערע אין מיינע חלומות
 מער נישט זען געקענט...
 בין איך אַ בחור אַן אַלטער,
 אַ פאַרזעסענער פאַרבליבן...
 אוצרות זיינען מיר געבליבן,
 מיינע עלטערן זיינען געשטאַרבן,
 און אין מיין האַרצן האַס געלאָזט...

ר' עקיבה

גראָב נישט אויף די טויטע פון זייערע קברים.

נתן

(זעצט פאַר.) און ווען איך האָב דיין ווייב דערזען,
 האָט זיך מיין מיין חלום מיר דערמאָנט.
 ווי יענע, האָט זי אַ בליץ געטאָן פאַר מיר.
 כ'האָב געטראַכט: אַ גלגול איז דאָס...
 און ס'האָט מיך באַלד מיין האַרץ געצויגן.
 ס'איז אמת!
 כ'האָב געברענט מיט ווילדקייט נאָך איר קערפער,
 און דאָס איז אפשר מיין רפואה...
 צו אַ הייליקע איז זי פאַר מיר געשטאַנען.
 און נאָט איז מיין עדות,
 כ'בין בייגעשטאַנען דעם נסיון.
 איצט איז זי דיינע, נעם זי דיר,

און בענטש דיך גאָט
פאַר דיין גרויסער ליבען, וואָס דו טראָגסט צו איר.

חנה

אַ גלגול האָסטו געזאָגט? געדענקסטו נישט דעם גאַמען פון
יענער מידל?

נתן

צו לאַנג איז שוין פון יענער צייט כ'זאָל געדיינקען. וואָס
מיר איז יאָ פאַרבליבן אין זכרון, איז די הייל אין יענעם
בערגל, וואו איך פלעג זיך מיט איר טרעפן, קיינער זאָל
נישט זען...

חנה

(פאַרשטעלט איר פנים און זאָגט באַהאַלטן.) מײן מוטער
פלעגט מיר אויך דערציילן פון יענער הייל...

נתן

פון יענער הייל, מײן קינד, האָט קיינער נישט געוואוסט,
ווייל איך אליין האָב זי געהייסן גראָבן..

חנה

אַבער זי האָט מיר געזאָגט דאָס, וואָס דו, אַז קיינער האָט
פון דעם ניט געוואוסט, הויז איר און איר געליכטן.

נתן

(מיט שרעק.) וועמענס טאָכטער ביסטו, זאָג!

חנה

מרימ'ס. מרים האָט מײן מוטער געהייסן.

נתן

מרים! גערעכט! מרים האָט זי געהייסן! און דו ביסט
מרימ'ס טאָכטער! (ער פאַלט אויפן שטול.)
(ר' עקיבה און אַנדערע מינטערן אים.)

נתן

(מורמלט.) טאָכטער מיינע... טאָכטער מיינע...

ר' עקיבה

גייט צו, קינדער, גייט...

נתן

(זיך בעטנדיק שוואַך). רבי, זאָל זי צוגיין... מסתמא איז אזוי באַשערט געווען, כ'זאָל דורך מיינע איצטיקע זינד קומען צו דערלייכטערונג... זייט מיר מוחל, קינדער.. זייט.. (ער פאַלט אין שטול, מורמעלט). זייט מיר... (שטאַרבט). (חנה און שמעון בלייבן פאַרגליווערט אויף זייערע ערטער).

ר' עקיבה

(צו שמעונ'ען און צו חנה'ן). ניט שוין קען אַ מענטש אזוי האַרט זיין ביים האַרץ? מה-דאָך, אז דער רבונר-של-עולם אַליין איז מוחל אַ חור-בת-שובה, אַ כל-שכן אַ מענטש, וואָס איז אַליין אויך ניט אינגאַנצן ריין פון זינד. (חנה און שמעון גייען צו, שטעלן זיך פאַר אים מיט געכויגענע קעפּ. די אַנדערע טראָגן לאַנגזאַם אַרויס די סטאַטוע נאָך אַ שווערער באַגלייטונג פון מוזיק. די בחורים און מיידלעך, וועלכע האָבן נאָכגעפאַלגט שמעונ'ען, זינגען דעם ערשטן סטראַף זייער לאַנגזאַם, איינגעוויקלט אין טרוי-ער, אָבער דערביי אַנזאָגנדיק אַ פּרישע האַפּנונג.)

אלע

וועלן זיינע צווייגן בליען
און די בלעטער וועלן פליען
פון דעם ווינט,
פון דעם ווינט.
וועלן וואַרצלען זיך פאַרשפּרייטן
און צום זומער, צו דעם צווייטן
זיך פאַרמערן
מיט אַ קינד...

(פאַרהאַנג פאַלט.)